

APRILL
1939

Smiling

4

NOORSOO-AJAKIRI x x HIND 35 SENT

Emadepäeval on kaunimaks kingiks emale

KIRJASTUS „MARETI“ ILUKÖITES ARMASTUSROMAANID

Knut Hamsun: Viktor	Hind iluköites kr. 3.—
Herbert Roch: Niikaua kui süda tuksub	” ” ” 5.—
Lucile Decaux: Marja Walewska	” ” ” 4.—
Pierre Loti: Madam Krüsanteem	” ” ” 3.50
George Sand: Valentine	” ” ” 4.50
John Galsworthy: Pühak	” ” ” 5.—

Kõik raamatud on müügil ainult iluköites, valiku järgi, kas punane või sinine kalingur (kaanel ja seljal kuldtrükk). Müügil kõigis raamatukauplustes.

Kirjastus „MARETI“

Tartu, Ülikooli 25. Telef. 15-20 ja 19-75
Posti jooksev arve nr. 22-01

Iga raamat ainult 50 senti

ROMAAN

ON ODAV RAHVARAAMATU-SEERIA,
mis pakub lugejale mitmekülgeid ilukirjanduslikke väärtuseid.

Seni ilmunud

W. VON HOLLANDER: **ÕNN VAIKSES MAJAS**
THEA VON HARBOU: **INDIA HAUASAMMAS**
LEO TOLSTOI: **KREUTZERI SONAAT**

Aprillis ilmub

THEODOR FONTANE: **ABIELURIKKUJA**

Mais ilmub

H. G. KERNMAYR: **MAGDALENA SUUR VALE**

Iga kuu ilmub üks romaan.

Müügil kõigis ajalehe-müügikohtades ja raamatukauplustes.

Viiking

Aprill 1939

Neljas number

● „Viiking“ ilmub kord kuus ●

Tellimishinnad: Sisemaale aastas kr. 3.50, 6 kuud kr. 1.80, 3 kuud kr. 0.90. Välismaale, välja arvatud Läti ja Leedu, 50% kallim. Sissemaks ja tellimisi võetakse vastu igas postiasutises.

● Väljaandja: Kirjastus „Maret“ ●

Vastutav- ja tegevtoimetaja: R. Puusepp
Toimetus ja talitus: Tartus, Ulikooli 25.
Telefonid: 15-20 ja 19-75. Postk. 22.
Posti jooksev arve nr. 2201.

IGA KUU ILMUV NOORSOO-AJAKIRI

APRILL

Eestlased kui põhjamaine rahvas ei ole kuigi nobedad oma tundmuste väljenduses. On nagu piinlik südamlikuks minna, on nagu häbi oma hingeliigutusi tegelikku vormi valada.

Eriti annab see end tunda perekondlikus elus. Isa ja ema vastu võidakse kanda kõige otsesemaid ja südamlikumaid tundeid, mõnelgi juhul pulbitseb südames kõige sügavam fänuliigutus, kuid — see jääbki ainult oma südamesse. Ei tihata, ei sõandata ulatada kätt ümber kaela või huuli põsele. Isegi sõnus on nagu raske väljendada seda, millest süda paisub.

Nii on ka meie emad jäänud ilma nii paljudestki rõõmudest, mis laste poolt oleks kindlasti valmistatud, kui ainult oleks olnud tihkamist. Vaim on küll valmis, aga liha on nõder. Ja sellega ühenduses on ära jäänud meie perekondades nii palju päikesepaistet, ülevaid rõõmuhetki, südamlikku siirameelsust, ilma milleta aga kooselu kaotab äärmiselt palju just selle tõelise ühtekuuluvuse suhtes, mis igas perekonnas peab tingimata valitsema.

On seepärast tänuväärt säärased üldised pidupuhud, kus väliste tõugete kaudu suudetakse hõlpsamini murda oma südame jääkate. Emade päev kuulub niisuguste pidupäevade hulka. On hõlps jätta kõik sõandamatused sinnapaika, kui on võimalik öelda: „Täna on emadepäev, siin sulle, armas ema, need lilled ja siin sulle mu käsi tervituseks.“

FR. TOOMUS

EESTI NOORSOO ORGANISEERIMISEST

1934. aasta pöördelised sündmused Eesti riigielus said määravaks ka noorsoo organiseerimise põhimõtete ja suundade kohta. Kui oli aeg kõigis küsimusis ümber mõelda ja varem kujunenut revideerida, ei võinud ka noorsoo-organisatsioonid jääda kõrvale. Peamine küsimus kõige endise ümberhindamise ja uute sihtide seadmise juures oli see, et rahvas peab suunama oma tahet ja kujundama oma asutisi nii, et Eesti väikeriigi olukord saaks kõigi vahenditega kindlustatuks — kõigepealt aga rahvustunde ja riigitunde tugevuses.

Niisuguste suurte ümberhindamiste juures langeb tavaliselt ikka pearõhk noorsoole. Sellele tugineb rahva tulevik, ja noorsoo kujunemisest on kõige enam sõltuv, kas rahvas on võimeline ennast säilitama ja maksma panema.

See küsimus ongi seatud kogu Eesti avalikkusele, eriti aga noorsoole, millist teed selleks käia ja mis selleks teha, et kujuneda seesmiselt ja väliselt tugevaks rahvaks. Sellest on ka sõltunud kõik püüded leida uusi vorme ja rakendusi noorsoo-organisatsioonidele. Sellest on ka tulnud uue aluse seadmine: noorsoo-organisatsioon peab olema üldrahvuslik ja üleriigiline.

Noorsoo organiseerimisse puutuvad küsimused tõusid päevakorraale 1935. aasta sügisel. Siis kõneldi sellest esmakordselt, et seniseist noorsoo organiseerimise viisidest tuleb loobuda. Üldiseks ja ühtlasi vastuvaieldamatult veenvaks põhjenduseks oli soov panna alus noorsoo rahvuslik-riikliku meelsuse ja ühis-

kondliku solidariteedi edukamale ning kindlamale kasvatamisele väljaspool kooli.

Seejuures kerkis selgesti esile kalduvus teha noorsoo meelsuse kasvatamine riiklikult juhitavaks, täiesti põhjendatult ja õigustatult. Ei ole ju kellelegi enam võõras ega tagasitõrjutav see mõte, et ei ole igatihe eraasi, kuidas ta mõtleb ja tahab ja milliseks kujunevad tema hoiakud. See on meil saanud juba murdmatuks ja enesestmõistetavaks nõudeks, et iga kodanik peab andma oma lisandi rahva ühistahtele, peab olema sellega solidaarne, peab teenima rahvuse ühiseid sihte. Varasemal ajal kannatasime selle all, et ei olnud üldist arenguplaani — ja selle all kannatas ka noorsugu. Kui riik tunneb nüüd huvi noorsoo organiseerimise ja kasvatuse puutuvate küsimuste vastu, siis on see toimunud ja toimub ainult otsustarbekohasuse kaalutusil.

Selles seisneb kõigi uute noorsoo organiseerimise mooduste peamine mõte ja vastuvaieldamatu õigus. Eesti rahva kooselu kujunemine on saadnud oma nõuded, mis taotlevad sihti, et igast kodanikust kasvaks selle kooselu huvisid austav ja teeniv inimene. Seejuures — nende huvide määritlus on säärane, mille juures seni palju on vaieldud. Selles asjas ei tarvitse aga mitte alalõpmatult jääda lahkarvamiste rägastikku. Need kooselu huvid, üldhuvid, nagu neid on nimetatud, peavad olema kokkuleppelised, rahva arenguprotsessil tekkivad. Ja kui see on nii, kes peab siis olema see, kes paneb neile kokkuleppelistele vee-neteale aluse? Ainult noorsugu saab see olla. Ja sel-

KEVADEMAASTIK

leks, et noorsugu selle ülesande täidaks, on tahtudki talle vajalise abinõuna kätte anda niisugune organisatsiooni-moodus, mis seda soodustaks.

Ei seisne aga siht ainult selles, et kasvatada noorsugu teatavate sihtide kandjaks, vaid veelgi tähtsam on see, et noorsugu ise oleks tõmmatud rahva üldise kooselu huvide kujunemise ja selgumise protsessi. Meil ei ole tahetud peamiselt mitte seda, et noorsugu teatavais vaadetes ja veenetes dresseerida, vaid vastupidiselt — et noorsoos endas ja noorsooga ühes kasvaksid ning edasi areneksid need sihid, need vaated ja veened, mille juurde praegu meie noorsugu püütakse juhtida. Meie noorsoo organiseerimise tendentsid on sääraseid, mis tunnustavad noorsoo enda suurt loovat ülesannet ja ühtlasi ka tema vastavat võimekust. Vastavalt sellele püütakse noorsoos ka äratada teadlikkust sellest, et tema üllamaks omaduseks on võime rakendada kogu oma vitsaalsust ja idealismi selleks, et osutada oma rahvale sääraseid teeneid oma hoiakute ja maailmavaatete, samuti oma praktiliste eluülesannete täitmisega, mis rahvast tema üldises arengus edasi aitavad. On aegu — vahest ka praegune on säärane —, kus tuleb üksikuile kasvatussihtidele peamist rõhku panna, kus üksikud vormelid suust suhu peavad liikuma, et vajalist murrangut ette valmistada, et tähelepanu juhtida sellele, mis hiljem elamuslikuks peab saama. Ma nimetan siin ainult ühistunnet, rahvuslikku meelsust, riigitunnet, rahvuslikku enesest-lugupidamist, enesekaitsetahet jne. Meil ei ole soovitud nende hüüdsõnadega noorsoo organiseerimisele sisu anda, vaid peamiseks sihiks on võetud kasvatada, süvendada, säilitada noorsoo intellektuaalset ja moraalset valmisolekut, haarata kõiki küsimusi nii, nagu seda nõuab rahva kui terviku huvi. Paljudel võib ju olla oma kodudest kaasa tuua niisuguseid arusaamisi ja väärtusemõisteid, mis lahkemele, killunemise ja iseharru kiskumise poole kal-

duvad, kuid need arusaamised tuleb ümber kasvatada. Võimalikud sisekriisid, mis paljudes noortes seetõttu tekivad, on paratamatu hind, mis tuleb maksa, et saavutada tervemaid suhtumisi. Kõik, mis on suunatud üldsuse poole, omab võimet tervendada, värskendada, optimismi sisendada. Nende ajutiste kriiside hinna eest võidetakse kindlam ja tervem ellusuhtumine.

Kui see on noorsoo organiseerimise peamine siht, et kasvatada järeltulevat põlve rahvuse terviklikkuse tunde kandjaks ja teostajaks, siis on ka enesestmõistetav meil domineerivaks saanud kaldumus saada hulga eriorganisatsioonide asemele ühine ja üldine organisatsioon. See kuuluvuse-teadmine üldisse ja kogu Eesti noorsugu haaravasse organisatsiooni on vaeeldamatult parim vahend selleks, et kasvatada üldrahvuslikku solidariteeti.

See organisatsiooniprintsiip on välja kasvanud meie elust, see on saanud paratamatuseks. Ilma selleta ei saa olla rahvus- ega riigitunde vajalist süvenemist. Seda ei või ju saavutada ainult sõnadega ja manitsustega, selleks peab praksis kõige olulisemana kaasa mõjuma. Ja ei või selleks edukamalt mõjuda miski muu kui teadmine ja tunne, et on olemas ühine ja ühtlane eesti noorsugu, mille organisatsioonis antakse see alus, mis peab jääma muutmatuks ja kõigutamatuks — kuuluvusetunne ühes kohustuste mõistmisega, mis lasuvad sellel kuuluvusel.

Eesti noorsoole on vastuvõtmatu, et teda kasvatataks üksikeisest lahusseisvate ja isegi omavahel vaenlike eriorganisatsioonide kaudu üksikeisest mitte mõistma ja mitte hindama. Küsimuses ei seisne hoopiski mitte eesti noorsoo mentaliteedile kujunemisraami määramine, vaid selle väärtuslikemate omaduste kaitse. Eesti noorsugu spontaanselt ei kaldu killustuma. Ta ootab ning tal on õigus oodata tõhusat kaitset kõigi ta killustamise katsete vastu.

Matkad avavad silmad

„Matkad avavad silmad!“

See on tõde, kuna matkates jalgsi või sõiduki abil avardub igapäevael vaatering üha laiemaks ja laiemaks. Kodumaa looduse, rahva töö, eluviiside, kommete jne. tundmaõppimine või mõne eriala harrastus — kõige selleks avaneb parim võimalus just matkadel. Seepärast kasutatagu suvist puhkeaega pikemaajaks matkaks; see on eriti huvitav, kui leidub selleks sobiv kaaslane.

Esiolgu võiksid matkad teostuda kodu ümbruses, hiljemini aga võib sõita raudteel või omnibusega kaugemale, matkates senitundmatutel maa-aladel, mis pakub vaheldust puhkepäevadel.

Noortele avanevad parimad matkamisvõimalused just noorte-organisatsioonide kaudu, kust võib leida häid matkakaaslasid; ka raudteel on matkajatele gruppide näol loodud küllaltki suuri soodustusi.

Kavasta aegsasti ette!

On otsustada kaks asja. Esiteks: kudas minna, ja teiseks: kuhu minna. Hoiatavalt tuleb öelda, et varane aeg kevadel pole väljas õõbimise tõttu matka jaoks soodne, pealegi kui puuduvad kogemused. Matku alustatagu siis, kui ilmad, eriti ööd, on juba üsna soojad.

Üksipuha, kuhu lähed, kavasta oma teekond ette, kuid ära tee seda peenustes.

Matka võlu seisneb vabaduses, tähelepanekutes, looduse veetluses. Rekordite püstitamine ja kiirustamine jäägu ära, seepärast ära kunagi kavasta päeva kohta liiga palju, 10—15 kilomeetrist üheks päevaks jätkub.

Matkade eeltreening.

Matkates saavutatakse tervist ja vastupidavust. Kuid matkates peitub ka ülepingutuse-hädaoht. On targasti tehtud, kui enne hooaja esimest matka on tehtud treeninguna pikki jalutuskäike. Jalanõud vajavad n. ö. sissejalutamist, jalad vajavad harjumist.

Jalanõudes peitub matka mugavus.

Kanna häid villaseid sukki, kuid ära kanna neid pesematult liiga kaua.

Jalanõud olgu kõigiti sobivad, et nad jalgu ei hõõruks. Nad peavad olema tugevad ja veekindlad. Kergetel ja õhukestel jalanõudel on matka seisukohast palju halbu omadusi. Jalanõude eest tuleb kanda erilist hoolt, hoides nad puhtaina ja heas seisukorras.

Alga jalutuskäikudega kevadel!

Alga lihtsate jalutuskäikudega. Alata võib varakevadel, enne tõelist matkaaega. Võta kaasa toiduaineid ja keeda väljas.

Tähelepanemiseks lugejatele!

Edaspidi hakkab „Viiking“ ilmuma kuu keskel. Järgmises numbris algavad uued hindmõistatused, mille õigetele lahendajatele on välja pandud hulk väärtuslikke kinke. Uued mõistatused — uued võimalused!

Seni nägemiseni! „Viiking“.

Hiljem võta kaasa kogu matkavarustus. Kui peatud, et valmistada lõunat, püstita ka telk. Pärast lõunastamist ja puhastamist veeda oma puhkeaeg telgis, mähkides end teki sisse justkui öiseks magamiseks. Sel teel omandatakse suuri matkakogemusi ja korrapärasust selleks, et olla aja ja tegevuse jao- tuse seisukohast võimeline ette võtma ka pikemaid matku.

Ära püüa algul liiga palju saavutada. Matka aeglaselt, ära käi alati tuntud teid mööda. Vali uusi maa-alasid ja õpi, kuidas leida teed kaardi ning kompassi abil.

Matkatagu alati paarikaupa!

Isegi suurema arvu matkajate puhul tuleb salk jaotada paarikaupa, kel on üks ja seesama teekond, kes laagerdavad ja õõbivad ühisel paigas.

Püüa mõista kaaslaste eriarvamusi ja abista neid vajaduse korral. Ole kannatlik, kui seda olukord nõuab. Püüa süvendada headust ja üksteise mõistmist ka erinevates huvides, mis kalduvad hüvedele. See loob kestva sõpruse.

Mida kaasa võtta?

Algajale on see väluks küsimus. Tavaliselt võetakse kaasa liiga palju, kusjuures pooled asjad on siis üldse kasutatuna kaasa võetud.

Tuleb mees pidada, et meeleolu matkal oleneb suuresti varustise kaalust ja otstarbekohasusest.

Kontrolli oma kogemusi?

Matkalt koju jõudes jaota kõik varustus kolme ossa. Esiteks esemed, mida pidevalt tuli kasutada, teiseks need asjad, milliseid tuli kasutada vahetevahel, ja kolmandaks need, milliseid peaaegu üldse ei kasutatud. See oleks vist küll väga õpetlik katse.

Meie oludes sobiv matkarõivastis on igatahes midagi skaudi- või kodutütremundri taolist, sukad olgu tihedad, villased. Peasi — tugevad, sobivad saapad.

Edasi nimetame nuga, kaarti, kompassi, märkmikku ja pliatsit.

Mida paigutada seljakotti?

Omada kogemused kõnelevad kõige enam. Matkates paarikaupa, jaotagu ühiselt kasutatavad asjad omavahel, et neid mitte kahekordselt kaasa võtta.

Järgnevalt kaks nimekirja: asjad, millised tuleb igal juhul kaasa võtta, ja asjad, milliseid võetagu kaasa vajadust mööda. Nimekirjades toodud järjekorda võib silmas pidada asjade paigutamisel seljakotti.

- 1) Üldvajalik varustus seljakotis: tagavararõivad (pesu) ja sukad, telk,

tekid,
kerged kingad,
kummiriite või õhuke present,
keedunõu ühes panni, söögin. ja toiduga,
toiduained,
kampsun,
vihmakuub.

Seljakoti taskutesse asetatagu:

pesemisabinõud ja tualett-tarbed,
küünlad ja tikud,
esmasabi-tarbed,
lisatoit.

- 2) Soovi järgi kaasavõetav varustis:
saapapuhastus-vahendid,
väike peegel,
kerge müts,
kirves,
jooginõu,

nöör või kerge köis,
fotoaparaat.

Seljakott

valmistatakse heast veekindlast riidest, parajas suuruses ja nõnda, et kandam ei asuks liiga kõrgel õlgadel.

Matkaja võib seljakoti ise valmistada; igatahes enne ostmist kaalutagu seljakoti vajadust vastavalt otstarbele.

Matkatelk

olgu nii kerge kui võimalik. Et matkad teostuvad tavaliselt paarikaupa, siis soetatagu telk ka kahele inimesele.

Olgugi kerge, ei tohi telk olla hõre, sest ta peab suutma kaitset pakkuda ka tugevaimategi tuulte ja sadude vastu.

Loomariigi kääbused ja hiiglased

Kes on külastanud välismaal mõnd loomaaeda, see on võib-olla näinud ka niinimetatud „kääbus-jõe-hobust“. Seejuures võib vaataja imestuda, kuidas võib sellist suurt elukat, kes peagu kaks meetrit pikk on, nimetada kääbuseks.

Kui aga seda arvestada, et tema sugulane „niiluse hobune“ on enam kui kaks korda suurem, siis võib õigusega asetada neid vastamisi kui kääbust ja hiiglast. Teistes loomaliikides on suurusevahed veel palju tähelepandavamad.

Igal lugejal on arvatavasti mingi ettekujutus kukkurloomadest. Suurim neist, punane hiigלקänguru, omab täiskasvanuna üsna tähelepandavaid mõõtusi. Olles juba istudes mehesuurune, ületab ta end püsti ajades isegi inimsoo hiiglased. Temaga võrreldes on vähimad senituntud kukkurloomad päris kääbused. Üks selliseid on saksa zooloogi Emilie Smethlage poolt Parà linnas avastatud kukkurhiir. See kena loomake meenutab põldhiirt ja on 9 sentimeetrit pikk (ilma sabata, mille pikkus on poolteist korda suurem kehapiikkusest). Ühe sellele loomaliigile lähedalt sugulase kääbus-kukkurlooma vastsündinud pojad on niisama suured, niisiis võrdlemisi suured, võrreldes teiste kukkurloomade imikutega. Sest hiigלקänguru pojad on sündides ainult väikese sõrme pikkused!

Veel väiksem on austraalia lendav kääbus-kukkurloom, kelle kehapiikkus ilma veidi pikema sabata on vaevalt 7 sentimeetrit, niisiis veel väiksem kui meie hiired. Kuid temast poole väiksem on kääbus-nahkhiir, kui mõõta ninaotsast sabajuureni, seejuures on tiibade ulatus laialisirutatult kuni 18 sentimeetrit.

Oma võimsate tiibade tõttu kaotab see kenim lendav loom rekordi olla imetajate seas pisimaks.

Seda rekordit omab tänapäeva maailma pisimaks imetajaks tunnistatud Vahemere-maades elutsev ripsmetega hiir oma 4-sentimeetrilise kehapiikkusega (ilma sabata, mis on umbes pool kehapiikkusest).

Neile pisimatele imetajatele võib vastu asetada suurimatena valaskalu. Nende hulka kuuluvad teatavasti suurimad kõigist elavaist loomadest. Suurim senini usaldusväärselt kindlakstehtud sinine valaskala omas 31-meetrilist kehapiikkust. Teine tähelepanek nimetab isegi 33 meetri pikkust looma. Nen-

dega võrreldes võib ainult 6—10 meetri pikkusi habemega ja nokkvaalasiid ja lääne-austraalia luuvaalasiid nimetada õigusega kääbusvaaladeks.

Veel väiksemad kui need kääbusvaalad on aasia ja lõuna-ameerika jõedelfiinid, ja üks Brasiilia jõesuudmetes elutsev liik ulatub vaevalt üle ühe meetri. Need on muidugi „kääbused“ oma suguluse tõttu hiiglastega, keda ei ületa isegi ürgaja hiigleludakad.

Vaatame veel veidi ringi teistes lugejale tuntud imetajate loomade liikides! Suurtele kassidele, nagu lõuna-aafrika lõvile, kes omab kohutavat jõudu (kehapiikkus üle 3 meetrit!), ja niisama võimsale bengaalila tiigrile võib vastu asetada kui vähimat tuntud röövloma meie hiirnirki umbes 15-sentimeetrilise kehapiikkusega. Nende kääbus-röövloomade suuruse suhet hiigel-röövloomadega võib aimata, võrreldes pisimate ahvide, õigemini poolahvide kõrvmaakide ja madagaskari kääbusmaaki suurust gorillaga, meie saatusliku „sugulasega“. Nood leemurlased saavutavad ainult 15-sentimeetrilise pikkuse, need tõelised „imimahvid“ aga 2,30-meetrilise kehapiikkuse, 1,10-meetrilise õlgade laiuse ja peagu 3-meetrilise vahemaa ühest keskmise sõrme otsast teiseni.

Tõelised kääbused on burma kääbus-metssead (54 sentimeetrit) ja kääbusantiloopide hulka kuuluvad kesk- ja lõuna-aafrika sinikitsekeseid — olles oma 60-sentimeetrilise pikkusega väiksemad kui meie metsjänased, kellele võib hiiglastena vastu asetada metshärgi (3,50 meetrit) ja Alaskas elutsevaid hiigelpõtru (3,20 meetrit).

Lindude seas on koolibrite hulka kuuluvad „kimalasnäkid“ pisimad, ja nagu ütleb nende nimigi, mitte suuremad kui kimalane. Pisim selgrooline loom on Luzoni rannavetes elutsev kääbuskalake. See kalake kasvab ainult 12 millimeetri, kõige enam 14 millimeetri pikkuseks.

Kõige pisemaid loomi üldse peame otsima muidugi üherakuliste hulgast ja nimelt Pravazeki poolt täpsemalt uuritud klamidozoede seast. Need organismid asuvad nähtavuse piiril ainult meie parimatele mikroskoopidele. Nad on tibatillukesed kuulikesed. Nende läbimõõt on umbes 0,0002 millimeetrit.

4. järg.

Ingolf kuuleb äkki koera enda juures. See seisab ülestõstetud peaga ja ligi pead litsunud kõrvadega ta ees ja ulub talle näkku. Algul vaatab Ingolf ta poole alla, nägemata teda ennast ja tema paluvat pilku. Kuid korraga märkab ta — koer ei näigi kurvana. Näib nii, nagu oleks sel midagi iseäralikku, kuid hoopiski mitte midagi kurvastavat teadustada. Ka tema tasases ulgumises on midagi töotavat. Ingolfi südames süttib lootussäde. Ta pöörab oma suusad ümber ja järgneb koerale. Kuid mida lähemale ta jõuab väikesele valgele mügerikule — koer on juba selle juures ja kutsub teda paluvalt niutsudes —, seda aeglasemalt liigub ta edasi, kuni ta äkki nagu välgust rabatuna seisma jääb... Mis see siis on? See hääl?... Nii seisab ta, ennast veidike kogudes, ja kuulatab. Tema oma südame kloppimine segab teda kuulamast ja selgusele jõudmast, mis hääl see on, mida ta kuuleb. Kuid siis kuuleb ta seda selgemini ja saab aru: see on surmani väsinu tugev norskamine.

Siis siin lamab nüüd Leif ja norskab? Ta ei ole rohkem surnud kui mees, kes magab ja „saeb“, nii et see on juba kaugele kuulda. Hetkega on Ingolf ta juures, võtab suusad alt ja asub oma paljaste kätega Leifi lumest välja kaevama. Leif on nii sügavasse lumme mattunud, et ei võida üldse aimata, mida see väike künkake sisaldab. Ingolf saab Leifi mantli serva pihku ja tõmbab. Kuid vastu ootust ei tule koos sellega Leif nähtavale. Tühja mantli saab Ingolf lume alt kätte, kuid siis leiab ta ka Leifi jalad. Leif ise aga ei näi sellest sugugi hoolivat, mis tema ümber sünnib, ta vaid lamab ja norskab. Ingolf haarab ta jalust kinni ja tõmbab kõigest jõust. Ja nii õnnestub tal Leif välja tirida. Põgus pilk lumeauku, kust Leif välja ilmub, näitab talle hobuse lõhestatud tühja kõhtu.

Leif avab oma mõlemad unised ja üllatunud silmad, kargab siis püsti, uudistab Ingolfi, uudistab koera, piilub kõrvalt auku, millest ta äsja välja tulnud, võibseeb siis külmast, haigutab ja hõõrub silmi, nagu peaks ta kõike hoolsasti tunnistama, enne kui ta võib seda uskuda.

Ingolf vaatab teda pärani silmil, kuid ei ütle sõnagi. Verine ja määrdunud on Leif. Ometi ei või see olla tema oma veri. Tal ei näi midagi viga olevat. Vähemalt elab ta... Mu jumal, kui Leifi-taoline on jälle kogu see asi!

Leif on oma silmad selgeks hõõrunud ja muutub aegamööda ärksaks. Veidi aega vaatab ta Ingolfile uurivalt näkku. „Või nii, sa olid siis juba kodus?“ pahvatab ta siis äkki pisut nagu roostetunud ja ikka veel unise häälega. „Ons sul midagi söödavat kaasas?“

Seejärel langeb Ingolf istuli ja naerab, naerab, nii et ta kahe käega oma kõhtu hoiab, naerab nii, et ta maas kukerpalli laseb ja vähkreb.

Leif vaatleb teda tõsisena, ta on ikka veel pisut uimane magamisest. Kuid siis hakkavad ka temal naeruturtsatused tulema.

Kui nad varsti pärast seda on suuskadel ja mõtlevad koju minna, jääb Leif äkki seisatama ja näib järele mõtlevat. Ta vaatab Ingolfile sügavale silmi ja sirutab talle käe. Ta ei lausu sõnagi. Ühe silmapilgu surub ta tema kätt ja vaatab talle silmi. Tema suure suu ümber jookseb vaevumärgatav värin. Siis lasevad nad teineteise käest lahti.

Lennulise rutuga läheb sõit kodu poole. Nad on kui uuesti sündinud, väsimusest pole jälgegi, ei tunta külma ega nälg. Ja nende kõrvad jookseb Ingolfi koer. Soe helkivpunane keel ripub tal alla kaelale, saba on toredas kaares seljale tõstetud.

Kui nad lõpuks seisavad koduüuel ja on oma suusad varju alla pannud, hakkab ilm juba valgeks minema. Kuid keegi pole veel üles tõusnud. Ja hääletult poevad Ingolf ja Leif oma vooditesse. Ei, parem on, et kedagi hommikul ei kohatud! Veel parem oleks, kui igasuguseist seletustist magamisega üle saaks.

Kuues peatükk

Helga, kuigi alles kaksteist talve vana, teadis ometi elust juba mõndagi. Ta teadis, mis tähendab hirmul olla inimese pärast, keda armastatakse. Ammu enne, kui ta teadis end Leifi armastavat, oli ta tundnud kõiki armastaja muresid. Leif viis alati tema südame enesega, kuhu ta ka iial läks või kus ta iganes oli. Helga ei saanud tema pärast kunagi rahulik olla. Kui ta teda päev otsa polnud näinud, eriti aga, kui Leif mitmeid päevi ära oli, võis ta kindel olla, et Leif vahepeal kord või ka sagedamini surmalävel oli seisnud ja et ainult imeväärset õnne tuli tänada, kui ta tervete liikmetega jälle tagasi jõudis.

Ka seda teadis Helga, kui pikad olid päevad ja kui palju pikemad olid ööd oodates ja muretsedes. Ta teadis, mida tähendab lamada ärkvel suurema osa ööst ja kujutleda hirmuäratavaid asju, väherda rahu- tult oma asemel, julgemata sulgeda silmi, kuid julgemata ka avasilmi öösse vahtida ja lakkamatult näha armsaimat inimest maailmas surmaheitluses või koguni surnult.

Helga oli õppinud hindama kaht asja, milleta ükski naine ei suuda elada, kelle armsam viibib sageli eemal ja kelle eest peab ikka hirmul olema, — tööd ja unistamist. Ta teadis, et toimetused majapidamises lühendavad päeva. Talle oli tuttav see kergendustunne, mida pakub armastuse osutamine loomadele,

hoollitsemine nende eest, nende hellitamine. Ja ta nautis suurt rõõmu, tundes end armastatuna oma tummade kaaslaste poolt.

Helga teadis, et tee unistuste-maailma tasandus käsitööd tehes ja et tunnid seejuures mõõdusid kiiremini. Kui ta midagi õmbles, et ehtida ennast seega Leifi jaoks, või kui ta valmistas temale mõnd pisikinki, oli tal hetki, millal kaugused näisid kaduvat ja ta tundis oma sõbra endal nii lähedal olevat, et ta laskis käed rüppe langeda, aga siis üles vaadates märkas ta üllatusega, et Leif ei seisnud ta tooli kõrval.

Helgale, kes oli alles kaksteist lühikest talve vana, polnud võõrad ka õnnetundend. Ta oli õnnelik, nähes Leifi säravana koju tagasi jõudvat ja kuuldes tema rõõmsat häälet, millega ta jutustas suurist elamusist. Ikka olid Leifil olnud suured elamused, seetõttu oli tal ka alati, millest jutustada. Helgale oli tuttav see õnn — näha Leifi silmi alati kõige esmalt teda otsimas, alati kõige esmalt teda. Õnn oli see Helgale, et Leif ialgi tema juuresolekul ei suutnud rahulikult jääda, ainult tihedalt külg külje kõrval istudes oli ta vaikne ja andus unistusile, kui Helga hoidis ta kätt. Õnn oli see, kui Leif siis suutis kogu maailma, isegi enda unustada ja kõik uued ettevõtted ja tulevikuseiklused peast haihtusid.

Ja just sellesse valusse, et Leif ta vahel täiesti unustas, segunes sügav õnnetunne. Leif oli juba kord niisugune! Ning seetõttu, et Helga tema eemaloleku ajal kannatas, muutus Leif talle lähedaseks. Just niisugusena, nagu ta oli, nii järelemõtlematuna ja hoolimatuna armastas Helga teda.

Jah, Helga teadis, mida tähendab õnn. Ta teadis, mida tähendab armastada ja armastatud olla. Ta teadis oma kogemusest, et igatsus armastust süvendab. Talle oli ülimal määral omane naise püha ja piiritu andumus.

Helga, varavalminu, mõtles sageli Leifi ja oma venna Ingolfi vahekorra üle järele. See tegi talle muret. Sest ta armastas Ingolfi südamest. Ja seepärast tundis ta hirmu nende iseloomude erinevuse pärast. Ning see hirm kerkis temas iga kord uuesti esile, kui Leif ja Ingolf said teineteise peale kurjaks või kui nende vahel tekkis mõtete lahkuminekuid. Oma südames süüdistas Helga kumbagi kordamööda — Ingolfi, kui see oma olemuse kõigutamatu rahuga Leifi ärritas, ja Leifi, kui see oma kangekaelsusega või narritamistarbega Ingolfi solvas.

Ei Leif ega ka Ingolf olnud teadlikud sellest, kui võrd murelik oli Helga nende vahel asetleidnud pisimagi arusaamatuse korral. Sest Helga summutas oma hirmu, ta võitles oma võitlust iseendas. Kuid alati teadis ta seda, kui poiste vahel oli olnud mingi arusaamatus. Ta märkas seda kohe, kuigi need võisid juba leppinud ja igasuguse vaenu unustanud olla, enne kui nad tema silmade alla ilmusid. Kui asi puutus poistesse, oli Helga tundlik kui udusuleke tuules. Ja ta ei jätanud enne järele, kuni nende väikesed omavahelised sõjad viimse üksikasjani avatult ta ees seisid ja kuni ta pahanduse pisimadki jäljed oli kõrvaldada suutnud. Pisut koormavana tundus see mõnikord poistele, et Helga segas end sel kombel nende omavaheliste asjade lahendamisse. Kuid nad leppisid sellega, kuna mõlemad teda nii väga armastasid ja kuna ta oli tark — rahulik, tark ja erapooletu. Nad ei aimanudki, et Helga omaenese tulevikuõnne eest võitles.

Helga oli ainus inimene, kes sai teada, mis sel sõidul üle nõmme juhtus. Tema ainsana kuulis sellest, et sõbrad olid vaenus teineteisest lahkunud, ja ainsana sai ta tõtt teada hobuse hukkimise põhjustist.

Kuid poiste kavast ei seisnudki Helga pühendamise kõigisse neisse asjusse. Ingolf ja Leif magasid ühe joonega päeva ja õõ pärast Gaularist tagasi jõudmist. Alles järgmisel õöl vastu hommikut ärkasid nad näljastena ja rõhututena ja mõtlesid juhtunu üle

järele. Kiiresti leppisid nad omavahel kokku, et nad ei jutusta enamat kui ainult seda, et sõidul üle nõmme olid nad sunnitud olnud ühe hobuse tapma. Kõigest muust aga otsustasid nad kangekaelselt vaikida. Kui siis Örn ja Rodmar peaksid otsustama neid karistada, tuleks neil see ära kannatada ja üldse püüda kõrvale juhtida ähvardavat tormi nii hästi, kui see on võimalik.

Näis aga, et Örnil ja Rodmaril oli tähtsamaist asjust mõelda. Neile piisas sellest, et mõlemad võrukaelad terveina koju naasid. Küll võtsid nad poisid tõsiselt käsile ja ütlesid, et täismehed ei murra kunagi antud sõna, ja kuna poisid oma sõna olid murdnud, ei saa neid veel täismesteks pidada. See käsilevõtt põletas küll pisut, oli aga siiski talutav. Ingolf ja Leif veendusid veel kord, et sagedasti pääsetakse just siis seda kergemini, mida enam enne on kardetud. Nii kergesti tulid nad seekord oma isadega toime.

Helgaga oli aga lugu teissugune. Ta ei jätanud ega jätnud järele, palju päevi võideldi kangekaelselt. Poistel polnud vähimatki tahtmist teda oma seiklustesse pühendada. Kuid temast ei olnud pääsu. Lõpuks saabus siis hetk, millal poiste keelepaelad lahti läksid ja nad Helgale kõik viimsegi üksikasjani jutustasid. Kuigi poisid olid otsustanud hoiduda temaga üksi jäämast ja kuigi see neil õnnestuski paari päeva jooksul, otsustas Helga, võttes appi kavaluse, võitluse ometi võita. Ta vaikis loost paar päeva ja seetõttu vähenes poiste valvsus. Siis otsis ta mõned metsõunad esile, mida ta möödunud suvest oli siiani säästnud. Õunad lõhnasid väga hästi ja poisid nõustusid kohe mõnes kõrvaliste silmade eest varjatud paigas neist oma osa vastu võtma. Nii õnnestus Helgal poisse sahvrisse meelitada, et neid õunu seal mõnusalt üheskoos süüa. Olles asetonud istuma kahe poisi vahele ja süües õunu, esitas Helga taas oma küsimused, millede vastamise eest polnud enam pääsu. Liiga hilja märkasid poisid, et nad olid lõksu meelitatud.

Häbelikena ja õnnetuina pihtisid nad. Näost punaseina, langetatud laugudega jutustasid nad kordamööda kõigest, mis tol korral sõidul üle nõmme oli nende vahel juhtunud. Kumbki süüdistas ennast ja püüdis teist puhtaks pesta. Kuid Helgale, kes mitte ainult kõrvadega ei kuulanud, selgus kogu sündmus täielikult. Vaiksel, langetatud päi istus ta ja kuulas. Kui poisid oma jutustuse lõpetasid ja siis vaht jäid, istus Helga ikka veel vaikseena. Ta ei liigutanud end. Ta ei õelnud ainustki sõna.

Lõpuks tundus Leifile see vaikimine nii häirivana, et ta hirmunult pea üles tõstis ja Helgale otsa vaatas. Viimase näoilme tegi teda murelikuks. Helga istus tema kõrval kahvatuna ja endassesüvenenud ilmega. Ta silmad vaatasid tardumult enese ette. Suu oli tugevasti suletud ja pisarad voolasid ta pärani silmist üle kahvatu näo. Värin läbis Leifi, võpatades langes ta kokku.

Seda tundis Ingolf ja ka tema vaatas üles. Sellisena polnud Ingolf oma õde veel kunagi näinud. Kiiresti haaras ta tema käe. See oli jääkülj ja püsis tahtetult venna käes. Leifile tõusid pisarad silmi, abituna istus ta oma kohal. Ta polnud võimeline lausuma ainustki sõna. Ta ei mõistnudki midagi ütelda. Ka ei julgenud ta oma suud avada, sest siis oleks ta lausa nutma puhkenud.

Ingolf rääkis esimesena. Ta surus tugevasti oma õe kätt, raputas tasa tema käsivart ja ütles: „Ära tee sellest väljagi, Helga! Meie oleme kogu loo juba unustanud. Ja kumbki meist on oma südames vandunud, et midagi säärast meie vahel enam ei juhtu.“

Helga avas vastamiseks oma suu, kuid keel ei tahtnud algul sõna kuulda. Ta pidi end kokku võtma ja liigutuslaine maha suruma. Kui ta endaga toime oli tulnud, sai ta jällegi kõnelda. „Selles see seisnebki,“ ütles ta murduval häälel, „et teie vahekord muutub ikka halvemaks ja halvemaks — ikka hädaohlikumaks... Kui te suureks saate, ei saa te sel-

Seitsmes peatükk

lest enam üle. Siis ei lepi te pärast pahandusi enam nii kergesti. Võib juhtuda, et teie vahel läheb võitluseks lahti ja et üks teist lööb teise maha. Kui nii edasi läheb, peab see kord vaenuga lõppema. Ja mis saab siis minust?"

Ingolf ja Leif tundsid endis tekkivat õudustunnet. Nad nägid äkki teineteist Helga silmadega. Helgal oli õigus, nende vahekord muutus tõepoolest üha halvemaks. Ei olnud sünnis hädaohtu eest silmi sulgeda. Võis kergesti juhtuda, et järgmise tüli korral selle tagajärgi enam ei saa ära siluda. Kui raske oli see olaud juba selgi korral.

Ingolf suutis end esimesena kokku võtta. Ettepanek, mis seni tema alateadvuses oli peitunud, purskus äkki esile. Ta hüppas püsti ja sirutas Leifile käe. „Leif, saagem vandevendadeks!“ ütles ta rahulikult ning tema sõnades ja kogu olemuses tundus küpsust ja kindlust, mis laskis teda sagedasti näida omavanustest vanemana.

Ka Leif hüppas püsti ja haaras Ingolfi käe. Ta ei suutnud lausuda sõnagi, kuid tugeva haardega surus ta sõbra käe oma pihku.

Helga jäi istuma ja vaatas mõlemaid kordamööda ja suudles mõlemaid. „Nüüd olete mõlemad minu vendad,“ ütles ta ja vaatas seejuures Leifile otsa.

Kuid Helga pilk osutas Leifile, et ta temale on enam kui vend. Leifile tungis veri näkku ja ta naeratas alistunult.

Vähepeal olid nad oma õunad unustanud. Nüüd aga võeti need uuesti käsile. Ja nende abil said nad üle sellest ebaõdusast tundest, mida äsjane pidulikkus oli esile kutsunud.

Pikkamööda arenes jutt Helga ja Leifi vahel uuesti. Ingolf aga ei kõneldud palju. Ta vandus endale, et tänasest peale tahab ta olla mees. Iialgi ei tohi äkilisus temast enam võitu saada. Iialgi ei tohi miski Leifi temast endast ega Helgast enam eemaldada. Nüüd olid nad Leifiga vandevennad. Ja Leif ning Helga hoidsid niikuinii kokku. Vaid väga harva oli ta end nii õnnelikuna tundnud kui käesoleval hetkel. Päris ebateadlikult nautis ta oma jõudu ja rahu. Nii istus ta, kuni Helga teda mingi küsimusega äratas. Siis juteldi veel ühest ja teisest ning rõõmus-tuti koosolemise. Kui nad lahkusid, oli neil otsustatud, et nende vandevendluse pidulik kinnitamine leiab aset juba eeloleva kevade suurtel võiduohvri-pidustus-tel Gaulari peatemplis.

Örn ja Rodmar veetsid talve mugavalt ja kergelt. Peaaegu päev päeva kõrval ja igal õhtul istusid nad auistmel, jõid õlut ja tundsid lõbu koosolemise.

Küll kostis nendeni kuuldusi, et põhjas on rahu-tused alanud. Dalsfjordiis aga ja ümberkaudseis maa-konnis valitses veel rahu ning ähvardavast hädaohust polnud märgata jälgegi. Ometi valmistuti siingi kõige halvema vastu.

Nüüd, kus Halvdan Svarte oli surnud ja Harald, tema vaevalt kümne-aastane poeg oli valitud kunin-gaks, leidis niimõnigi kuningas või pealik, kel tekkis isu Halvdan Svarte võimu alla koondatud riigi järele. Kuuldused kõnelesid, et Harald koos oma onu Guttormiga, kes pidi valitsema kahe aasta jooksul, kuni Harald saab täisealiseks, olevat juba võitlusse astunud esimeste vaenuliste jõukudega.

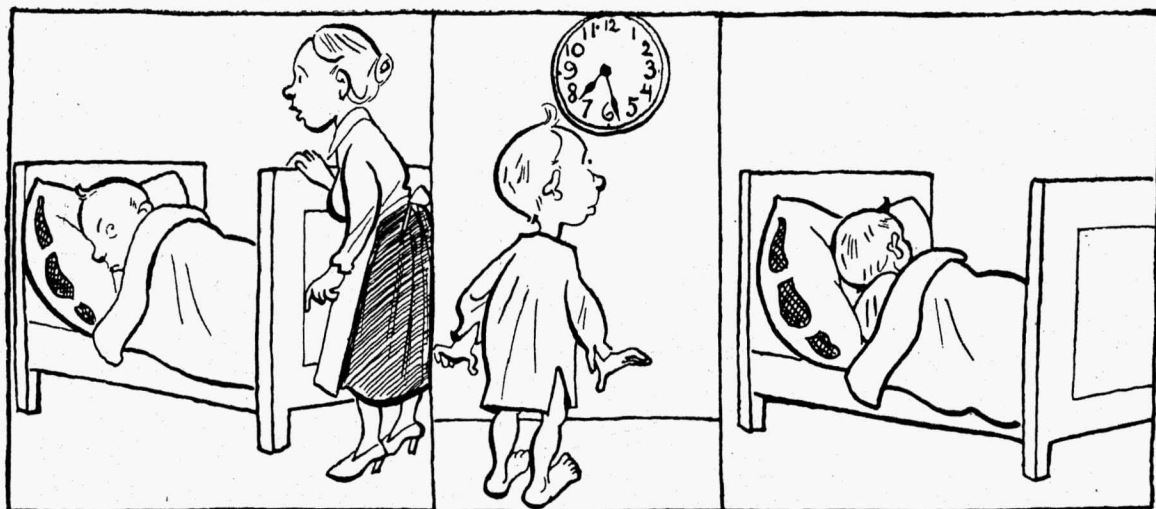
Kui Örn ja Rodmar sellest kuulsid, hakkasid nad oma noorpõlvetegeudele tagasi mõtlema. Need polnud oma värskest midagi kaotanud, kuigi neist polnud kõneldud paljude aastate kestes. Ja nende jutustuste pealtkuulaja pidi uskuma, et Örn ja Rodmar olid selle maailma tähtsaimate sündmuste juures olnud kaastegevad ja neid oluliselt mõjutanud. Kuid mitte ainult inimestega pole neil tegemist olnud, vaid ka igasuguste kurjade ja saladuslike võimudega on neil tulnud sageli jõudu proovida. Ning nüüd istusid nad siin koos! Mõlemad, nii Örn kui ka Rodmar, olid tasakaalukad mehed. Nad kõnelesid mõõdukalt. Kui üks oli ära rääkinud, laskis ta ka teisel kõnelda. Ja sellal kui üks vaikus ja näis hoolsalt kuulavat teise jutustust, kulgesid ta mõtted kauges minevikus: ta leiutas endale uusi tegusid ja seadis neid jutuvalmis. Kui siis teine lõpetas, oli esimene uuesti varustatud. Esmalt aga noogutati hästikasvatatult ja öeldi: „Jaa, jaa!“ Seejärel vaikiti koguni tüki aega, et tõendada, nagu oleks kõike kuulnud. Siis aga muutus seni-vaikinu tuleks ja leegiks: „Nüüd aga kuula!“

Kojas viibivad sulased lõbustasid endid nende arvel, kuid mitte kuigivõrd tähelepanuärataval kombel. Nad vaid pilutasid ühe silma ja vaatasid üksteisele otsa, kui vanad seda ei märganud. Nad sallisid mõlemate lõbustavaid mälestusi väga ja mõningat neist uskusid nad koguni. Ometi lubasid nad endil naerda mõlema üle.

(Järgneb.)

JAAGU SEIKLUSED II

R. Tiituse joonised

„Jaak, kell on pool kaheksa, tõuse üles, muidu jääd kooli hiljaks!“

„Vaat, kus pettus, kell ei ole veel pool kaheksa!“

Saksa filminäitlejä Brigitte Horney

Vana võlg

Väike kalurilaev „Kajak“ pöördus sadamasuust sisse. Vana kapten Roolaid hoidis tüüriratast ning jagas käsklusi.

— Stopp! hüüdis ta ning tõstis käe üles.

Mootor jäi seisma ja „Kajak“ libises sentimeetri- lise täpsusega kai äärde. Vana kapten muheles. Ta auahnuseks oli ikka silduda täpselt, just karvapealt, nõnda et alati mõned sadamapostide juures logelevad maadid tõstsid imestudes pilgu. Siis tundis vana kapten oma südames kõige suuremat meelehead. Ta süütas piibu, vaatas veel hetke laeva kinnitamist ning kadus oma kajutisse.

Nõnda oli ka seekord.

Kalurid, kellele kuulus ühiselt see väike mootor- laev, olid saabunud jälle linna ostusid tegema. Nad vajasid hulk mitmesuguseid asju: petrooleumi, püügi- riistu, suhkrut, pikkade säärtega saapaid, riiet, tuba- kat, raudu ning naelu. Mõned olid tulnud põllutöö- riistade järele, sest peagu igal oli ka väike lapp põldu.

Nüüd valmistusid nad linnamenekeks, vahetades oma õlikuued ning presendist peakatted harilike rõi- vaste vastu.

— Kas sa tuled ka kaasa? küsis üks suur ja tugevat õlgadega kalur kaptenilt.

Ent kapten Roolaid raputas pead. Mis oli temal otsida linnast? Piibutubakat oli tal alati varuks mit- meks kuuks, saapad terved, õlirõivad uued ja muud vajad ja nii harva. Sadamaasjad õiendas mõni ta kaas- lane. Kaubad ning ostud ei puutunud temasse, sest Pikk Laes oli neis asjus osavaim mees. Ei, kapten Roolaid otse vihkas linnu ja sadamaid. Seal oli palju valet, kassikulda ning silmapetet.

Ta vaatas lahkuvatele kaaslastele järele ning puges siis oma kajutisse. See oli väike ruum, mere- mehele tarvilikkude asjadega. Seal oli hulk mere- kaarte, mõõduriistu ning raamatuid. Mitmel pool seisis hulk imetoreid merekarpe. Mõned näisid neist nõnda pisikesed, õrnad ja läbipaistvad, nagu oleksid valmistatud pärilmutrist. Teised olid jälle tohu- tult suured, peagu nagu taldrikud, imetoredate puna- kate värvitoonidega, liivakarva või sinakalt helkivad nagu merepõhi. Need esemed oli kapten Roolaid kaasa toonud oma nooruspäevil kaugelelt randadelt. Nüüd soojendasid nad oma iluga ta vana südant.

Korrage jäi kapten Roolaid kuulutama. Väljast kostsid tasased sammud. Kas siis polnud kõik kalu- rid laevalt lahkunud? Või oli hiilunud siia mõni sadamapätt, et midagi varastada?

Kapten Roolaid avas kajuti ukse ning piilus välja. Ta nägi vilksatavat kogu, kes kadus kambüüsi ukse taha. See oli varas! Kapten Roolaid haaras ruttu raudpoldi ning hiilis vargale järele. Nüüd oli ta kambüüsi ukse taga ning piilus selle vahelt sisse. See, mida ta seal nägi, pani vana kapteni hetkeks imestuma.

Kambüüsis seisis umbes neljateistkümne-aastane poiss ning ajas ühest nõust külmi keedetud kartuleid endale taskutesse. Mõned libistas ta ruttu suhu, vaadates siis kappide poole, kus seisis kõõgiriistad. Kapten Roolaid ootas, et poiss tühjeneb nüüd riis- tadekapi, et riistad hiljem ära müüa. Kuid poiss sulges kapiukse ega puutunud seal midagi. Ta otsis edasi teiste kappide kallal, kuni leidis tüki leiba ning liha. Nüüd naeratas ta rõõmsalt, peites need põue.

— Hei! hüüdis korrage kapten Roolaid.

Poiss kohkus ja vaatas hirmunud pilguga ringi. Ta nägi kambüüsi uksele suurt tugevat kaptenit ning kohkus veel enam. Korrage tegi ta karme hüppe, tah- tes kapteni ning ukse vahelt läbi lipata, kuid kapten haaras tal turjast kinni.

— Oota, poju! naeris kapten. — Miks sul on nüüd nõnda kiire? Ajame enne pisut juttu.

— Ärge mind lööge, härra kapten, hakkas poiss paluma.

— Tee kõigepealt oma taskud tühjaks. Vaatame, mis seal välja tuleb.

Poiss hakkas taskuid tühjemad. Ta ladus kõik kartulid, liha ja leiva tagasi lauale.

— Ja muud sul polegi? küsis kapten Roolaid imestudes. — Kas sa neid siit ei tahtnud kaasa võtta, et ära müüa ja raha saada, näitas ta nugadele ning kahvlitele.

Poiss raputas pead. Ta vaatas ikka veel hirmu- nult kapteni poole, sest teadis, et niisuguse kambüüsi- varguse eest on harilikuks palgaks tubli keretäis, kuid kapten Roolaid viivitas ikka veel selle toiminguga.

— Hm! ümises ta ja kratsis oma lõuga. Poiss oli nähtavasti näljas. Võib-olla oli ta vanemateta laps, nagu neid leidub igas sadamalinnas. — Kus su vane- mad on? küsis kapten.

— Ema on surnud, vastas poiss.

— Ja isa?

Poiss laskis pea langeda. Siis ütles üsna tasa, nagu häbenenedes:

— Isa on vanglas. Kaks nädalat tagasi viidi ta sinna.

— Hm! ümises jälle kapten Roolaid. Seda oli ta arvanud. Korrage tuli ta silmadesse pehme läige, kuigi hääl oli endiselt karm, kui lausus: — Hakka siis sööma. Süüta tuli ja keeda endale ka kohvi.

Poiss vaatas nagu ehmudes vana kapteni otsa. Kas siis see keretäis, mida ta iga hetk oodanud, jääb tulemata? Teda ei karistatud selle eest! Poisi silmi tulid pisarad ning järsku haaras ta kapten Roolaidi käe ning tahtis seda suudelda. Ent see tõmbas käe ära ja urises:

— Nonoh, hakka nüüd kohvi valmistama. Küll siis pärast näeb, kas tõmban su siruli või jätan niisama.

Aga ta naeris endamisi südames. See sale, hele- date juuksekahtude, avameelse näo ja suurte hallide silmadega poiss meeldis talle. Ta jälgis, kuidas see karmelt tule süütas ning vee keema asetas. Mõne minuti pärast oli kambüüsis tunda head kohvilõhna.

— Suhkur on kapis, näitas kapten peaga seina poole. — Aga kuidas on su nimi?

— Hannes.

Kui esimesed kalurid linnast tagasi jõudsid, leid- sid nad oma imestuseks kapten Roolaidi kambüüsis istumas ning Hannese seltsis kohvi joomas.

— Ahaa! naeris kapten, — mul on teiega midagi rääkida. Aga ära sina ära putka, noogutas ta poisi poole peaga.

— Ei putka! vastas Hannes.

Kapten Roolaidil oli pikk kõnelus meestega. Ta jutustas neile, kuidas oli tabanud poisi kambüüsis toidunappimiselt.

— Kuid ta pole rikutud poiss, rääkis ta tõsisel ja karmil häälel. — Ma tunnen niisuguseid hästi, sest olen näinud neid sadasis kõigis maailma sada- mates. Sellest poisist võib saada veel tubli mees, kui tal õleks kodu ning vanemad.

Siis muutus kapten Roolaidi hääl veel tõsisemaks: — Mis teie arvate, kui võtame poisi endi juurde? Mul on mõni kopikas tagavaraks. Ma usun, et seda kulutada ühe noore inimese heaks on tulusam kui hoida kasuta pangas.

— Oige sõna! hüüdsid kalurid.

— Minu poolt võib ta saada ülikonna, lausus

Pikk Laes. — Mu Mariel on kodus just niisugune ülearune tükk riiet.

— Tehtud, selle peale käsi, sõnas kapten Roolaid. — Hoolitsemise tema eest igati veidike. Talvel võib ta eluneda minu juures. Ja mis suvel saab, seda näeme. Võib-olla tuleb temast tubli kalur või mere-meis. Kes teab, inimese saatuse teed on imelikud.

Nõnda jäi Hannes kalurite juurde. Talvel elusid nad kapten Roolaidiga väikeses majas peagu mere ääres. Vana kapten tundis tuska, et oli nagu vangistatud siia jäätükkide ja lume vahele.

— Oot-oot, küll läheb jälle lahti, pomises ta endamisi, vaadates kaugele merele, kus oli näha jäärennis suurte aurikute suitsu.

Tema „Kajak“ aga seisis talvkorteris. Ühel päeval sai Hannes ootamatult kirja. See oli vangilaulemalt, kes teatas, et Hannese isa oli surnud. Hannes mõtles kaua ning kapten Roolaid püüdis salamahti poissi. Ta aimas, et see mõtleb nüüd oma elu suurimat mõtet. Ta oli juba viieteistkümne-aastane ning seisis otsuse ees, kuidas alata oma eluteed.

Ühel kevadisel päeval, kui tuul oli puhastanud ranna jääst, astus Hannes kapten Roolaidi ette ning ütles:

— Kapten Roolaid, ma tahtsin midagi rääkida. — Noh, lase siis tulla, vastas see laia naeruga. Kuid ta teadis: nüüd otsustub see, mis liikunud pika talve jooksul poisi mõtteis. Kas ta talitab nõnda, nagu oli hellitanud kapten Roolaid lootusi oma südamis?

Hannes laskis pea norgu ning lausus tasakesi: — Kapten Roolaid, ma tahan „Kajakuga“ kaasa sõita. Olen mõtelnud, et minust peab saama samaugune meremeis nagu teie.

— Oo! mõirgas vana kapten rõõmsalt ning võttis piibu suust. — Sa siis tahad öelda, et tuled „Kajakule“ dekipoisiks. Keedad kambüüsis kartuleid, pesed laevalage, klopsid kettidelt roostet, puhastad mootorit ning hoiad mõnikord ka tüüriratast pihus. Just nõnda, nagu peab algama iga poiss, et siis kord uhkelt kanda varrukail kuldpaelu ning seista mõne suure auriku komandosillal.

Hannes noogutas peaga.

See oli rõõmsaim hetk vana kapteni elus. Ta polnud siiski pettunud selles poisis, keda oli nii imeilikkudel asjaoludel tundma õppinud.

Nõnda sõitiski Hannes sel kevadel „Kajakuga“ ühes. Kuid juba nende esimene reis oli õnnetu. „Kajakut“ tabas tugev torm ning murdunud luugi ja ränga tüüririkkega — nõnda jäi ta triivima ranna lähedale. Ümberringi oli kottpime öö, ainult käeulatuse kaugusse suutis silm läbi tungida sellest kohutavast pimedusest.

Mõningad mehed, seotud laevasilla külge, vahtisid tardunud nägudega pimedusse. Laev lekis! Iga murdlaine, mis kattis kõleda ulgumisega laevalage kuni mastideni, suurendas hädaohtu. Siis veel hetk ning laev paiskus kohutava jõuga kõrgele üles. Järgnes ragin, nagu laguneks kõik koost, ja „Kajak“ seisis madalikul.

— Signaalraketid! mõirgas kapten Roolaid.

Pikk Laes tuli rakettidega. Punane sähvatus kadus musta õhe. Siis veel teine ja kolmas. Kõik vahtisid pinevil ranna poole, et sealt näha vastusignaali. Meeste tõsiseis silmis peegeldus vähe lootust.

— Süüdake tuli! mõirgas jälle kapten Roolaid läbi tormi.

Kõik hakkasid kokku kuhjama vanu võrke, laudu, mõõblitükke. Keegi valas petrooleumi ja siis loitis „Kajaku“ lael kõrge tuli. See pidi äratama päästejaama või rannaelanike tähelepanu. See oli nende ainuke lootus.

Üks hiiglaslik murdlaine tõstis jälle „Kajaku“ üles ning paiskas uuesti madalikule. Tugev tõuge pani kogu laeva värisema. Põlevad lauaoasid ning mõõblitükid lendasid laiali.

— Mu jumal! oigas keegi Hannese kõrval.

See oli üks kalur, kel oli sama vana poeg nagu Hannes. Alles talvel oli surnud kaluri naine, ja kui nüüd saatus tahab, siis jääb see väike poiss täiesti üksi maailma. Hannes surus käed rusikaisse.

— Kas ei ole võimalik randa ujuda? küsis ta karjades ühelt kalurilt enda lähedalt.

— Ei! Ei! vastasid talle mitmed hääled.

— Aga siiski... ütles keegi kaugemal, kuid ta lause lõpp kadus tormi ulumisse.

— Kuidas siiski? karjus Hannes lähemale trügides.

Nüüd seisis ta kõrvuti selle kaluriga, kes oli andnud talle veidi lootust.

— Jah, siiski, vastas kalur, — kui siduda nõõr ümber ujuja. Kui läheb tal korda randa jõuda, siis olemegi pääsenud. Aga see on meeletu risk.

Hannes ei kuulnud enam. Ta tungis kapten Roolaidi lähedale, haaras ta käsivarre ning seletas talle karjades oma kava.

— Ei! vastas kapten Roolaid.

— Ma lähen! karjus Hannes.

— Meeletu! mõirgas jälle kapten.

Ent Hannes ei alistunud.

— Ma hüppan nõõrita üle parda, kui teie mind ei luba! karjus ta.

Kapten Roolaid ohkas.

— Kaitsku sind jumal, mu poiss, sosistas ta, kuid seda ei kuulnud keegi.

Siis oli Hannes valmis... Kõva kõis ümber rinna, ronis ta külmunud liikmetega üle parda ja kadus sügavusse. Kümme silmapaari suundusid kohale, kus seisis veel äsja Hannes. Kas õnnestub tal? Mitmed mehed palvetasid tasakesi. Palvetasid endi, oma naiste ja laste ning selle väikese vahva poisi eest, kes pani oma elu kaalule. Oli ka ülim aeg, et saabuks kuidagi abi. Sest vaevalt suutis „Kajak“ veel kaua vastu pidada lainete raudseile löökidele ning tugevatele tõugetele. Kõik ruumid olid juba vee all. Poolenisti külmunud mehed ripnesid meeleheitel kõite küljes ning ootasid.

Hannes oli vees. Üks laine oli ta haaranud ja enesega kaasa tõmmanud kaldale lähemale. Ta võitles, võitles nagu ei kunagi varem oma elus. Ta võitles nende kümne sõbra ja kaaslaste eest, kelle ainus lootus lasus temal. Ent ta võitles ka enda eest... et midagi puhtaks pesta... et maksa oma volda neile karmidele kaluritele, kes olid päästnud tema hukkumisest.

Ja nüüd tasub tema, Hannes, oma võla või hukukub esimesena.

Üks murdlaine haaras ta jälle, tõstis kõrgele üles ning paiskas siis alla sügavusse. Kõik keerles Hannese peas, hingamine ähvardas seisma jääda, ent ta võitles, kaitstes end üleilmliku jõuga. Siis võis ta jälle vabalt hingata õhku. Ning järgmisel hetkel tundis ta jalgade all põhja.

— Rand... rand! hõiskas Hannes, kuid keegi ei kuulnud seda.

Verisena roomas ta käpukil edasi, võideldes minestusega. Ta oleks nüüd jäänud siia lamama, kuid ei tohtinud. Kümme inimest ootasid! Ta roomas ikka edasi ja edasi, kuni leidis tugeva puu, mille külge kinnitas oma nõõri.

Laevalejäänuile tundus see imena, kui kõis järsku pingule tõmmati. Oli loodud side kaldaga.

— Pääsenud! Pääsenud! karjusid kalurid.

Kiiresti valmistati ühest korvist boje ja siis kadus see esimese päästetuga kalda poole. Varsti oli korv jälle tagasi laeva juures ning teine mees asus teele. Nõnda kestis see kümme korda, kuni olid kõik lahkunud „Kajakult“.

Kapten Roolaid, kes jõudis viimsena randa, ütles:

— Mehed, meie ei tõmmanud halva loosi, kui võtsime tookord poisi enesega.

— Ei tõmmanud! muristasid kõik mehed vastu.

Hannes naeratas õnnelikult. Nüüd oli ta tasunud oma vana võla.

Surnuteusk ja surnutekultus vanas Egiptuses

Allikad, millest me vanade rahvaste kultuuri, ajalugu, elu, tekkimist ja kadumist saame uurida, on mitmesugused. Sellal kui enamiku rahvaste kohta on olemas kirjutatud ajalugu või suusõnalised teated, peame vanade egiptlaste kultuuri ja kommete teadasaamiseks toimetama uurimusi nende haudades.

Sest ajast alates, kui õnnestus lahti mõistatada egiptlaste hieroglüüfe, nende piltkirja, on meile avatud Egiptuse mitmetuhandeaastase kultuuri tundmaõppimine. Loendamatud aarded, mis leiti noore vaarao Tutanchamoni hauast, nagu voodid, rõivad, kaelakeed, tõllad, kandetoolid jne., sunnivad meid küsima, mispärast pandi need surnule kasutatud maised asjad temaga hauda. Mis meile egiptlaste pildid ja haudades leiduvad esemed jutustavad, see on aastatuhandete vältel saladusena püsinud egiptlaste surnutekultus.

Vastandina meile on vanad egiptlased surma võtnud sõbralikust ja rõõmsast seisukohast. Kirevad pildid, hiilgavad värvid, hauad, mis sarnanevad elukorteritega, lasevad meid

täiesti unustada, et me siin seisame kalmistul, surma asukohas. Seejuures ei mõtelnud egiptlased kogu oma elu jooksul millelegi muule kui surmale ja olid ometi, nii imelikult, kui see ka kõlab, elujaatavamad kui ükski teine rahvas maailmas. Seepärast ei võinud nad sealpoolset elu teisiti ette kujutada kui maapealse olemise edasikestmisena. On endast mõistetav, et paradiisi kujutleti erinevates ühiskondlikkudes kihtides erinevalt. Kuningas näiteks ja suursugused inimesed soovisid enda ümber näha neile armsakssaanud rikkust; talumees seevastu lootis seitsme küünra kõrgust vilja võimalikult vaevata lõigata; rikas kaupmees lootis ka sealpool oma kasutoovat tegevust jätkata võivat. Haud oli neile „õnne maja“, „igavese elu maja“.

Neis majades surnu jätkas oma elu paremal ja ilusamal kujul, kuid ta maapealsed lemmiktegevused keetsid seal edasi. Seepärast leiame haudade piltlustistel stseene, mis kujutavad surnut jahti pidamas ja kalu püüdmas; me leiame tantsustseene ja sporti, lühidalt kõike, mida surnu teispool surma ootas.

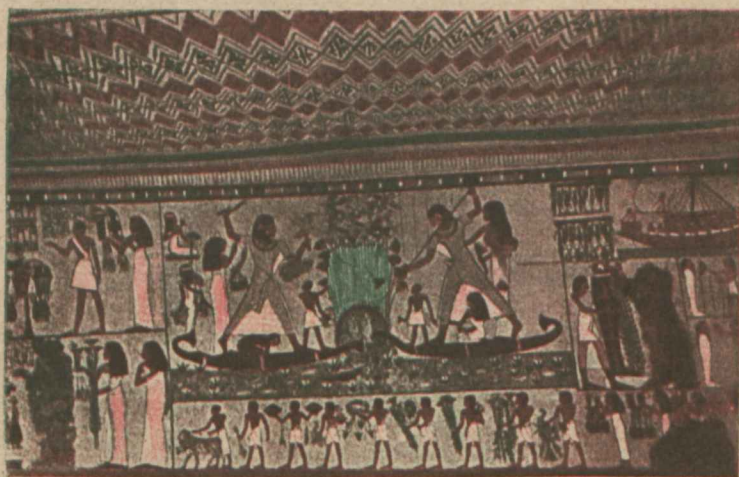
Nüüd tekib küsimus, kuidas kujutlesid vanad egiptlased endale võimalust armsakssaanud maapealset elu ka sealpool jätkata. Egiptlaste ettekujutuse järgi koosneb inimene kehast ja hingest, mis eralduvad teineteisest surmahetkel; keha pöördu tagasi maasse, millest ta on vormitud, hing valgusse. Seepärast on ka tihti hinge kujutatud linnuna, mis peab näitama ta kergust ja võimet igal pool ruumis vabalt liikuda. Keha ja hinge kõrval oli vanadel egiptlastel veel kolmas, meile täiesti tundmatu mõiste, see oli kujutus „ka“st. „Ka“ on mitteaineline mina, mis sünnib ühes inimesega ja saadab teda kogu elust läbi. See on inimese individuaalsus, mille poolest ta teistest inimestest erineb. „Ka“ ongi see maapealse elu edasikandja pärast surma. Kuid „ka“ ei saanud üksi oma ülesannet teostada, selleks vajab ta keha. Alguses oli seepärast tähtis keha alal hoida igaveseks ajaks, ja sellega ongi seletatavad hoolikad balsameerimismetodid. Pilt nr. 1 kujutab sümboliseerivalt balsameerimist, mida toimetab jumal Anubis, südame jumal.

Hieroglüüfid pildi ümber sisaldavad peatüki surnuteraamatust, mis räägib balsameerimisest ja selle juures silmaspeetavatest tsereemoniast. Balsameerimine oli mitmesugune, olenedes surnu rikkusest, ja maksis suurt sugu inimestel umbes 4500 talenti — mis on väga suur summa tooleaegsetes oludes. Selleks juhaks aga, et muumia võis mingisuguste väliste olude tõttu hävida, mindi varsti üle kujude asetamisele haudadesse, mis olid valmistatud täiesti elutruult. Peale selle püüti muumiaid hoida hävimise eest seeläbi, et nende peale kuhjati kiviplukke, ja nii tekkisid vanas Egiptuses püramiidid. Hilisemal ajal aga usuti haudasid kõige paremini kindlustada võivat, kui need tehti kaljudesse. Sel viisil tekkisid

Pilt nr. 1.

Siin kujutatakse sümboliseerivalt balsameerimist, mida toimetab jumal Anubis, südame jumal.

Pilt nr. 2.

Jahti ja kalapüüki kujutav pilt ühe rikka mehe hauakambri.

Teebai matusepaigad, kõigepealt suured vaaraode matusepaigad kuningate orus.

Edaspidi arenes välja sõnaline nõidumine. Sõnavõlu abil puhuti elu piltidesse, mis kujutasid stseene surnu elust. Sõnavõlu abil muudeti ka söögid ja joogid pildidel kujutlustest söödavaiks. Haudades leidus ka teenrite ja teenijannade kujutisi, need olid orjad, kes pidid tegema vajaliku tööd. Sõnavõlu abil said nad elavaiks, rõõmustasid surnut mängu ja tantsuga. Mida rohkem aga arenemine edasi sammus, seda enam võitis vaimne materiaalse ja lõpuks piisas surnu säilitamiseks ainult sellest, kui ta nimi raiuti jäädavalt kaljusse. Nähtavasti arvasid egiptlased tol aja järgul, et nad muutuvad surematuiks, kui nende nimi edasi elab. Ainult sellega on seletatav, et hilisematel aegadel ühe või teise vaarao järeltulijad lasksid mõne põlatud eelkäija nime hoolimatult kivist välja kraapida, kus see aga iganes leidus. Nad mõtlesid, et alles siis on põlatu täielikult kõige oleva nimestikust kustutatud, kui ta nimi on kadunud.

Hauakambrite seintelt leiame pilte paradiisist, nagu seda kujutles parem kodanik. Ta ei taha, et teda saadaksid terve kari teenreid ja teenijannasid, vaid ainult ta naine on tema juures, kes ka kogu elu jooksul oli olnud ta väsimatu teenijanna. Veevoolud jagavad pildi mitmesse ossa. See on täiesti endastmõistetav! Sest ilma veeta, ilma õnastustoova Niilusest ei suutnud põllundusest elatuv egiptlane ka tulevast elu endale ette kujutada. Veest olenes peamiselt ta hea käekäik. Tema, kes elas nii lähedal kõrvele, kes ainult igaveses võitluses tuiskliivaga ja Niiluse üleujutamiste abil kivisest pinnast suutis taimekasvu välja meelitada, soovis endale lopsakat rohelist, palme ja viljapuid. Sama pilt kujutab ka surnut lina kittumas ja veel kõrgemal seitsme küünra pikkust vilja lõikamas. Iseäralik on see, et pildil kujutatud viljalõikuse juures kogutakse ainult viljapäid, kuna kõrred jäävad kasvama. Mehe taga käib ta naine ja korjab viljapäid korvi. Tööl peavad endastmõistetavalt ka puhkeajad olema ja nii näeme surnut einestamas, kusjuures ta kui esteet täidab vaheaegu üksikute suutäite hammustamise vahel lootoslille nuusutamisega. Nagu maa peal, nii peab ta ka sealpool surma jumalatele ohverdama ja kõige selle üle valvab Horus, päikesejumal oma laevas. Sest valgust peab ta ka surnuteriiki külvama ja selleks oma laeval külastama surnutemaad läänes. Valgus on tõde, kõigi igatsuste viimne ja kõrgeim eesmärk.

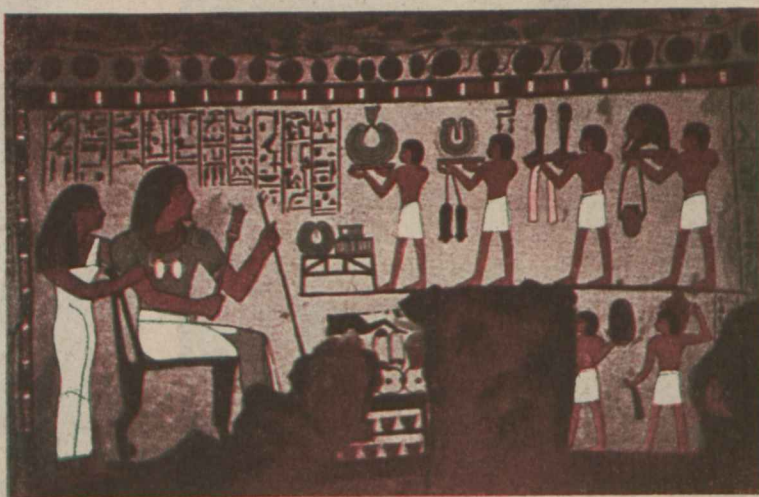
Suursuguse inimese jaoks on paradiis ta endisele elule vastavalt veidi teissugusem. Ta läheb jahile ja kalapüügile, nagu näitab pilt nr. 2. Armas on ta tütre kujutus, kes sulistab kätega yees, ja peale selle on kultuur-ajalooliselt huvitav, et juba siis kasutati bumerangi, viskekooku, jahirelvana.

Pildil nr. 3 näeme kuninganna Nefertere, Ramses 2. abikaasat, kus Isis viib teda surnutekohtuniku Osirise juurde. Tõsidus ja headus peegelduvad jumalanna näost. Kuninganna lapselik nägu peagu abitu ilma annab mõista, et Osirise ees ei omanud ka kuningannad

Pilt nr. 3.
Kuninganna Nefertere hauakambrit.
Isis viib kuningannat surnutekohtuniku
Osirise juurde.

mingit eesõigust. Pildil nr. 4 näeme eespoolmainitud hauaesemeid, kaelakeesid, teenijaid, surnumaske, mida kannavad terve rida teenijaid Senefru eest mööda, kes istudes seda pealt vaatab.

Pilt nr. 4.
Pilt kujutab teenijaid kandmas mööda igasuguseid ehteasju oma
isandate eest.

Eesti kümnekordne meister L. Kukk

õppis tõstetehnikat läbi võtmeaugu

Sinna on juba hea rida aastaid tagasi, kui Tartumaal Kuremaa mõisas rehepeksmise juures keegi lüheldane, jässakas noormees äratas suurt tähelepanu sellega, et haaras kinni kraest ja püksitagumikust mehel, kes oli parajasti upitamas vankrile suurt kaerakotti, ja tõstis mehe koos ta kaerakotiga vankrile. See oli vägitegu, millest Kuremaa ümbruskonna rahvas veel praegugi räägib.

Mõned aastad hiljem oli Tallinna Miinisadamas sama noormees jälle kõigi huviobjektiks. Oli olnud tarvis üht kahuriplaati teise kohta toimetada ja tööd juhtiv leitnant pöördunud sõdurite poole, küsides, kas leidub meest, kes võib selle üksi ära viia. Seal siis astuski ette noorsõdur, pisut alla keskmist kasvu, kuid seejuures haruldaselt tugevate lihastega. Leitnandil polnud esialgu midagi selle vastu, kui kümme meest tõstsid maast raske plaadi, upitasid selle noorsõdurile selga ning noorsõdur hakkas sellega minema. Saanud aga mõned sammud astuda, haarasid kaks-kümmend kätt leitnandi käsul plaadi, sest plaat kaalus ju umbes 25 puuda, mis on ikkagi liig kanda ühel mehel, olgu ta nii tugev kui tahes. Leitnant oli noorsõduri tervise pärast mures ja saatis ta kohe ambulantsi, et lasta järele vaadata, kas mees vahest sai viga raske kandami all. Ambulantsis aga ei leitud midagi erilist tema juures. Ja kui siis noorsõdur läks

tagasi kasarmusse, ootas teda seal leitnandi kümme krooni ja kolmepäevane puhkusluba.

Mees, kes äratas kahel eespooltoodud korral üldist imestust oma haruldase jõuga, pole keegi muu kui Tartumaa spordiinstruktor ning kauaaegne tegevspordlane Leonhard Kukk. Tema nimi ja samuti ta kuju on üleriigiliselt hästi tuntud, sest on ju ta tulnud kümme korda Eesti meistriks ja paljudel kordadel kaitsnud Eesti rahvusvärve välismaistel võistlustel, muuseas kümnekond aastat tagasi ka Amsterdamis olümpiamängudel.

Vähe on neid spordialasid, kus Leonhard Kukk poleks kaasa võistelnud. Tema lemmikalaks on jäänud küll tõstmine, kuid oma võimeid on ta proovinud ka sellistel aladel, nagu vehklemine, maadlus, poks, kergejõustik, ujumine ja jalgrattasõit. Ja neil nn. kõrvalaladelgi on ta saavutanud väljapaistvaid tagajärgi, olles vahepeal koguni Eesti meister ka jalgrattasõidus.

Kuid mitte ükski sport, vaid üldse noorte tegevus on huvitanud Leonhard Kukke alati. Ta on põline skaut, kes oma laialdasi teadmisi ja kogemusi spordis on alatiselt edasi andnud teistele skautidele. Kui aga skautide pidustustel on olnud vaja vanapaganat, siis on Leonhard Kukk vähimagi vastupuiklemiseta asunud selle „tegelase“ tänamatutesse ülesannetesse

L. Kukk, nagu meie teda sageli oleme näinud

Pilt kujutab L. Kukke skautide pidustustel vanapaganana

— ja seda nii loomutruult, nagu seda üldse võib kujutleda. Ja kui palju vetelpääste-samariitlasi on tema käe alt läbi käinud! Mõnigi noor elu on päästetud L. Kuke vahetu või kaudse teene läbi.

On jäänud Kukele kunagi veel vaba aega, siis on ta koondanud enese ümber noori, et äratada nendes huvi spordi vastu ja anda neile näpunäiteid mõistlikuks spordiharrastuseks. Kauaaegne tõstemeister ei taha jätta noori lukustatud uste taha, nagu ta ise seda oli tõstesporti harrastamise algusaastail. Ta räägib, kuidas tema astudes spordiselti vanad tõstjad kohe märganud, et sellest mehest tuleb neile konkurent. Seetõttu lukustanud nimekad tõstjad harjutuse ajaks harjutusruumi ukse ja noorel Leonhard Kukele tulnud läbi võtmeaugu piiluda, et tundma õppida neid tehnilisi nõksukesti, millised on tarvilikud suurema edu saavutamiseks tõstmises.

Tolleaegne treening olnud üldse vale. Tehtud igal õhtul viis tõstet ja viimaste võimalikkude raskusteni. Sellega pingutatud end tugevasti üle. Pealegi toimunud harjutus külmis ruumis ja ainult trikoos, mistõttu hiljem lihaste rebenemisi ette tulnud ja paljudki tõstjad on pärinud sellest ajast reuma õlgadesse. L. Kukegi tervis olnud vahepeal n. ö. läbi. Kuid siis hakanud ta intensiivselt võimlema ja seetõttu on ta tagasi saanud oma vormi või koguni selle endise taseme ületanudki, olles praegu ühtlasi üheks Eesti kõige painduvamaks raskejõustiklaseks. Selles on võinud veenduda paljudki. Skaudipidustustel on ju „vanapagan“ heitnud saltosid ette ja taha. Samuti mõnelgi kursusel maal on instruktor näidanud, et

tema pealtnäha nii tüse ja võib-olla pisut kohmakaski keha on otse üllatuslikult vetruv ja elastne.

Nüüd, millal Leonhard Kukk on juba 15 aastat rassinud tõstekangi kallal, kerkib tahtmatult küsimus — kauaks ta seda suudab jätkata. „Praegu küll ei mõtle jätta sportimist,“ — on kiire ja kõhklematu vastus. „Tahaksin veel vahest kümme aastat tegutseda sel alal. Eriti tahan aga end pühendada noorte väljaõpetamisele, sest on ju nende päralt tulevik.“

Kuna kõnetatav käib kogu aeg mööda maad ringi, siis on tal ka ülevaadet maal võrsuva sportlaspere järeelkasvu kohta. Spordiinstruktorile on silma torganud mõnigi lootustandev noor. Eriti rõõmustav olevat, et raskekaalu-maadlejaist ei tohiks niipea puudust tulla. Põhja-Tartumaal olevat päris mitu toreda kehaga tugevat meest, kellest korraliku treeningu järel võiks kujuneda troonikandidaate Palusalule, Kõrkale ja Karklinile. Mõne kohta ütleb L. Kukk siiski: „Sellest mehest ei või vist palju loota, ta kipub pummeldama.“ Leonhard Kukk ise on ka täiskarsklane, kes ei suitseta ega võta tilka viina ega õlut, sest need on tema arvates sportlase suurimad vaenlased.

Leonhard Kuke eraelu on olnud vahest niisama kirju nagu tema sportlik tegevuski. Võrsunud kehva-dest oludest maal, teenis ta esimesi kroone põllutöölisena. Linna siirdudes oli ta äriteenijaks, autojuhiks, linnateenijaks ja nüüd spordiinstruktoriks. Noormehe suurest edasipüüdlikkusest annab tõendust ka see, et teda mõne aasta eest võis näha ka Tartu õhtuse keskkooli õpilasperes.

Midagi postmarkide-korjajaile

Rahvussangarid postmarkidel

Oma ajalooliste suurmeeste austamiseks on paljud riigid välja lasknud postmarke, mis kujutavad neid isikuid või mõningaid juhtumeid nende elust. Kõigepealt on postmarkidel jäädvustatud rahvussangarid ja väejuhid, kes on võidelnud oma rahva vabaduse eest, vabastades selle võõra riigi ikke alt või võideldes ennastalgavalt maaletungiva vaenlase vastu. Kõigepealt mainime oma vennasrahva marssali Mannerheimi 70 a. juubeli puhul avaldatud marki ja rindemeeste marke, millised kujutavad Soome vabadusvõitlust.

Siirdudes vaatlema oma vennasriigi Ungari postmarke, leiame nende seas paljude maa vabaduse eest võidelnud sangarite pilte. Nii näeme näiteks 26-aastaselt langenud luuletajat Sándor Petőfit postmargi-sarjas, mis ilmunud 1923. a., ja vürst Rákóczi 1935. aasta toredas mälestuspostmargi-sarjas. Edasi esineb Lajos Kossuth 1932. a. margil ja praegusaegne „tugev mees“ admiral Horthy stefanipäeva juubelmargil ja veel kahel teisel margil. János Hunyadi, üks Ungari suurimaid rahvussangareid, on kujutatud 1935. a. ilmunud Bulgaaria margil.

Poola iseseisvuse 20-ndaks aastapäevaks on valmistatud margid, millised kujutavad Poola ajaloo tähtsamaid isikuid ja tähelepanavamaid sündmusi.

Paljud Sveitsi postmargid kannavad Sveitsi legendaarse vabadusvõitleja Wilhelm Telli pilti, kes rahvajutu järgi olevat vastu hakanud Austria kuningriigi poolt määratud foogtile, olevat osa võtnud metsikuis Alpides 14. sajandil toimunud vabadusvõitlustest ja surnud 1354. a. — 1907., 1909. ja 1917. a. postmargid kujutavad ta poega, kes hoiab ühes käes isa vibupüssi ja teises noolest läbistatud õuna. Vaadeldes

neid Telli poja marke, torkab silma, et näiteks 1909. a. marke on kahesuguseid: ühed on vibunõör vibuvarre taga, kuna teistel on ta ees.

Ka Gröönimaa on hiljuti saanud endale postmargid, nii et margikorjajail on võimalus täiendada oma kogusid ka selle maa markidega.

1381 erisugust postmarki on ilmunud Hispaanias juulikuust 1936. a. kuni detsembrikuuni 1938. a. Neist on 863 rahvusliku erakonna ja 518 vastasrinnna poolt välja antud. Nii suur postmarkide-uputus on tähelepanuväärivaks tuluallikaks, niivõrd kui margikorjajail piisab huvi Hispaania markide vastu.

Saksa tänavused 9 erisugust heategevusmarki on pühendatud Saksa riigi uuele osale, endisele Austriale. Pildid kujutavad eri maakondade tähtsamaid nägemisväärsusi. Sudeedimaa liitmise puhul ilmus kaks Sudeedi-Saksa liitu kujutavat marki.

Rootsi uued postmargid esitavad: väiksemad — kuningas Gustavit, suuremad — vapikrooni.

Soome Kirjanduse Seltsi 100 a. juubeli puhuks väljalastud markidest on leitud valetrükk, kus sõnas Finland on F-täht muudetud E-ks. See viga esineb ainult 1-margalistel markidel.

Soome Punase Risti 2-margaliste markide seas on selliseid, kus pilv katab osa Suurkiriku kuplist.

Hollandi tänavused heategevusmargid esitavad Hollandi muistseid suurmehi. Marke on 4 erisugust liiki.

Kairo

Tänapäeva Kairo pole enam amugi see, mida kujutab muinasjutt „Tuhhat ja üks öö“. Igale poole on eurooplased ja ameeriklased sisse tunginud ja rikuivad puhast hommikumaist romantikat. Kairos leidub terveid tänavaid euroopalikkude majadega, kus Aafrika veel vaevalt võib ära tunda.

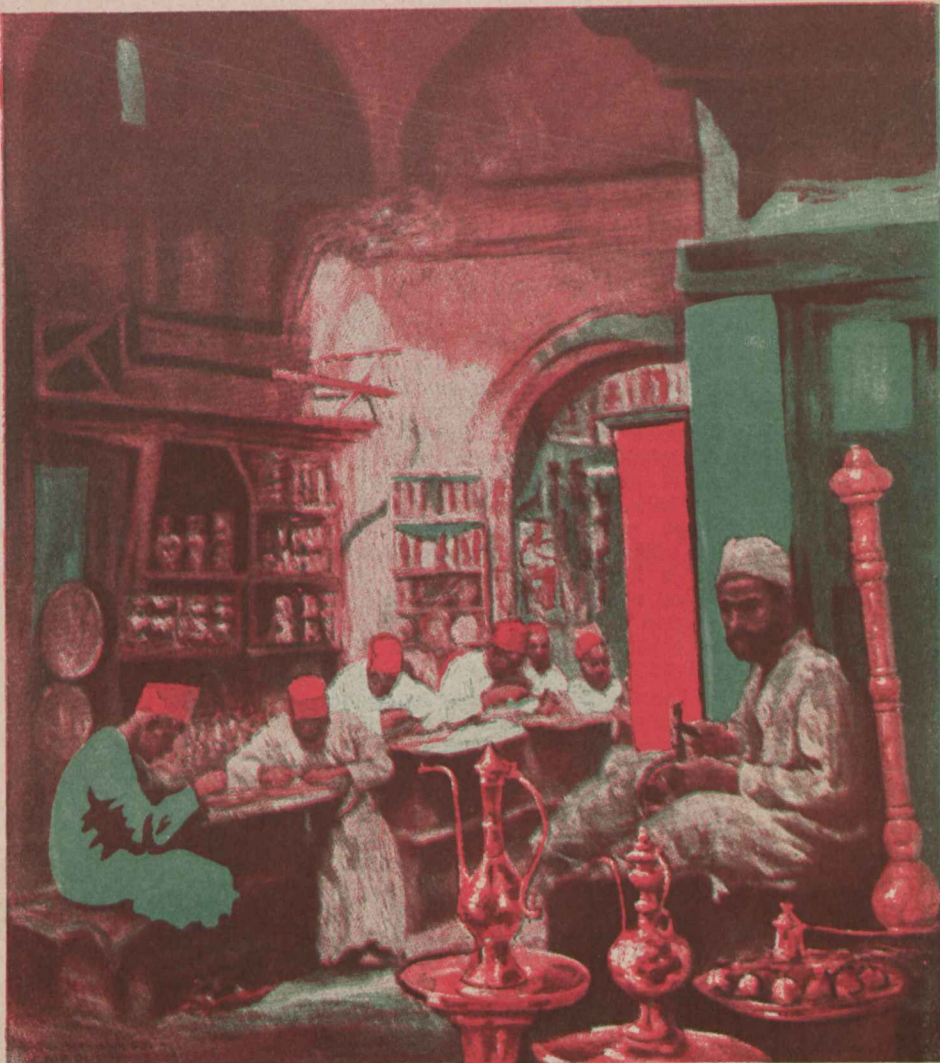
Uustulnuk on enamasti pettunud. Kõige võõrapärasem, mis talle vastu tungib, kui ta kiirrongist lahkub, on kaameli higi lõhn. Suur osa pärismaalastest elanikke käib prantsuse rōivastises. Autode liiklemise juhtimine toimub Egiptuse politsei poolt niisama valjult nagu Pariisis, Berliinis, Londonis ja Roomas. Laokuurid raudteejaama- ja sadama piirkonnas pole romantilisemad kui mujalgi.

Meie pildidel on säilitatud mõned tagasitoodamatud tükikesed hommikumaistest romantikast ja araablaste elust, mis on vabad euroopalikust elemendist.

Need kohad, kus veel tänapäeval võib kohata puhast vana araabia elu, pole mitte arvukad. Peab minema vastu õhtut Mokattami mäestikule, mööda Mehemed Ali alabastermošeesest, mamelukkide matusepaiga varemete juurde ja sealt vaatama alla linnale. Avaneb vaade arvukaile mošeede kuplitele ja palvetornidele. Viimased punased päikeskiired peegelduvad püha Niiluse vees, ja kui pärast äkilist päikeseloojangut lõövad särama tuled tuhandeis tänavais ja põiktänavais — muhameedlaste pühade ajal on isegi mošeed kuni viimsete tornitippudeni vanade õlilampidega valgustatud —, siis muutub see ammuununud „Tuhhat ja üks öö“ jälle elavaks olevikuks.

Või jälle peab lahkuma suurtelt turgudelt, millede peatänavad kubi-sevad alati euroopa ja ameerika turistidest ja Kairo suurlinnalistest keskpärastest inimestest, igasugustest kaubitsejatest ja käsitöölisest, ja peab siirduma linna viimsetesse soppidesse, sellesse labürinti, mille tänavakesed muutuvad madalateks kangialusteks, kus puudub õhk ja valgus.

Kairos leidub suurlinnalisi turge, mis ei kujuta endast midagi muud kui suurlinna hiigelkaubamaju, ainult selle vahega, et majakorrad ei asu üksteise peal, vaid üksteise taga. Kesk linna kaheksanurgelisest suure jalutuspargiga Esbekieh' platsist algab Muski tänav, tänapäeva Kairo suurim liiklemissoon. Tänav on parajasti nii lai, et päike saab paista majade vahele. (Turutänavatel on majad niivõrd üksteise otsa surutud, et nende varjud langevad kokku.)

METALLITÖÖLISED

VAIBAKUDUJAD

tänapäeval

Muski tänaval on laudadest ja telgriidest katused üle tänava tõmmatud, mis pakuvad varju kaupmeestele ja jalutajaile. Siin valitseb aga suuremalt osalt rohkem euroopalik kui aafrikalik etu. Täiesti moodsad kaubamajad ja kuulsad eriärid annavad tunnistust, et kaubandus on siin samal tasemel kui mujal maailma suurlinnades. Raamatukauplused näevad vaevalt teisiti välja kui Londonis. Suured firmad omavad siin oma esindusi. Siin leidub suurel arvul kindlustusseltse, reisibüroosid ja pangamaju.

Muskisse suubuvad paremalt ja vasakult puht-araabia turulabürindid, kus huvireisijate karjad tingimata ära eksiksid, kui neid nende juhid valjult ei valvaks ja võimalikult kokkukurutiina ühest linnajaoost teise ei veaks. Et hoida ülemelikuid tallekesi kõrvalhüpetest, jutustavad juhid neile erutavaid lugusid muretuist külalistest Ameerikast, kes sellistel kõrvalistel tänavatel fanaatiliste võõrausulistest või verejanuliste roimarite poolt on paljaks riisunud ja maalustesse keldritesse visatud. Karja kuulekus tõuseb selle tagajärjel, kuid reisijate kultuurilised teadmised Egiptusest kannatavad selle all.

Nimelt on inglaste poolt koolitatud egiptuse politsei väga valvas ja valju, ja just käsitööturgude elanikkond on kõige töökam ning rahuarmastavam element. Muhamedi-usulised käsitöölised on väga usklikud ja täidavad väga truult oma palvusi ühes pesemiste ja kummardustega, mis tervishoiu mõttes on küllalt kasulikud. Kaupmees, kes oma äri juurest lahkub mošeesse palvetama, paneb vormitaitmiseks nõõrikera oma kaubale, mis peab tähendama, et pood on suletud; ja tema äraolekul ei kao midagi ta varandusest, olgugi et elanikkonna vaesus on väga suur.

Kui läbitakse käsitöölise tänavaid, siis võib näha pealt igaladsete käsitöö-esemete valmimist. Siin leidub kullaseppi ja relvavalmistajaid kibedas tegevuses, järgmisel tänaval kõlab saapatallutaja haamer ja töötab sadulsepp, ümbritsetuna mustasilmalistest õpilastest. Vaibakudujail on samasugused suured kangasteljed nagu meilgi. Iga käsitööharu on koondanud oma liikmed eri tänavasse või linnaossa. Ka eri ainetega kauplejad näivad end kõige paremini tundvat ühises konkurentsis. Nii näiteks leiame Sukkarije turul ainult suhkrut ja puuviljaga kauplejad, Akkadimi turul aga paela- ja pitsikauplusi.

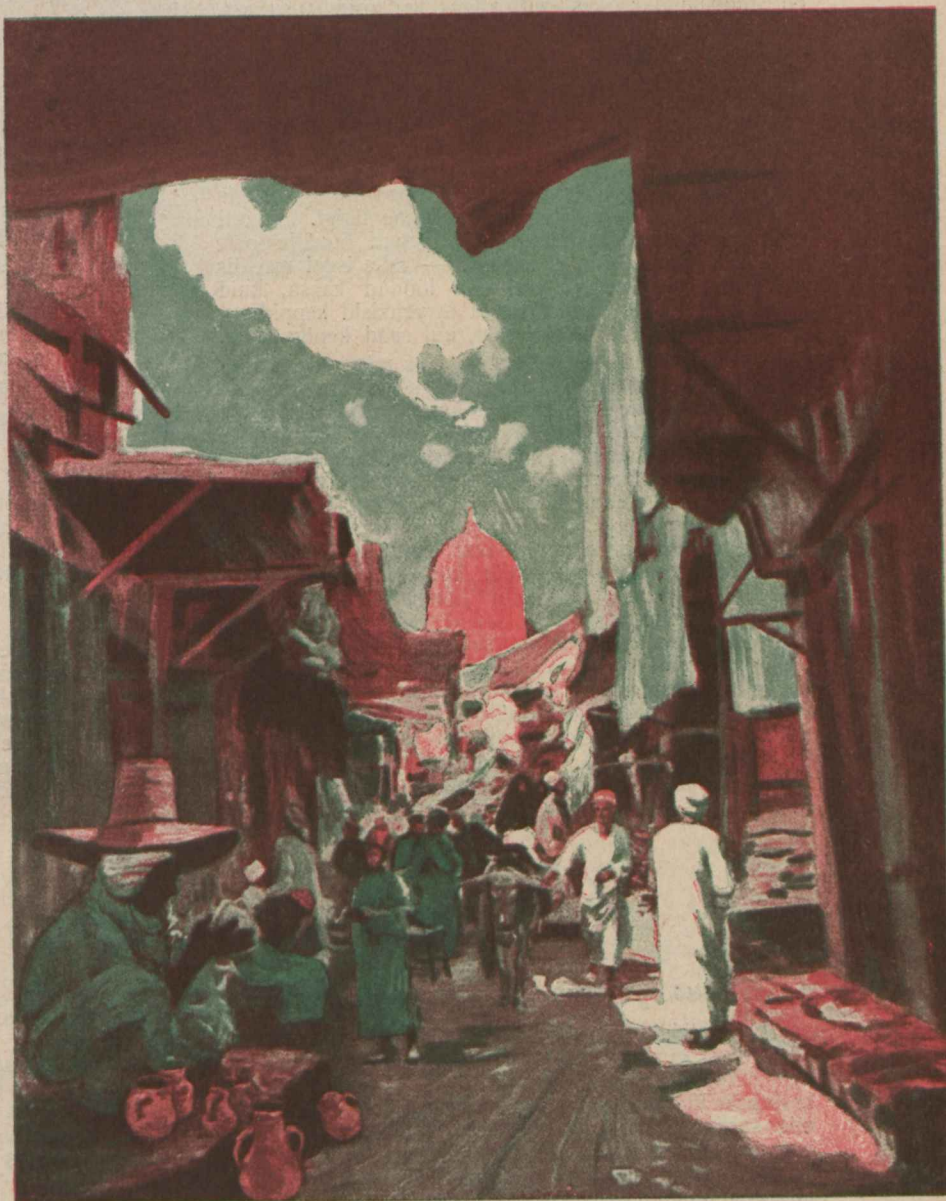
Kui pöördume ümber tänavanurga, siis kerkib me ette äkki, peagu ilma mingi vaheta majaderühmast mõni mošee sihvaka minaretiga või jälle etteaimamatult avar dub kitsas tänavake suureks, avaraks platsiks või kerkib me ette mõni avalik kaev, mille ümber on kogunenud veekandjad ja eeslid.

Kes tahab üles otsida tükikest vana testamendi Egiptust, see üürib endale paadi Gesireh' silla juures ja laseb end sõuda vastu voolu

ühle Niiluse saartest, mis asuvad Vana-Kairo kohal. Siin pole tõepoolest enam jälgegi Euroopast ega kahekümnendast sajandist. Siin satutakse külatänavale, nagu need pidid olema juba vaaraode ajal. See on kõige primitiivsem ehitusviis, mis siin on püsinud läbi aastatuhandete. Majad on püstitatud Niiluse kuivatatud mudast. Inimesed ja väikeloomad elavad siin koos ühises ruumis. Lasteõnnistus on väga suur. Maja elanikkond trügib kobarana uksele. Värv on raske eraldada. Savikaskollane-hall Niiluse muda värvus on kleepunud ka nende Niiluse saarte elanikkude rõivastele, nende nägudele ja kätele. Laste silmad, nina- ja kõrvaugud on kaetud paksu kleepuva kärbsenustaga.

Siin peetakse veel kõvasti kinni vana-araabia kommetest. Surmajuhtum paneb kogutänavaterühma kaasa elama. Nutunaised kogunevad leinamajja. Ulguv nutt, kõike läbistav oigamine ja laulev karjumine jälgib eurooplaseid külalisi veel sadade meetrite kaugusele.

Veekandjad tulevad kaldalt läbi kitsa tänava. Kui selline sihvakas, noor saareneiu oma loomulikus elavuses, veekruusiga õlal, kuigi rābaldunud rõivastes, kerkib Niiluse ääres palmide all esile, siis muutub meie osake piibliost elavaks.

BASAARIDE TÄNAV PÄIKESELISEL HOMMIKUL

Mehed ja plikapõnn

— Sa, plikapõnn, ära tüki siia meeste hulka, hüüdis Vello, kes oli parajasti ägedas mänguhoos, lähedaleuisutavale Ainole. — Vaata, kui saad kettaga või kepiga mööda sääri, siis on pirin lahti!

Asi oli selline, et Vello, kes oli täpselt üheteistkümne-aastane, oli teinud tosina koolivenna abiga jõe liuvälja. Poisid tulid kokku, lumelabidad, luuad ja kastekannud kaasas, ning mõnepäevase hoolsa töö tulemusena oli valmis üsna suur ja korralik liuväli, mis võimaldas uisutamist iga sorti uiskudel ja andis võimaluse teostada ka poiste suurimat unistust — hokimängu. Kapi meisterdas igaüks endale ise, ketas lõigati vanast autorehvi-tükist, värvavad tähistati kuuseokstega lumekupitsatel ning muud polnudki vaja. Mängijaist juba puudus ei tulnud, sest kogu äärelinnas ei olnud vist küll ühtki poissi, kes ei oleks tahtnud lüüa hokit Vello liuväljal. Vähe sellest — oli tüdrukuidki, kes nii väga igatsesid uisutada, eriti Velloga ühes majas elutsev Aino, kes, vaatamata oma samuti üheteistkümnele aastale, liikus liuraudadel niisama kogenuit ja kindlalt nagu mõni teine kindlal maal ja jalal.

Aga mine sa poistega maid jagama! Hommikupooliti — jah, siis oli liuväli vaba ja oleks saanud sõita, sest poisid olid igaüks oma koolis, kuid — üks olnud Ainogi siis koolis. Öhtupooliti aga trügis liuväljal selline poistekari, et ära mine ligigi. Mängiti hokit ja teised tütarlapsed ei julgenud liuvälja poole minnagi. Ainult Aino ei kartnud — talle isegi meeldis see mäng ja meeeldi oleks ta lõõnud kaasa, kuid ei saanud. Poisid aina itsitasid ja vehkisid keppidega, et ära tule meeste hulka, vaat, kui saad kepiga pihta.

— Narrid, vihastus Aino. — Kas mina siis ei oska mängida, kui mul vaid lastaks? Õige mul asi — lükata kõvera kaikaga kummitikki mööda jääd! Aino oli kindel, et tema täidaks meeskonnas niisama hästi mõnd tormaja kohta kui kestahes poistest! Aga näe — nagu lähemale lähed, nii pistetakse kisama!

Jõeääril oli lund, muidu poleks Ainol olnud vaja liuväljale kippudagi. Nüüd aga ei jäänud üle muud kui sõita soome kelguga, sest kaugele linna teise serva minna, kus oli avalik kooliuisutee, ei olnud mõtet, kui ometi nii kodu juures on koht, kus võiks uisutada!

Mitu korda oli Aino selle asja üle rääkinud Velloga päris tõsist ja asjalikku juttu, ent Vello, kes oli Ainost peajao pikem, lihtsalt naeris tüdruku välja. Ennää mul plikapõnni, kes kipub meeste hulka! Sõitku siis, kui poisid liuvälja ei kasuta!

Ühel pühapäeval — kevad oli juba lähedal — kees liuväljal jälle kõva rassimine. Suures mänguhoos lendas ketas liuväljalt välja ning mängijad, kes

olid kogu innuga asja juures, ruttasid järele. Kõige ees oli üks Vello koolivendi, vastasmeeskonna kapten, ta järel Vello — ning mõlema sooviks oli ketas oma valdusse saada. Nad püüdsid keppidega ketast kumbki enda poole tõmmata, kuid et nad nii teineteist segasid, ei õnnestunud ketta vallutamine kummalgi. Ülejäänud mängijad kogunesid liuvälja servale, et vaadata, kumma meeskonna kapteni võiduga lõpeb see võitlus, mis nihkus ikka enam ja enam jõe vastaskalda poole.

Aino viibis sellal oma soome kelguga paarsada meetrit eemal, vana kalurimaja läheduses. Nähes kaht poissi rabeldes lähenevat teisele kaldale, jahmus tüdruk. Ta teadis, et seal kulgeb jõkke roiskveetoru, mille läheduses on jää väga õhuke ja habras, sest toru kaudu jõkke voolav roiskvesi on soojem jõe veest ja sööb jää altpoolt sageli paberõhukeseks.

Poisid aga ei märganud midagi. Suure hooga liikusid nad ikka lähemale ja lähemale saatuslikule kohale ning korraga — praks! purunes jää. Mitmekümne-häälne öudne ja ahastav hirmukisa lõikas liuväljalt Aino kõrvu. Tüdruk nägi, kuidas Vello püüdis kramplikult pingutades pääseda jääle, kuid niipea kui ta sai enese rinnuli jääservale, murdus uus jäätükk ja poiss oli jälle sees. Teine poiss oli viskunud pikali ja püüdis roomates nihkuda eemale ohtlikust kohast. Pealtnägijad olid nõutud — ükski ei julgenud lähedale minna ega taibanud teha muud kui kisendada.

— Vaat nüüd, kus on mul mehed! mõtles Aino südametäiega. Ta andis oma kelgule sellise hoo sisse, millist see rüüstapuu polnud varem tundnud, ja oli järgmisel hetkel õnnetuspaiga juures. Kõhuli jääle laskudes lükkas tütarlaps kelgu esimese otsa Velloni, kes sellest kramplikult kinni haaras. Jää kelgulaiale all ragises, kuid ei murdunud, sest poisi raskus jagunes nüüd kelgu abil suuremale jääpinna.

Siis — umbes viie minuti pärast — jõudis kohale ka abi. Kaks meest laudade ja nõoriga. Vello tõmmati välja, viidi koju, anti teed ja pandi voodisse. Hokimäng ei jätkunud enam — poisid läksid laiali. Õnnetus, mis võinuks lõppeda kurvalt, masendas kõigi meeli.

Vellol oli hea tervis — ta sai vaid tugeva nohu.

Aino aga sai täisõiguslikuks hokimeeskonna liikmeks ja koolijuhataja teatas, et ta saab ka Punase Risti elupääste-medali. Ei Vello ega ükski teine poiss ei ütle enam, et „ära sa, plikapõnn, meeste hulka tule“, vaid kui mõni seda endist lauset vahel meenuitabki, siis lõõvad poisid silmad maha ja teevad teist juttu.

Kõik on juba kord olnud

Marcus Graccus ja tema püssirohi

Lugemikkudes jutustatakse veel tänapäevgi, et püssirohu leiutas munk Berthold Schwarz — ja nimelt 14. sajandil. Hiljem avastati, et juba hiinlased kasutasid litulestiku korraldamiseks mingisugust segu, mis sarnaneb väga meie musta püssirohuga. Vahepeal olevat see unustatud...

Ka see ei või õige olla, sest siis poleks Marcus Graccus saanud kirjutada järgmist retsepti:

„1 osa kolofooniumi, 1 osa väävlit, 6 osa salpeetrit hästi peeneks hõõruda ja segada loorberiõliga.

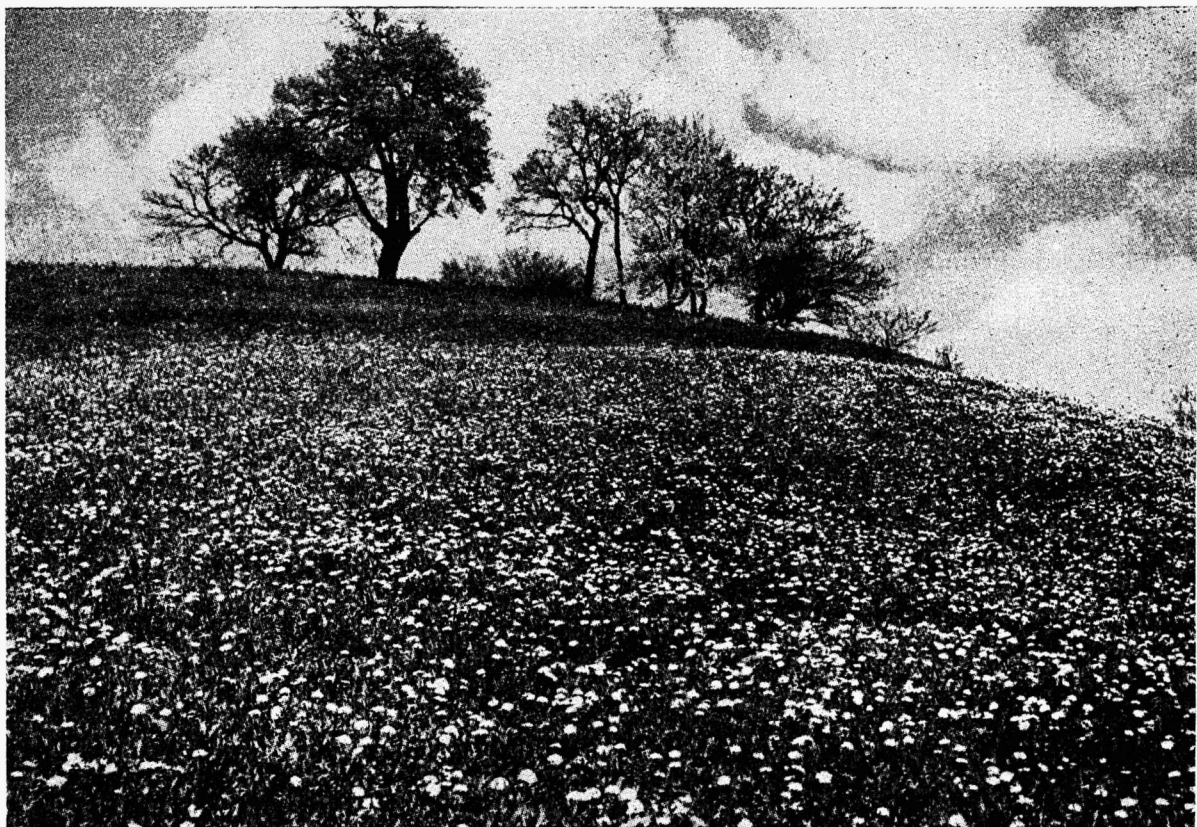
Panna torüsse. See kõik süüdata, siis lendab tuli torust välja. See tuli aga hävitab kõik, mis on ta teel...“ —

Ja kas ei saanud Kallinikos, üks parimaid lõhkeainete tundjaid, Konstantinoopoli vallutamise ajal eritõlkesand, minna oma „kreeka tulega“ Heliopolisest piirajatele appi? See „kreeka tuli“ oli väga keeruline asi, mis sisaldas juba isegi sütt.

120 „noolelasku“ minutis!

Et leida esimesi jälgi kuulipildujast, selleks peame tagasi minema umbes 100 aastat enne Kristust.

K E V A D

Kreeka matemaatik Heron kirjeldab oma kirjades kuulipildujat, mis ei lasknud küll püssirohu ja tina-kuulidega nagu tänapäeval, vaid vibunooltega. Selleks oli vibupüssi külge konstrueeritud mingisugune vânt, mis tõmbas kiiresti vibu pingule ja lükkas iga kord uue noole laskesoonesse.

Sellise vibupüssiga võis soodsatel tingimustel teha 100 kuni 120 lasku minutis.

Automaat „püha vee“ jaoks

Sama Heron, kellest eespool oli jutt, leidis Egiptuses ühes templis sisseseade, mille ta kohe täiendatud kujul üle viis Kreekasse.

Siin oli tegemist mingisuguse automaadiga, mille egiptlased arvatavasti omakorda olid üle võtnud hindulastelt. Kui sellesse automaati visati teatavas suuruses raha, siis jooksis kraanist püha vett välja.

Konstruksioon sarnanes täpselt meie ajal alles hiljuti leiutatud šokolaadi-automaadi omaga. Ühes kohas kaevatakse koguni selle üle, et petised olid kasutanud valerahasid ja olid tüssanud sel viisil templi automaati.

Millisel määral need automaadid väljaspool templeid kasutamist leidsid, on teadmata. Arvatavasti ei tahtud neid tegelikult kaubanduses tarvitusele võtta, et mitte kahjustada kaupmehi väikemüügi alal ja et säilitada templitele see väike „ime“.

Mida näitab taksomeeter?

Ka see sõitjat huvitav küsimus pole kuidagi ainult meie aja leiutis! Mida see näitab? Sõidetud maad ja selle järgi maksa tulevat hinda.

Vanasti nimetati seda sisseseadet hodomeetriks ja see mõõtis juuksekarvalise täpsusega sõidetud maa pikkuse rataste pöörete arvu järgi. Näitajaks oli osuti, mis edasi liikus.

Ainult see on teadmata, kui suur oli põhitaks nende inimeste ja loomade poolt veetavate sõidukite juures ja — see huvitab autojuhte — kuidas arvestati ooteaega. Sest edasi joosta ei saadud neid kelli lasta.

Kui Platon ei tahtnud hilineda ülestõusmisega

Kreeka filosoof Platon elas nähtavasti veidi vara või leidis ta olevat ebavääraka sõita taksomeetriga. Muidu oleks ta kindlasti midagi leiutanud, millega oleks saanud ka ooteaega arvestada. Sest ta ärataja kell annab tunnistust sellest, et ta omas väga head tehnilist arusaamist.

Ärataja pandi käima vee abil. Ka tänapäevgi on olemas veel nõndanimetatud veeoreleid, mis on konstrueeritud Ktesibiose printsii järgi, kes elas 170 aastate paiku e. Kr. Aleksandrias. Vett kasutatakse siin õhusurve reguleerimiseks orelele.

See printsip polnud aga ka Ktesibiose ajal enam uus, sest Platon, kes elas 400 a. e. Kr., kasutas veehulka, kui teatud osa sellest oli välja tilkunud, selleks, et selle raskuse surve tekitas tuule läbi tugeva vilistava tooni, mis hirmutas ta sügavaimast unest üles. — —

Võiks veel edasigi jutustada tehnilistest imedest, mis olid leiutatud ammu enne meid, telegraafist, egiptlaste laiadest tasastest teedest raudrööbastega, pürskkaevudest, hiinlaste lendavatest madudest ja paljudest teistest imelikkudest asjadest...

Agas kõik need asjad ei suudaks meid rabada. Kui tulevikus meile räägitaks tänapäeva suurtest tehnilistest saavutistest, siis ei suudaks need meid kuigi palju imestuma panna.

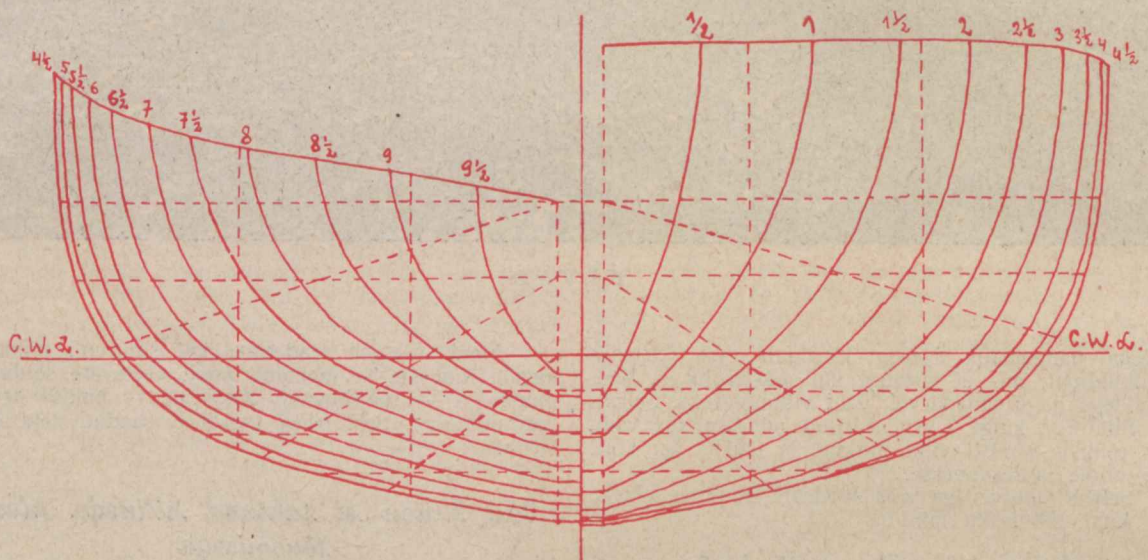
TEEME ISE ENDALE SÜSTA

Mõnelegi, kes kas üldse pole või on vähe tege-
nud puutööga, võib tunduda järgnev ülesanne liiga
raskena. Seda ta aga ei ole, kuid eeldab siiski juba
teatavat arengut ja taipu. Kes omab huvi, püsivust,
mõningaid tööriistu ja vastavat ruumi, see hakaku
julgesti peale: töö ise on kõige paremaks õpetajaks
ja üksteise järel lahenevad iseenesest kõik algul keeru-
katena tunduvad küsimused. Piiratud ruum ei luba
siin laskuda pisisajadeni, mis pole ka vajaline, vaid,
nagu tähendatud, töö ise juhhib meistrit kõige
paremini.

Algul valmistame enesele elusuuruse ribide-lõike.
Selleks suurendame joonisel nr. 1 punkteeritud rõht-
ja püstjoonte kaugusi viiekordselt ja joonistame siis
juba silma järgi välja ribad, mõõtes nende kokku-
puuted abijoontega jälle viiekordses kauguses, arves-
tades seejuures nende loomulikku kumerust. Vastavad
jooned tähistavad edaspidiste ribide väliseid äärjooni.
See skeem on meie edaspidise töö aluseks.

mallid, millede ülemine põhi peab täpselt olema vas-
tav põhja kumerusele. Selle tulemuse saame, kui ase-
tame jälle mõõtmiste abil alusest ühekõrgusele süvise-
joone, mille saame joon. nr. 1, ja märgime ära malli-
del ning pearibidel. Seega oleksime ka ettevalmistuse
lõpetanud. Tuleb veel tähendada, et pearibid tuleb
valmistada joon. nr. 1 numbritega 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,
8 ja 9 märgitud joonte järgi, mallid aga $1\frac{1}{2}$, $1\frac{1}{2}$, $2\frac{1}{2}$
jne. märgitud joonte järgi, seega esimesi 9, teisi 10,
nagu on ristjoonigi alusel (19). Algust esitsast
teeme malliga ($1\frac{1}{2}$), siis pearibi (1), mall $1\frac{1}{2}$ jne.,
numbrite järjekorras.

Mallid valmistame mistahes tollistest laudadest
joon. nr. 1 abil, varustame vajaliku kesk- ja süvise-
joonega ning kinnitame vinkliga kohale. Malli ots-
tesse asetame veel lauad otsaga maha, mis kogu
alusele annab kindluse. Enne kinnitamist aga varus-
tame nii mallid kui ka pearibid lõigetega sisekiilu ase-
tamiseks, mis tuleb välispinnaga tasa, ribad ka veel

Joonis nr. 1. Ribide lõige. Mõõt 1:5. C.W.L. = Constant Water Line = süvisejoon.

Nüüd valmistame aluse, millele põhjaga ülespoole
tuleb asetada pearibid ja abimallid. Aluse valmistame
kolmest tugevast lauast kraavikujulise (joon. nr. 2),
mis väldib paindumisvõimalust. Pikkuseks on 5 m
10 sm, kusjuures pealmise laua pikkuseks on 5 m,
mis ongi ehitatava süsta pikkuseks. Kummastki otsast
saame peallaual 5 sm maha, kuhu vahele hiljem ase-
tame püsti lauatükid, kuhu kinnitatakse otsad. Laua
varustame täpselt (!) mõõdetud keskjoonega ja varus-
tame esipoole lõikega kõrgema esitsa vaheleasetam-
iseks, mis jälle peab olema täpselt keskel. Aluse ase-
tame pukkidele. Sellele alusele kinnitatakse siis tuge-
vate raudvinklite abil vaheldumisi (ostetud!) pearibid
ja abimallid, kui nad on valmis, nagu see on näida-
tud joon. nr. 3. Nende välised piirjooned saame
joon. nr. 1 järgi valmistatud ribide-lõikelt. Väga
tähtis on, et nad kõik asetatakse ühiselt keskjoonele,
milleks nad enne samuti keskjoontega tuleb varus-
tada. Ka pearibid kinnitame vinklitega vastavate abi-
lauakeste abil. Ribide ja mallide õige asendi saami-
seks jagame aluse keskjoone 19 ristjoonega 20 osaks,
kusjuures ristjoonte kohale tuleb asetada ribad ja

lõigetega dollbordi (äärekandi) ja dekilattide jaoks
(joon. nr. 3).

Pearibid valmistame 20–25 mm laiusest, 10 mm
paksusest tamme- või saarepuust ja üksikud osad
(joon. nr. 3) kinnitame vaskkruidide või vaskneetidega.
Kõikide vajalikkude joonte, ilmtingimata aga keskjoone
(vertikaal-) ja süvisejoone (C. W. L.), mallidele ja pea-
ribidele kandmiseks on otstarbekohane kasutada pabe-
rist šabloone, millised valmistame joon. nr. 1 järgi.
Seega kinnised pearibid koosnevad neljast, lahtised
(isteava) aga kolmest osast. Puu toim valida vastavalt
osa kujule pikisihis, külgmistele osadele joonise järgi
arvestades põikisihis. Kruidide tarvitamisel tuleb enne
ette puurida kooniline auk ja kruidi kasta rasvasse,
kuna muidu kõva puu puhul kruidid murduvad. Siiski
vajaliku vastupidavuse saavutamiseks peavad kruidid
sisse keeratama kaunis tugeva survega. Puuriks on
soovitav kasutada koonilise otsaga eripuuri või ka
harilikku spiraalpuuri, mis aga kruidist peab peenem
olema. Siinjuures olgu veel märgitud, et üldse tarvi-
tame ainult tamme- või saarepuud, millised annavad
paadile vajaliku tugevuse. Ka hoolitsemise selle eest,

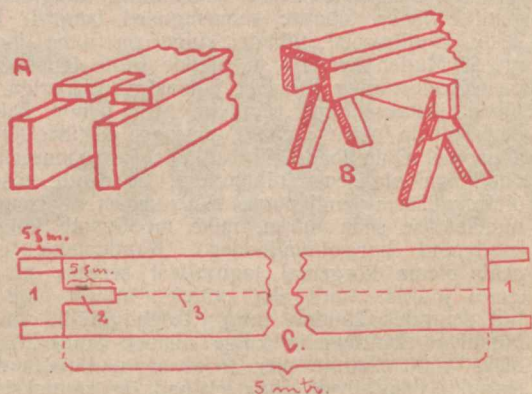

et puu oleks võimaliku murdumise vältimiseks hea toimega ja oksteta.

Veel ei tohi unustada üht tähtsat asja: alus tuleb seada loodi vesiloodiga, mallid ja pearibid kontrollida keskjoone kaudu niidist loodiga, siis alles võime kindlad olla, et meie paat istub õieti vees.

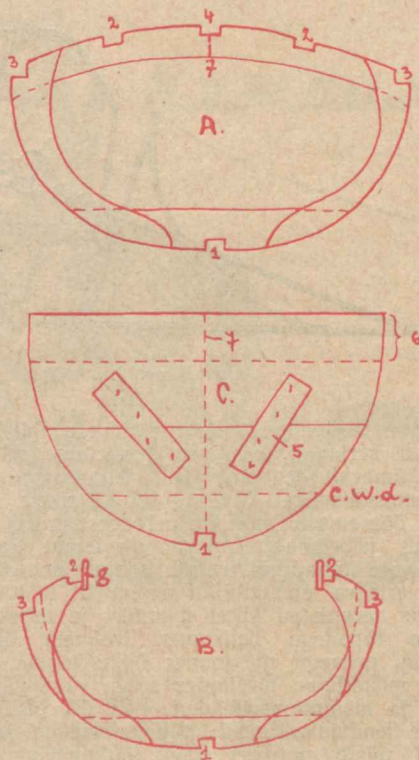
Istekoha-ava tähistavad pearibid 3 ja 6, millised on kinnised nagu pearibid 1, 2, 7, 8 ja 9, kuna pearibid 4 ja 5, mis tulevad istekoha kohale, on lahti-
sed. Seega on kaks lahtist pearibi.

(Järg järgmises numbris.)

Joon. nr. 2.

- A. Aluse põikvaade väljalõigetega nina kinnitamiseks.
 B. Alus pukkidel.
 C. Aluse pealtvaade.
 1. Väljalõiked nina ja pära kinnitamiseks abilaudadega.
 2. Ava, kuhu nina vahele tuleb.
 3. Keskjoon.

Joon. nr. 3.

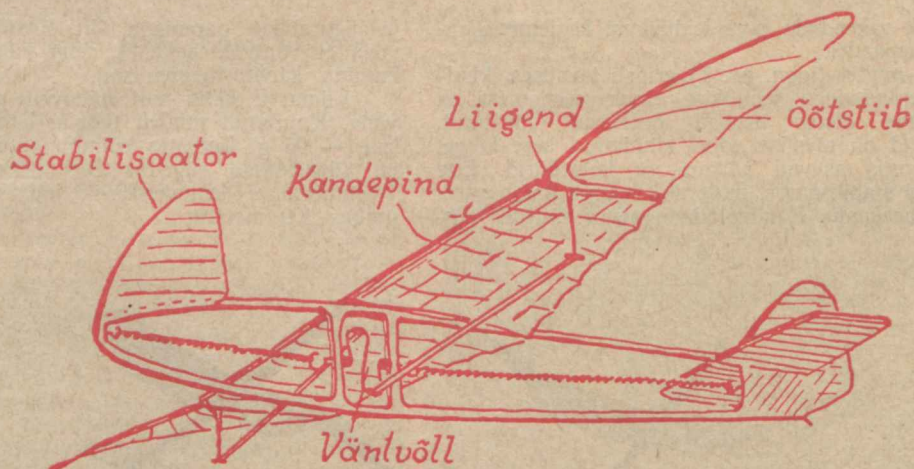
- A. Kinnine pearibi. B. Lahtine pearibi istekoha-avaga.
 C. Abimall (nende asemele tulevad hiljem abiribid).
 1. Seemise kiilu ase. 2. Dekilattide asemel. 3. Dollbordi asemel.
 4. Keskm. lati ase. 5. Klotsid vahelaua kooshoidmiseks.
 6. Malli lisakõrgus deki kumeruse jaoks. 7. Keskjoon alusele asetamiseks.
 8. Istekoha äär (tuleb hiljem).

Õõtsuvate tiibadega lennuki mudel

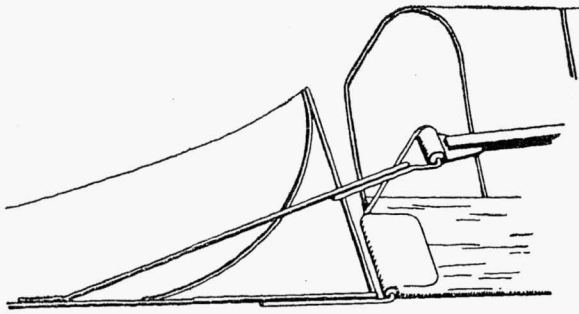
Juba vanal hallil ajal, isegi keskajal ja hiljem tegid julged leidurid katsed lennata lindude eeskujul, pannes oma lennumasinade tiivad õõtsuma musklijõul. Need katsed pole aga mitte kunagi andnud tulemusi. Uuemal ajal on koguni teaduslikult kindlaks tehtud, et inimese muskliste võimest ei piisa lendutõusmiseks. Inimene jõuab pidevalt arendada äärmisel juhul $\frac{1}{4}$ hobusejõudu, kuid inimese keharaskuse püsivaks

õhuhoidmiseks kulub ka ideaalseimas lennukis vähemalt 1 hobusejõud. Seepärast polegi imeks panna, et „lendav inimene“ on olnud aastatuhandeid saavutamatu unistus.

Kui hiljem propelleri abil liikuv aeroplaan ja purilennukid, mis kasutavad õhupüsimiseks õhuvoolusid, tegid hügeledusamme, jäid katsed lennata õõtsuvate tiibade abil hoopis unustusse. Alles viimastel aas-

Joonis nr. 1.

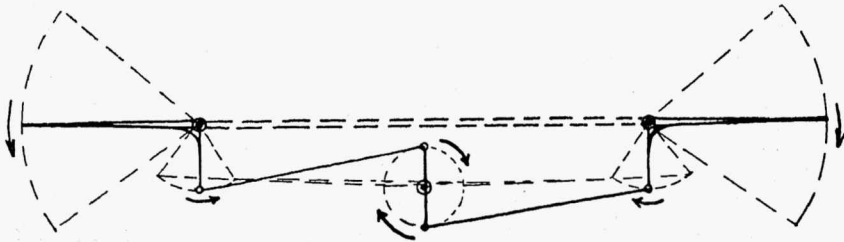
Joonis nr. 2.

tatel on lendamine õõtsuvate tiibade abil jälle päevakorrale kerkinud, kusjuures loodetakse sellelt loodust järeleaimavalt lendamisviisilt lennuasjandusele uusi arenemisvõimalusi. Muidugi ei kavatseta nüüd enam tiibu õõtsutama panna lenduri enese musklijõul, selles mõttes jääksime ikkagi mootorlennu juurde, kuid õõtsuvate tiibadega lennuk töötab eneses ühendada kahe erineva lennukitüübi paremusi: ta töötab omada esiteks aeroplaani kiiret liikumist ja teiseks — pöörlevate tiibadega helikopteri võimeid õhus paigal püsida, peaaegu püstjoones õhku tõusta ning samal viisil maanduda, tarvitades seega väga väikest startimis- ja maandumisväljakut. Üks liik pisierilasi omab samu lendamisvõimeid: tiibade lakkamatul vibreerimisel püsib putukas nagu õhkunaelutatult paigal, sõõstas siis noolena teise paika, kus jälle õhku seisma jääb.

Õõtsuvate tiibadega lendamise probleem pole praegu veel niikaugele lahendatud, et saaks ehitada katselennukit, mis jõuaks kanda inimest. Seepärast katsetatakse alles väikeste mudellennukitega. Alljärgnevalt toome ühe niisuguse mudeli kirjelduse, mille põhjal oleks võimalik noorel lennuhuvilisel, kes juba omab kogemusi lennukimudelite ehitamise ja lennu-

tilvad pannakse võnkuma kummimootori abil, mis asub lennuki keres. Et saavutada esiteks paremat raskuste jaotust ning teiseks väiksemat survet laagritele, on tavalise ühe kummiriba asemel võetud tarvitusele kaks tükki, mis on kinnitatud üks ettepoole ja teine tahapoole vääntõlli külge. Kahekordne vääntõll on painutatud terastraadist. Kummimootori korralik töötamine oleneb peamiselt ta laagrite headusest. Kõige paremaks materjaliks laagrite jaoks on klaaspärlid. Vastavalt soovitud laagri laiusele lükatakse kaks-kolm pärlit vääntõllmedusele traadile ning liimitakse pärlid omavahel kokku. Ümber pärlide rullitakse kiht kirjutuspaberit, mis samuti kinni liimitakse. Seesugust laagrit on hiljem hõlpus liimimise teel paigale monteerida. Õõtsutiibade kangikeste liigendite jaoks tehakse samasugused laagrid. Kangikeste kinnitusviisi tiibade külge on näha joonisest nr. 2. Mudeli kerestik ja tiibade roots tehakse bambuseribadest ning kaetakse jaapani siidpaberiga. Õõtsutiivad jäetakse ilma ribideta, sest nende kattepiind peab olema vetruv: allalöögil üles- ja tiiva tõstmisel allapoole. Õõtsutiibade korraaiikuks funktsioneerimiseks on kõige olulisema tähtsusega, et nende tõstenurk oleks väiksem kandepinna tõstenurgast. Tõstenurgaks nimetatakse seda nurka, mille moodustab külgsuunas kandepiind horisontaaljoonega. Kandepinna eesserv peab olema kõrgemal tagumisest servast, nii et ta lennu juures „tuult alla“ võtaks, millest ongi tingitud lennukit kandev tung. Tuleb püüda kinnitada õõtsutiivad kandepinna külge nii, et nende tõstenurk oleks null. Ainult siis töötavad nad õõtsudes ja lennukit edasiviivalt, ilma et nad ise kannaksid, mis koormaks asjatult mootorit.

Mudel peab olema suuteline sooritama laitmatult libistuslendu. Seepärast jäetakse esimeste lennutamiskatsete juures kummimootor käivitamata. Kui libistuslennu katsete abil on parajaks seatud kõrgus- ja külgtüürid, võib katsetada õõtsulendu. Ettevaatuse mõttes ei ole algul soovitatav mootorit lõpuni üles keerata. Aitab umbes 30 tiirust. Kummimootori üleskeeramiseks võetakse lennukimudel vasakusse kätte

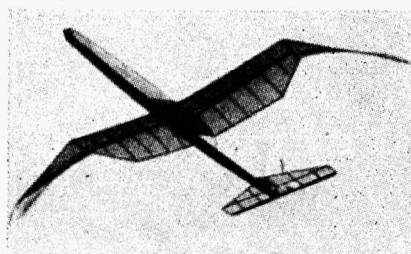
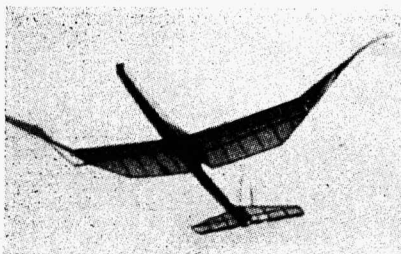
Joonis nr. 3

tamise ajal, rakendada oma leidlikkust ka lennuasjanduse uudismaadel.

Antud mudel (joon. nr. 1) erineb tavalisest kindlate kandepindadega lennukist ainult seepoolest, et kandepindade otstes asuvad õõtsuvad tiivaosad. Kandepinnad on tavalisel viisil kinnitatud kere külge, mille sabaosas asuvad kõrgus- ja külgtüürid. Ette on asetatud stabilisaator, mille abil lennuk hoiab paremini külgtasakaalu. Kandepindade otstes asuvad õõts-

ja liigutatakse paremaga üht õõtsutiiva kangikest rii- viisi, et vääntõll hakkaks ringi käima. Joonis nr. 3 kujutab käivitusmehhanismi.

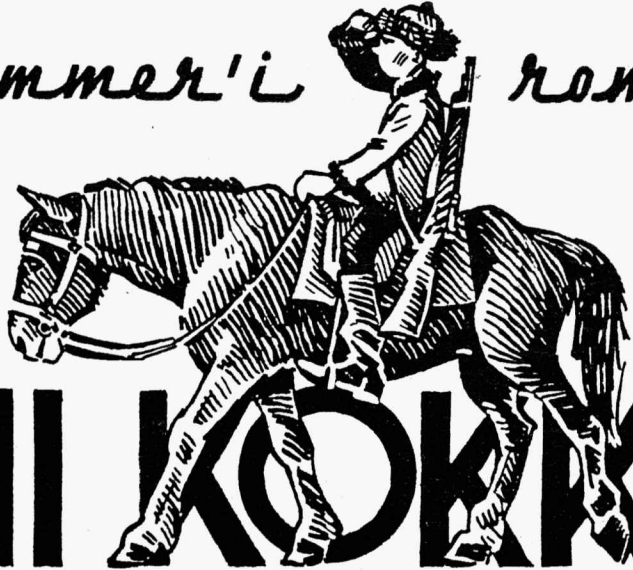
Viiimased kaks pilti näitavad mudelit lennusolevana. Kujutatud mudeli tiibade läbimõõt on 114 sm, kaal — 95 g. Keerates kummimootorit üles 180 tiiru, on tiivalöökkide sagedus 300 õõtsu minuti kohta. Üheminutilise lennukestuse juures on lennumaa umbes 300 meetrit.

Joonis nr. 4

Jarl Hemmer'i romaan

ONNI KOKKO

4. järg.

Paar lumeräitsakat hõljus alla tähtedeta taevast. Kas oli soe või külm? Ta ei tundnud seda. Ta süda kloppis valjusti ning ärritatud veri sumises kõrvus. Kuni sõrmeotsteni tundis ta seesmist leitsakut. Oleks tal ometi midagi käes, mida ta vihkas, mõni vaenlane sõrmede all! Täna õhtul ta oleks võinud tema kägistada. Just täna. Pühade jõulude ja Lunastaja nimel! Aamen.

Ta tegi lumepalli ja vajutas selle käte vahel puruks, nii et lumi näkku piserdus.

Tee oli inimestest tühi. Ainult kaks joobnud sõdurit tuigerdasid seltsimaja poole, kust tuul kandis tumedaid karpillitoone, see kõlas nii, nagu oleks mingi imeelukas kusagil kaugel valssi ümisenud. Üks venelastest oli palja peaga ja vehkles metsikult revolvriga. Mõlemad langesid vaheldumisi maha ja aitasid teineteist jälle jalule.

Onni Kokko ruttas edasi. Tundus, nagu tabaksid sarvetoonid tema selga. Korraga oli tal pimedas selja taga mingi jäik koletis, kihutades teda vihaste toonidega edasi. Joostes tundis ta end higiseks minevat. Siis tuli raudtee poolt vedurivile ja käristas hirmuäratava viirastuse. Kunagi varemini polnud ükski hääl nii hästi ja sõbralikult kõlanud. Seal oli keegi usaldatav ja valvas inimene, kes seisis edasipuhkiva masina taga ja andis signaali: siin tuleb rong läbi jõuluõhtu! Ning valgustatud vaguneis istus palju inimesi, häid inimesi...

Ta jäi seisma. Rongi tümin kustus vähehaaval, aga ka sarvekaja ei kuulnud enam. Pikkamisi matkas ta linna poole. Vahest saab ta seal kinni püüda mingi väikesegi paiste jõulupühast. Vähemalt oli sealpool selgem ja heledam. Ülal uduses õhus seisis valgusekuma nagu valge kell ja helgitas madalaid pilvi. Nagu vastuhelk mõõtmata suurelt jõululaualt. Ta läks kiiremini.

Jõululaud... Varemini seisis seal alati kuusk oma küünaldega, kuid nüüd seisis seal hunnik venelase plekk-karpe. Ja kuusepuu ees oli alati seisnud isa suur piibel, millest ta luges tüki ette, enne kui süüdati küünlad ja istuti laua juurde. „See peab nii olema,“ ütles ta, „sel viisil peab püha õhtu algama.“ Selle asemel lebas nüüd venelase leib puu ees. Mitte et säärane ettelugemine oleks olnud eriti lõbus, aga täna õhtul oleks ta meelsasti kogu venelase toidu välja visanud, kui kuusk ja piibel oleksid seisnud selle asemel vanal kohal...

Ta jäi seisma ja vaatas ringi. Ta oli juba keset linna, aga ka siin polnud nii, nagu ta oli arvanud.

Majad mõjusid süngelt ja lohutult; peagu kõikjal pimedad aknad. Suured vaateaknad seisis surnult ning mustalt. Inimesi polnud. Ainult siin-seal mõni üksildane möödamineja; need ruttasid ettepoolekumardunud, ülestõstetud mantlikraedega. Veel kunagi polnud ta näinud linna nii pimedana ning veel kunagi polnud laternad põlenud nii kurvalt ja mahajäetult. Läge ülalt taevast tuli küll ainult neist armetuist tänavalaternaist — see siis oli, mis näis suurest kaugusest nii pidulik.

Tükk aega pidi ta enne käima piki majaseinu, kuni ta ühest aknast silmas jõulupuud, mis näitas oma säravat latva. Siis hakkas ta järsku külma tundma. Kuhu pidi ta nüüd minema?

Ta läks ja läks. Igalt poolt tundus tuul talle näkku puhuvat, ükskõik ümber millise nurga ta ka käändus. Ja tuul läks ägedamaks ning tõusis lumetormiks. Nüüd märkas ta end seisvat oma töökoha ees. Mustalt ja õõnsasilmaliselt vahtisid talle vaateakende avauseid vastu. Mida tahtis ta siit — kõik oli ju suletud.

Lähemal tänavanurgal istus pooleldi lummetuisanult oma pukis troskakutsar ning magas. Kõhn hobune seisis nagu kivinenult ning ta suu rippus peagu lumeni alla. Nüüd sahisest tuul hobusesabas ja setukas liigutas pisut oma tagumist jalga.

Onni raputas kutsarit kartlikult käest. „Kas ma võiksin natukeseks ajaks saaniteki alla ronida? Kui tuleb keegi, kes sõita tahab, lähen ma kohe. Kaks marka ma võin maksa.“

Kutsar haaras unise liigutusega piitsa. „Korista ennast, poisiplõnn,“ mõmises ta.

Onni käändus jälle ümber tänavanurga. Tuulehoog vajutas ta vastu majaseina ja keerutas talle lund kaelaräti alla. Ta vajus kõssi. Siin ei aidanud miski, kusagile pidi sisse pääsema. Ta läks piki tänavat ning raputas ukse linki. Lõpuks keset tänavat andis üks järele. Ta seisis trepikojas.

Ilma järele mõtlemata vajutas ta elektrinupule ja tõusis treppi mööda üles. Mida kõrgemale, seda parem — seda rohkem väljavaadet lõpuks rahu saada. See oli ta ainus mõte. Kuid ülal oli veel viies kord raske rauduksega, mis viis pööningule. Siin oli ta varjus, siia kindlasti ei tule keegi. Ta istus kivipõrandal, selg vastu ust toetatud. Samal ajal kustust trepikojas tuli elektriautomaadi kuuldava naksatusega. Nüüd oli kõik pime ja vaikne. Ainult raudplaat selja taga andis tumedat kõla, kui Onni õlad selle vastu toetas.

Nii läks selle jõulupeoga...

Onni otsis oma püksitaskust tikutoosi ja algas pistolimängu. Midagi pidi ta ju tegema. Ühe tiku teise järel seadis ta peaga karbiküljele, vajutas vasema nimetissõrmega teisele otsale ja lükkas selle siis parema käega minema. Tikk tiku järel lendas sisisevas kaares läbi õhu, langedes kivipõrandale; paar korda tõmbles sinakas leegike ja kustus. Kui tikk veel hõõgus, sülitas Onni osavasti punasele punktile pimeduses. Polnud kerge asi täpselt tabada. Aga varsti oli tikutoos tühi.

Nüüd said trepikojas hääled kuuldavaks, ja mida kauemini ta kuulatas, seda selgemaks need muutusid. Ühest alumisest korterist tungis metsikut kära, huilgeid, kisa, naeru, kõlisevate ja katkikukkivate klaaside klirinat, joounud meeste hääli, kes kõik üht-aegu karjusid. Hetkeks tulid Onnile meelde kihutaja sõnad härrasterämpsü raiskelust nende peenis korteris, punsist ja täidetud tagavarakambreist... Kas pidi tal viimaks olema õigus?

Nüüd kisti esikuuks lärmitsedes ja ägedalt lahti ja kogu joounud seltskond tormas trepist alla. Majauks langes nende järel lukku ning jälle oli korraks vaikne. Siis kõlas tema all olevalt majakorralt klaver ja mõningad lapsehääled algasid laulu. See oli vaikne kulunud laul, kirikulaulu sarnane.

Onni kobas lähemale korterile, kust laul tuli, nõjatus üle võre ja kuulatas. Need olid ainult lapsehääled; need kõlasid nii rõõmsalt, aga ometi oli selles midagi värisevat ja tõsist:

„Püha õõ! Önnistud õõ! Hingab kõik, valvavad Joosep, Maria lauda sees, söimes Jeesuke nende ees.

Maga, sa patuste rõõm, maga, sa patuste rõõm.“

Onni hiilis jälle üles ning istus raudukse juurde, mis andis vaikset tumedat kaja. Tüki aja pärast märkas ta, et tal pisarad voolasid.

Agaga kui lapsed laulsid all Björneborgi marssi, oli ta juba magama uinunud.

V

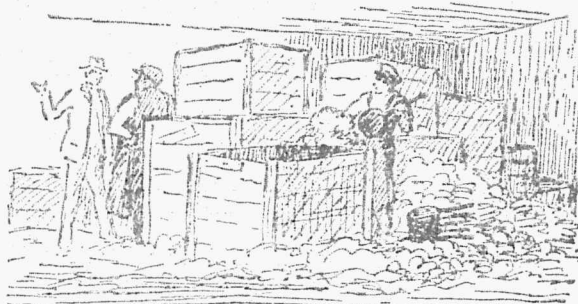
See oli härra Berglundi hääl, mis teisel pool kastidevirna summutatud toonil ütles: „Ma võin teile kinnitada, härra Ström, see pole enam nädalate ega kuude küsimus, ei, vaevalt paar päeva. Igal hetkel võib see meie üle lahti prahvatada. Pole mingit mõtet kinnitada, et midagi niisugust ei tarvitse ega pea juhtuma. Kas me pole kogenud juba kõige võimatumat? Iga laps peab ju nägema, kuhu see viib. Punastel on mõte linna oma jõukudega sisse piirata. Järgmine rong on vahest viimne. Mina reisin täna õhtul — sõjakooli ja Österbotteni talupoegade maleva juurde. Täna varahommikul käisin ma peremehe juures, et jumalaga jätta. Tema on ju säärase ärsõitusega nüüd harjunud. Aga peen mees on ta siiski, seda pean ma juba ütleva. Täispalk kogu aja eest, töökoht hoitakse alles ja peale selle veel toetus perekonnale, kui keegi saab haavata. Ma tahaksin teada, kas mõnes teises äris siin linnas...“

„Aga, pagan võtku, siin jääb ju kõik tühjaks!“ vihastus laovalitseja härra Ström. „Üks sõidab ja teine sõidab ja varsti pole meil siin laos enam ainustki ristiinimest, ainult veel punased bändiidid. Kuhu see viib, küsin ma teilt! Töö tuleb enne kõike, teenistus!“

„Ei, isamaa, härra Ström!“

Laoulem mõisest midagi, kuid sellest ei võinud enam aru saada. Sammud kadusid tsemendi-osakonna suunas ja tulid siis veel kord teiselt poolt ülestikkulaotud kastidemüüri taha tagasi. Keegi ei kõnelnud, ainult laoulem turtsus vahetevahel nagu vihane koer.

Onni Kokko seisis seal ning hoidis ühes käes praepanni, teises suurt pundart puulaaste. Ta oli tegevuses äsjasaabunud saadetise väljapakkimisega. Nüüd keset lõunaaega oli raualaos tühi, aga laoulem oli kindlasti unustanud, et ta oli teda palunud.

laupäeval, kui oli palju välja pakkida, hiljemini süüa. Korraga mõistis ta ka, mis pärast nii paljud tööliised viimasel ajal olid vaikides ja ilma seletuseta ärist kadunud. Österbotten, sõjakool... ning täna tahtis härra Berglund sõita.

Ta pani praepanni üles virnale teiste peale ning istus kõrge kastidevirna varju kokkukuhjatud hõõvli-laastudesse. Ta pidi järele mõtlema. Mitte enam nädalad ja kuud, vaevalt veel päevad olid küsimuses.

Järsku kuulis ta jälle teisel pool samme, ning enne kui ta jõudis järele mõelda ja oma pehmest lohust üles tõusta, sammusid mõlemad härrad tema poole. Ta tõusis, haaras mütsi ja läks oma kasti juurde. Agaga kuigi ta juba tükk aega selles ringi kaevas, jäid mõlemad härrad liikumatult sinna seisma. Nad vahtisid tema poole, ilma et kumbki oleks sõnakestki lausunud. Midagi ebamugavat oli õhus.

Läbi hõreda laastuhunniku, mille Onni ühele kastipooltele oli üles kuhjanud, piilus ta nende poole. Härra Berglund oli näost natuke punane, kuna laotulema rasvane nägu näis kahvatumana kui midugi ning lisaks sellele kiskus ta sõjamaid kohkunult püsti, nagu tahaks ta oma harjumuse kohaselt ütelda: lihalik saadan...

„Oled sa... kaua siin istunud?“ küsis härra Berglund.

Onni tõmbas mütsi maha, klõppis jämedamad laastud oma rõivastelt ja läks nende poole. „Härra Berglund,“ ütles ta, „mina ei ole kaebaja. Ja laotulem võib minu pärast muretu olla.“

Harjunud teed kõndis ta linnast kodu poole. Külmalta ja hallilt hakkas hämarus vajuma ja lumi oli niisama määrdunud hall nagu taevast. Nii iseräiliselt vaikne oli igal pool, nagu hoiaksid inimesed endid peidus ja ootaksid midagi... Kuhu jäi tavaline tööliskaravan linnast, mustade kogude pikaldane marsimine läbi lume? Ta vaatas enese ümber. Ei, täna ei paistnud kedagi tulevat, kuigi oli just see tund. Tema oli üksinda teel. Peale tema ainult mõned vanad naised, kes tirisid pesuanumat ja käratsesid omavahel.

Ning kuhu jäid viled ja mürin raudteelt? Ta seisis, kuulatas ja ootas.

Rongid ei sõitnud.

Kas härra Berglundi ennustus pidi nii ruttu täide minema? Siis polnud ta ise ka enam kaasa saanud.

Kõik näis seisvat mingi ootuse surve all. Onnile tundus, nagu oleks ta ise koos kogu maailmaga määratusse kotti kinni seotud, milles ei julgetud ega võidud ennast liigutada. Aga kott pidi lõhkema — kuradi ja saja Vene soldati nimel, see pidi lõhkema! Augu torkaks tema sisse; hammaste ja nugaodega tahtis ta selle lõhki lõigata! Nii ei läinud see enam. Tema omalt poolt pidi välja saama, välja kotist!

Ta jätkas oma teed, ta jooksis peaaegu. Ta ajus heitlet vana valu, mida tema üksinda tundis, millegi tundmatu uuega, millele ta veel nime ei teadnud anda. Tal oli rutt koju jõuda. Seal pidi võitlus otsustatama. Seal pidi kott lõhkema.

Nüüd kerkis kaugelt teelt must jõuk inimesi. Ta nägi, need olid mehed — neljakaupa rivis. Nad

marssisid linna poole. Juba kaugelt olid tunda püssid, mis paistsid üle vankuvate mütside lumise välja taustat. Neli, kaheksa, kuusteist, kakskümmend neli.

Ta astus kõrvale, et neid mööda lasta. Kõik kandisid punaseid sidemeid käel. Seal olid Piilonen ja Hellman ja Mäki Lauri — seal oli tuttavaid ja tundmatuid. Kui tähelepandavalt kahvatud ja hirmuäratavad näisid nende näod ning kõik vaatasid tardonult otse õhku, linna poole. Mõningad lõgistasid hambaid. Kas nad külmetusid? Rivi ees marssis venelane lambanahkses mütsis ja lõi lahtise revolvriga takti: üks-kaks, üks-kaks...

Kohe tema taga järgnes veel kaks punakaartlast. Üks oli Kalle Mäkinen. Nad talutasid endi vahel paljapeast vangi, jaama esimest raamatupidajat.

Kalle läks Onnist õige ligidalt mööda ja andis oma kõlkuva püssiga tõuke, mis tabas Onni kolpa küljele. Siis pöördus ta ümber ja sülgas pika joa talle järele; selle aga viis tuul sihit kõrvale. — Vähehaaval oli tuul tõusnud, ikka ägedamalt ulus ta, keerutas lund üles ja undas telefonitratides. Varjavalt vajus pimedus selle üle.

Milline imelik laupäevaõhtu oli see majade vahel ja öuedel! Iga onn sarnanes ülekeeva katlaga. See vulises ja sisises mahlakaist vandeist ja kiledast naiste naerust; õhukesed aknalaasid värisesid ja kiirisesid ja lasksid kära välja pimedusse. Üksed lendasid lahti, saapakontsad ja püssipärad kolksusid rattavalt nagu trummipöörin üle treppide, mustad kogud kerkisid ustel ja kadusid. Siin ja seal seisid valvepostid, püss jala juures, ja imesid jämedaid sigarette, milledest tuul kiskus hõõguvaid sädemeid.

Seltsimajas ägas põrand marsisammude all. Vihane hääl mörgas käsklusi: „Üks-kaks, üks-kaks... Seis!“ Siis järgnes mahapandavate püssipärade tume kolin.

Onni Kokko ruttas mööda.

Kui ta kodus toakse avas, tabas ta esimene pilk venelasi. Aga ta tahtis täna õhtul kõike taluda ning nii istus ta kannatlikult maha ja vaatas pealt, kuidas selle röpase veltveebli auks rõõmupidu pühitseti.

„Õieti on see sinu õe kihlusesõoming,“ ütles ema. „Millise tähendusrikka päeva me oleme selleks valinud, seda tahan sulle seletada. Sellest päevast peale algavad nimelt siin neetud maal paremad päevad.“

„Tervist, tervist, paremad päevad!“ hüüdis venelane. Ta viibutas suurt konjakipudelit ja higi jooksis üle ta punetava näo. Isegi onu Isak noogutas talle peaaegu sõbralikult, pani pudeli suule ja laskis kuuldavale naudisklevala „äh“. Annal oli üll peenim püha-päevakleit veripunase paelaga rinnal; ta plaksutas käsi nagu meeletu ja langes kaela oma röpasele veltveebile. Põiki üle laua suudlesid nad, nii et plaksus. Siis ümises õnu Isak midagi nõutult ja vaatas kõrvale, aga ema ainult naeris.

Veidi hiljem kargas venelane üles, võttis oma püssi nurgast, seadis enese pisut taaruvalt keset tuba ja hakkas pannaldega lõgistama. Siis jändas ta püssiluku kallal, heitis end istuma, karjus ja veiderdas. Ta piilus ahju poole: „Valged kuradid — maha!“ Seejärel tulid nad jälle ühe huvitava asja juurde, mida Onni ei mõistnud. — „Kommunism, hurraa!“ karjus venelane.

Kõike seda vaatas Onni kannatlikult pealt; ning kui ema tema poole pöördus ja ütles: „Noh, Onni, on aeg, et sa lähed ja ennast ka, nagu kõik mõistlikud inimesed, punakaarti sisse kirjutad“, vastas ta ainult: „Sellega pole küll nii kiiret.“

Varsti pärast südaööd tõusis venelane taarudes ja lahkus. „Ma lähen kaasa ning saadan teda natuke,“ ütles Anna. See tähendas, et ta alles hommikuhämäruses koju tuleb.

Venelane aga ei võtnud minnes oma püssi kaasa. See jäi nurka seisima ja selle kõrval põrandal lebas punane käeside.

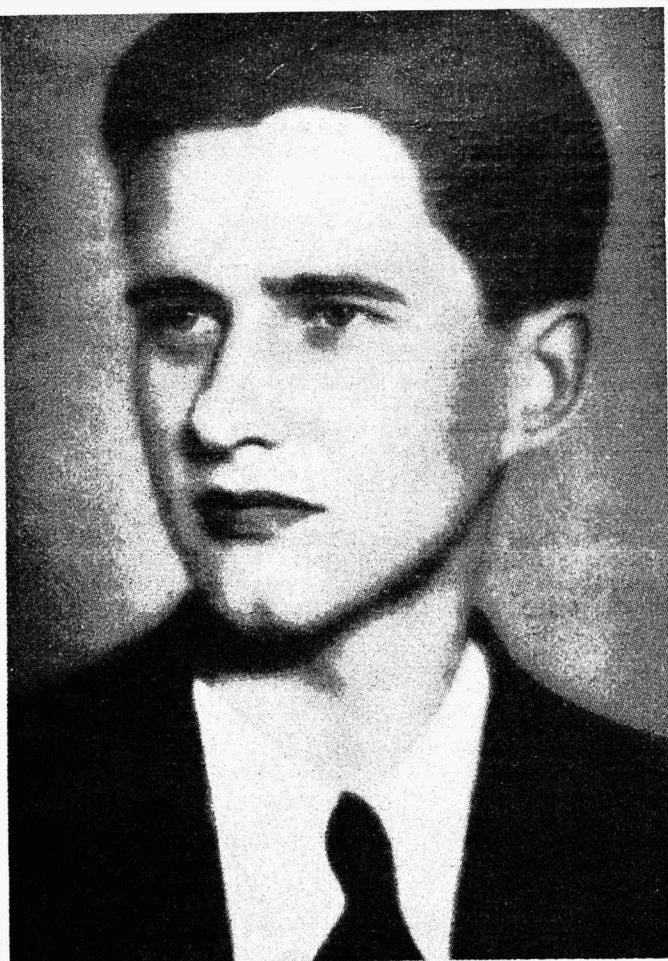
„Kuulud sa punakaarti, onu?“ küsis Onni ettevaatlikult.

„Mina ei kuulu selle rahva hulka, kellele meeldib inimeste peale lasta,“ vastas onu Isak. „Aga vaata, mu pois, siin puutub asi igatahes meie klassi-ideesse. Ning nüüd läheme parem magama.“

Onni vaatas teda imeliku pilguga, kuna temas võitlesid õrnus ja kaastunne. Ta näis midagi ütelda tahtvat, aga onu Isak ei märganud seda.

Ta oli istunud voodiservale ja tõmbas saapaid ära. Ema oli juba kambris. Seinakell tiksus oma ühetoonilist viisi, minut minuti järel. Onni Kokko siida põksus ikka ägedamini.

(Järgneb).

PAUL KERES

Kaasaja suuri

malemeistreid

Teatavasti ulatub „kuningliku mängu“ ajalugu väga kaugesse minevikku. Teda peetakse Hommikumaa leiutiseks, mida olevat esmakordselt Indias mängitud. Hiljem ilmub ta Pärsiasse, kus talle juba luuletaja Firdusi oli pühendanud ühe oodi. Tähtsaima malendi, „šahhi“ järgi, mis pärineb Idamaa valitseja nimetusest, on see mäng Euroopaski oma nime saanud. Maaailma vaimukaima ja põnevaima sõjamänguna vallutab malemäng maailma — teda võiks võrrelda lahinguga või ka inimese eluvõitlusega. Hiljem kirjutatakse temast juba teaduslikke teoseidki, tekivad reeglipärased malekoolid, näiteks Giacomo Greco kool Itaalias. Hispaanias ilmuvad XVI sajandi lõpul esimesed teosed malemängust. A. 1851 toimub Londonis esimene suur rahvusvaheline maleturniir, mis andis tolle aja maailma parimaile maletajale võimaluse katsuda oma jõude. Saklane Adolf Anderssen — sama, kes mängis omal ajal „surematu partii“ Kieseritzkiiga, — võidab selle esimese turniiri ja sellest peale toimuvad alatiselt turniirid ning leidub malemeistreid, kes valivad selle mängu oma elu sisuks ja kutseks. „Malemeistriks peab sündima!“ lausus äsja üks malemeister ja selles on palju tõtt. Sest malemäng pole, nagu elu ise, täpne teadus, vaid kunst. Sest paljude miljonite inimeste hulgas, kes elavad maailmas, leidub igal aastakümnel vaid nii õelda peotäis suuri malemängureid — nagu matemaatika-, muusika- ja luulekunsti-geeniusigi. — Viimasel aastakümnel on tekkinud üsna noor kaardivägi malegeeniusi, kellest peab tõusma lähema aastakümne maailmalemeister. Sest Emanuel Lasker, kes oli 27 aastat maailmaleistriks, Capablanca, kes oli tšampioniks a. 1921—1927, ja Aljechin, kes võitis talt maailmaleistri-tiitli 1927. a., — neid suurusi tuleb, kuigi nad on praegugi veel esimesis ridades (Aljechini peetakse nüüdki veel tänapäeva tugevaimaks maletajaks), jah, neid matadore tuleb nende ea tõttu vaadelda kui eilse päeva maailmaleistreid, sest noorus on rünnakul, noorus, kellele kuulub tulevik. — Kes saab noorist lootusrikkast meistreist tulevaseks maailmaleistriks? Katsume anda lühikese iseloomustuse neist tavatuist ja huvitavaist inimesist.

ALEKSANDER ALJECHIN

Dr. MAX EUWE

REUBEN FINE

ERICH ELISKASES

RAOUL JOSÉ CAPABLANCA

Noorem kõigist on Paul Keres

Paul Keres sündis 7. jaanuaril 1916. a. Narvas, kus viibis ka oma esimesed 7 eluaastat. 1923. a. asus elama Pärnu, kus lõpetas algkooli ja hiljem gümnaasiumi. Astus 1937. a. Tartu Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonda ja organiseerus üliõpilaskonvent „Ü. S. Liivikasse“. Praegu eluneb Tartus, on tegev ajakirja „Eesti Male“ vastutav- ja tegevtoimetajana.

Esmakordselt pühendus Keres male saladusisse juba 4-aastasena, jälgides oma isa partiisid külalislitega. „Treening“ jätkus siis koos vennaga ja varsti olidki siis tähtsamad malereeglid selged. Hiljem koolipõlves leidis partnereid juba koolivendade hul-

Emanuel Lasker mängimas simultaanmängu

SALO FLOHR

gas ja 1929. a. alguses katsetab noor Keres esmakordselt ka avalikul välkturniiril, saavutades Pärnu esivõistluste sarjas hiilgava sajabrotsendise võidu. Samal aastal võitis Keres Pärnu välkmeistri tiitli ja saavutas linna esivõistlustel 2. auhinna.

Edu jätkus ka koolinoorsoo üleriiklikel turniiridel 1930., 1932. ja 1933. a., millal Keres võitis kõigis esikoha. 1933. a. Tallinnas peetud kvalifikatsiooniturniiril ei pääsenud ta veel liiduklassi, kuid see õnnestus järgmisel aastal Rakveres. Värskeima liiduklassimehena läks Keresel korda võita 1935. a. Eesti esivõistlused ja meistritiitel, mida ta ka senini on kaitsnud edukalt.

Esimese rahvusvahelise tuleproovi sai noor meister turniiril Tallinnas 1935. a., kus ta saavutas P. Schmidt'i järel teise auhinna. Järgneval maleolümpiaadil Varssavis äratas Keres 1. laual mängides juba laialdasemat tähelepanu, mille tulemusena saabusid kutsumad Helsingi ja Hastingsi turniiridele.

Pärast mõnd turniiri Tallinnas ja Tartus algab Keres rahvusvaheline karjäär 1936. a. kevadel Bad Nauheimi turniiriga, kus ta kõikide üllatuseks jagas esikoha dr. Aljechiniga. Järgnes ebaõnnestumine Dresdenis, kuid turniir Zandwortis ja olümpiaad Münchenis parandasid selle kiiresti. Resultaadiga Müncheni olümpiaadil kindlustas Keres enesele väärilise koha rahvusvahelises maletajateperes, tulles 21 rahvuse meistritega võisteldes esikohale.

Möödunud aasta kujunes Keresel võistluste poolest rekordiliseks. Tal tuli osa võtta kaheksast rahvusvahelisest malevõistlusest — Margates, Ostendes, Praha, Viinis, Kemeris, Pärnus, Stokholmis ja Semmeringis ning Baadenis, kus ta kõikjal saavutas hiilgavad tulemused.

Partiimale kõrval on Keres tuntud ka hea probleemistina ja kirimaletajana. Parimad tulemused kirimales saavutas ta 1936. a., tulles nii Eesti kui ka Rahvusvahelise Kirimale Liidu meistriks.

* * *

Reuben Fine, 24-aastane ameeriklane, kes elab New Yorgis, on Keresel tõeliseks vastandiks. Ta on ettevaatlik positsioonimängur, kes ei osuta nõrkust ja võidab kaine arvestusega. Kui Keres tundub noore Aljechinina, siis võiks Fine'i nimetada nooreks Capablancaks. Siin kohtuvad kaks vastakat temperamenti: kainus ja fantaasia, külm asjalikkus ja luulelend. Sest nagu Keres ja Fine'igi, nii seisavad vastamisi Aljechin ja Capablanca.

Võistlus nende vahel on vihane, sest kumbki võistleb hoopis eri relvadega. —

Salo Flohr, 29-aastane endise Tšehhoslovakkia kodanik, otsib oma mängus kuivemat ja eeskätt kindlamat teed. Ta ei hooli elaanist. *Safety first!* See mees — „Kindlus enne kõike!“ — on toonud noorele meistrile oivalise menu, mistõttu ta kuulutati 1936. a. rahvusvahelise maleliidu poolt Stokholmis ametlikuks maailmameistri-kandidaadiks. —

Vene tippmängureiks on Michail Botvinnik, Grigori Löwenfisch ja Vjatšeslav Ragošin. 32-aastase Ragošini omapära seisneb selles, et ta hindab vigurite tugevust antud hetkel nende positsiooni järgi. 1935. a. üllatas ta Moskva turniiri partiis Ungari tugeva suurmeistri Lilienthali vastu ootamatu vankrite ohvriga kerge viguri ja etturi vastu, võludes malelauale näiliselt surnud seisus võiduka lõppmängu. —

Botvinniku valitsemisalaks on sügavamõttelised, raskesti läbinähtavad kombinatsioonid. Tema mängus

on lunda venelast. Botvinnik on inseneriks Moskvast, ta tuli Moskva suurturniiril 1935. a. koos Flohriga esimeseks ja jagas 1936. aastal Nottinghamis kuubalase Capablancaga esimese ja teise auhinna.

Samuel Reshevsky on Ameerika tsämpioniks. Ta võitis Põhja-Ameerika Ühendriikide tsämpionaadi 1935. a. ja samuti ka 1938. a. Selle maletaja tugevus seisneb lõppmängus, milles ta sooritab usutamatu. Partii, mis näib täiesti kaotatuna, päästab ta otse virtuooslike kääkudega, et seda viimaks veel võitagi. Ka Reshevsky on tänapäeva tugevamaid mängureid. —

Endise Austria meistriks on 26-aastane Erich Eliskases. Tal õnnestus 1937. a. võita Semmeringi turniiril Capablancat, mis juba midagi tähendab. Kuigi veel noor, mängib ta küpse meistri ettevaatuse ja kaalukusega, äratades suuri lootusi male alal. Ka temale näib olevat kindlustatud aukoht malekunsti aukandjate seas.

Siin tuleks veel mainida üht naismaletajat, kes on tänapäeva ainsaks tõeliseks naismaletajaks, nimelt väljapaistev tšehhitar Vera Menschik (venelanna ema poolt), noor daam, kes abiellus äsja Londonis. Proua Menschik on tõeline meister, kellel on õnnestunud võita isegi mängurite Euve klassist. Proua Menschik on igatahes suuteline võistleva meie päevade suurimate meistritega. Ta on tõeliseks nais-maailma-meistriks.

Jääb veel mainida noorema male-kaardiväe seni-ori professor dr. Max Euwet, hollandi suurmeistrit, kellel õnnestus 1935. a. võita Aljechinit, kuigi haiget Aljechinit, kes oli oma võimeid nõrgestanud alkoholi, nikotiini ja rohtudega. Euve oli 1937. a. novembrini maailmameistriks, millal alistus taas tervistunud Aljechinile. Imetletav hollandlane on matemaatikaprofessoriks ühes Amsterdami tütarlaste-lütseumis. Kui ta poleks nii seotud oma kutsega, siis võiks ta ohtlikuks saada igale maailmameistri-tiitli kandjale. Kui Reshevsky on parimaks lõppmänguriks, siis on Euve parimaks avamänguriks.

Aleksander Aljechinit, praegust maailma-meistrit, loetakse „male Napoleoniks“. Tema mänguviis on tõesti geniaalne ja loov. Kui ta istub malelaua taha, siis kerkib otsekui vaimusära ja päike mängulaua kohale. See on salapärane geenius, ja leidub meistreid, kes nimetavad teda „kõigi aegade geniaalseimaks maletajaks“. Temas on ründavat temperamenti. Ta on riskija, strateeg, kes jubib oma nikerdatud armeed ületamatu meisterlikkusega. Kaasaja ideerikkaima mängurina on ta andnud moodsale male üliviljakaid äratusi.

Nüüd tuleks kõnelda veel vanust suurmeistrit Raoul José Capablancast ja Emanuel Laskerist. Capablanca, kuubalane, oli male-imelapseks ja mitmeid aastaid võitmatu. Kui ta istus laua taha, siis teati, et vastane oli kadunud. Seetõttu hüüti teda Ameerikas „malemasinaks“. Võistluse maailmameistri-tiitli pärast Laskeriga võitis ta 1921. a. Havanas, kuid pidi 1927. a. alistuma Buenos-Aireses Aljechinile. Hoolimata oma 50 aastast, loodab auhne kuubalane võita oma vana rivaali uues võistluses ja saada veel kord maailmameistriks. Siis kohtuksid kaks täiesti erinevat isiksust, nagu juba öeldud, fantaasiarikas kombineerija ja kaine, eksimatu arvutleja.

Viimasena, kuigi ta pole halvem, olgu nimetatud Emanuel Lasker, fenomenaalne mängur, kes suutis 27 aastat enda käes pidada maailmameistri-tiitlit ja 1921. a. Havanas kaotas Capablancalegi ainult seetõttu, et sealne kliima mõjus talle halvasti. Lasker näitas veel 1935. a. Moskva ja Nottinghami rahvusvahelistel turniiridel, et ta veel praegugi kuulub tugevamate mängurite hulka, keda peab tõsiselt arvestama.

Toimetaja: meisterfotograaf H. Ehapalu.

Kuidas saavutada mõjuvat pilti?

Armas fotosõber!

Kuna meil praegu on niisugune halb ilmastik, et võtab ära igasuguse rõõmu aparaadiga väljas käia, siis tahaksin sulle siinjuures anda natuke seletusi hea ja mõjuva pildi saamiseks.

Kui sulle juhuslikult peaks puutuma pihku mõni fotoajakiri aastast 1928 või 1929, s. o. kümme aastat tagasi, siis vaatle selles leiduvaid pilte põhjalikumalt. Ning milline on tagajärg? Halb! Nii palju on selle aja jooksul muutunud fotograafiline esteetika — ilunõue; see on palju peenenenud ja arenenud. Või kui küsida mõnelt fotonäituse žürii liikmelt, kui suur protsent sissesaadetud töödest läheb väljapanemisele, siis kuuled, et võrdlemisi väike. — Millest see siis õieti tuleb, et üks saavutab hea pildi kohe, teine aga alles pikemaajalise praktiseerimise järel või üldse mitte?

Pole olemas retsepti, kuidas saada tubliks poisi. Seda lihtsalt kas ollakse või ei olda mitte. Samuti omatakse ka fototalenti või ei omata mitte. Kellel see on olemas, see võib seda edasi arendada ning saavutada ikka paremaid ja paremaid tagajärgi. Muidugi ei taha ma siin mainida suuri talente, inimesi, kelle fotodest nähakse ilma autori nime nägemata, kes need on teinud, vaid sinule, kallid fotosõber, tahan anda algteadmisi, kuidas saavutada mõjuvaid fotosid.

Nagu tead, on igaüks kord algaja, ning nagu su käekiri algkooli esimestes klassides on alles välja kujunenud ega oma midagi isikupärast, nii on ka pildistamisega. Harjutada, harjutada, palju pildistada, siis õpid nägema objektiivselt. Siis õpid hindama motiive ja pildile väärtuslikke, vajalikke esemeid.

Võitlus meresügavuste koledaima elukaga

Maailmameri varjab oma põhjatuis sügavusis olevusi, milliseid ei suuda isegi elavaim fantaasia endale kujutleda. Sääraste muinasjutuliste olevuste hulka kuuluvad oktopoodid, kes on tindikala ehk seepiate liigist. Enamikus on nad väga väikesed, ent evivad siiski mõnikord määratu suuri dimensioone. Nad on pehme, liimukataolise lihaga ja koosnevad õieti ainult vaevalisest kehast ja mõnikord meetripikkustest kätest ning nõndanimetatud kihvadest, millised haaravad kohutava kindlusega oma ohvri, seda mitte enam vabastades. Newfoundlandi saarel maabus eelmise sajandi lõpul üks oktopood, kes kaalus enam kui kakskümmend sentnerit ja kelle käed olid üle 12 m pikad. St. Pauli saarel aga olevat kinni püütud säärane merevaim, kelle keha oli seitse meetrit pikk ja kel olid kahekümne meetri pikkused käed.

Tõeliseks hirmuks on oktopoodid tuukritele, kes sooritavad vaevalise ja kardetava teekonna meresüga-

Heaks võib nimetada pilti siis, kui ta sulle enesele rõõmu teeb, väga heaks siis, kui ka teine, vaadeldes seda pilti, jagab su rõõmu, ning meistritööks siis, kui sellest tuntakse autorit. Head peavad olema pildid, millised kleebid oma albumisse, väga head aga need, milliseid riskid juba saata mõnda ajakirja avaldamiseks. Aga kahjuks teevad väga vähesed seda vahet.

Pildistada tähendab valida. Kõigest, mis silm näeb, tuleb valida üksik osa, mis moodustab täiesti kindise motiivi, millele pole vaja lisandusi. Kuid seejuures ettevaatust, et ei tekiks ülekujumist. Seepärast ikka edasi minna, ikka uusi motiive otsida. Ligidus, kaugus, suurus, perspektiiv, diagonaal on lõpuks vaid abijõud selle saavutamiseks, mida nimetame ilusaks pildiks. Seda ei saa õppida mõistusega, vaid silmaga, ning heaks õpetajaks on seejuures hea fotoajakiri või -raamat, näiteks „Das goldene Buch der Rolleiflex“.

Ning vaadeldes mõnd ilusat pilti, pead küsima eneselt: kas ka mina oleksin näinud säärast motiivi? Seejuures jõuad siis isegi otsusele, et paelumavad fotod kujutavad elu, annavad edasi elamust, liikumist jne.

Lõpuks materjaliküsimus. Küsi kord mõnelt healt fotomehelt, missugust filmi ta tarvitab, siis kuuled imestuseks, et ta parajasti ei tea isegi, missugune mark just leidub ta aparaadis, kuna praegusel ajal nad peagu kõik on tõesti head. Peab vaid oskama. Ning ka aparaadist ei olene hea pildi saamine mitte põrmugi! Olen näinud tõesti häid pilte, millised tehtud lihtsa Baby-Box'iga, ning tõesti halbu, millised tehtud 200—300-kroonise aparaadiga.

Siis veel midagi: paljud kurdavad, vaadeldes mõnd mõjuvate piltidega fotoajakirja, et nemad kunagi midagi säärast ei saavuta. Kuid see on vale, enamuse saavutab seda tõesti ja enamal jaol ongi nad olemas, kuigi mitte nii ilusasti korraldatult nagu fotoajakirjas, kuna selline valmis ajakiri annab terviku. Tee ka sina kord nii: esiteks vali pildid välja, teiseks suurenda või lase nad suurendada formaadis, millises nad on kõige mõjuvamad, ning kolmandaks tarvita kääre, lõika kõik ära, mis just nimelt ei pea kuuluma pildi juurde, — siis saavutad mõjuva pildi.

Need oleksid kolm juhust, milliseid järgides võid oma negatiivide tagavarast saavutada albumi, täis pilte, millised end mõnuga lasevad vaadata.

Head valgust!

Sinu suur vend.

... Nii oli Floriida rannikul, Põhja-Ameerika lõunapoolsemas osas tuuker Mac Kellan tegevuses korallkalju otsa joosnud laeva päästmisega. Laeval oli hulk plaatinat ning kulda ja polnud raske kaunis kindlasti ära määrata, kuhu vajus laev, mille põhja olid purustanud korallid.

Mac Kellan, meresügavuse veteraan, oli just laskunud jälle 50 sülla sügavusse merre ja rändas ringi kaljulabürindis. Oma tuukrimaski klaassilmade läbi nägi ta selle merealuse maastiku ikka jälle üllatava vormi- ja värvimaailma, millises virmendas vesi sügavale allakiirgavate päikeskiirte tõttu haruldastes varjundites. Muinasjutulised kalad, punakalt, sinakalt ja kollakalt säravad merianemoonid ja fosforlikult läikiv merihein ümbritsesid teda alatiselt vilksatavate, läigatavate liigutustega.

Tuuker oli seni leidnud ainult paar eset, roostetunud ankruvinna, mis kandis kadunud laeva „Jua-

nita" nime, ning paar madruselaegast. Korraga sat-
tus ta suurele, tugevast messingplekist kastile, mis oli
hoolikalt suletud. Ta kinnitas tõstekõie, mis rippus
ta rinnal vooliku kõrval, mille kaudu ta õhku sai,
ja andis märku, et kast üles tõmmataks.

Meetri pikkune kast hõljus just peakõrgusel läbi
rohekaskuldse vee ülespoole, kui tuukrile langes kõr-
valt mingi seletamatu must vari. Ta vaatas üles ja
nägi midagi, mis pani kartmatu, kõikide ohtudega
harjunud mehe kokkumisest silmapilguks tarretuma.

Sealt kaljude vahelt, millised seisid merepõhjas
kui mets, tuli mingi muinasjutuline olevus, üks ime-
kogu, fantastiline meremürakas paljude jalgadega,
millised olid ühtlasi ka käteks. Ta keha oli kui
lainelavate voltidega mantel ja enda all hoidis ta —
üht laipa, milline oma käte, jalgade, pungisilmade
ja avatud suuga näis ikka veel elavana.

Mac Kellan ei kahelnud hetkegi, et see on üks
neist jõledaist oktopoodidest, kes ujus oma saagiga,
arvatavasti uppunud madrusega, lähemale. Looma
keha oli vähemalt neli meetrit pikk ja enam kui
kaks meetrit lai. Aga ta üleni imemisnappadega kae-
tud käed olid kümne meetri pikkused ja üksikud
imemisnappad mehe peopesa sarnased. Ent kohuta-
vaim oli ta pea, milline õieti polnudki pea ja mis
koosnes ainult kahest teleskoopsilmast ja suurest
röövlinnunokast.

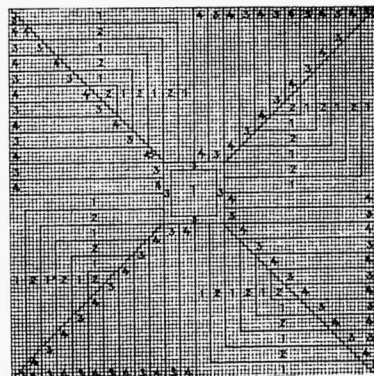
Tuukritel on alati kaasas lai väga tugeva tamme-
lati külge kinnitatud terasnuga. Sellega purustavad
nad isegi neid ähvardavaid korallkaljusid. Seega on
nad varustatud iga vaenlase vastu.

Oktopood märkas tuukrit ja haaras teda kohe.
Ilma et ta oleks vabastanud oma mantli alt kohuta-
vat kandamit, sirutas ta oma esimesi jäsemeid ja haa-
ras Mac Kellanit suure jõuga, mis peitus ta liikmetes,
vasemast käest ja jalast. Tuuker oli väga tugev ja
üldse julge mees. Raske tuukriülkonnata ja enam
kui sentneriraskuste tinaplaatideta ta jalgade küljes
oleks oktopood ta juba esimese haarde juures tükki-
deks kiskunud. Tuuker torkas talle oma kohutava rel-
va väkkiirelt käsivarde — üks, kaks, kolm korda! Ja
kaks kalakätt ujusid verise, limase süldina vees. Sel
hetkel hakkas loom tarvitama teist kaitserelva: kuna
oktopood kuulub tindikalade ja seeptate liiki, evib
ta parasoole juures tindikotti, millise vedelik värvib
vee mustaks ja sogaseks, nii et silm ei suuda sellest
läbi tungida.

Teda ümbritsevas pimeduses torkas Mac Kellan,
haaratud meeletust raevust, ikka ja jälle noa eluka
sihis. Ja tal oli õnne tabada eluka pead, surmates
ta sellega. Ent vastik elukas ei põgenenud samuti
kui tuukergi, kes teadis väga hästi, et siin pole enne
pääsu, kui jube võitlus on lõpuni võideldud.

Vee selgenedes liikusid oktopoodi käed veel ikka
nagu krampides. Ja veel mitmed korrad pidi tuu-
ker end kaitsma sureva eluka haarete vastu, ikka
veel pidi ta metsikute torgetega eemale lööma elu-
võimelisi käetompe, enne kui ta võis anda märku
enda ülesvinnamiseks. Alles nüüd tajus ta õnne,
milline talle naeratas. Oli ime, et oktopood ei pu-
rustanud oma rünnakute juures voolikut, mis andis
tuukrile vajalikku õhku. Ta lõi kaasa mereluka kae,
milline oli tugevam mehe käest ja oli mässunud
mitmekordselt mehe jala külge.

Käsitöid tütarlastele

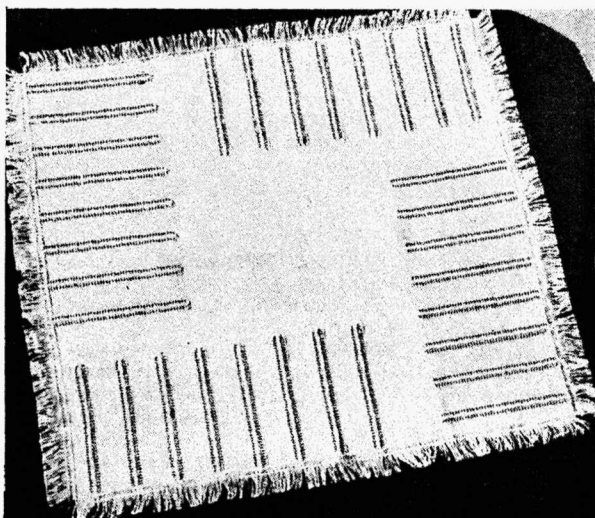

Ristpistes sohvapadi

Padi on õmmeldud ristpistes peenele käsitöö-
džuudile kodumaa villaste käsitöö-lõngadega või peh-
mete jämedate „Ankur“ puuvill-lõngadega nelja vär-
viga: 1 — must, 2 — helebeez, 3 — tumesinine,
4 — helesinine. Juurdelisatud skeemi järgi on kerge
mustrit džuudile joonistada. Värvid on skeemil mär-
gitud numbritega. Valmis padi kergelt läbi niiske
riide pressida ja teine pool võtta satäänist, ripsist või
mõnest muust riidest. Padjale valmistada keskele
kaunistuseks tutt tume- ja helesinisest lõngast.

Väike piludega lina

Lina võib valmistada linasest või mõnest kanvaa-
tehnikas kootud puuvillasest riidest, millest saab pilu
jaoks lõngu välja tõmmata. Kahe kõrvutiseiva pilu
vahele jätta 1/2 sm laiuselt lõngad välja tõmbamata.
Kitsamaks piluks tõmmata välja pool vähem lõngu
kui laiemale pilule. Pilutada võib valge või ka värvi-
lise niidiga. Värvilise niidiga pilutades võiks ühe pilu
teha ühe ja teise pilu teise värviga. Laiadeks vahe-
deks jätta 2—3 sm riidet. Lina ääres on 5—7 sm
pikkused samast riidest jäetud väljakistud narmad.
Lina võib valmistada soovi kohaselt mitmesuguses
suuruses.

Etüüd (lõppmäng) nr. 1

Koostanud N. Grigorjev — „64“ SSSR 1939.

Seis: valged — Kd8, E:c3, g4(3). Mustad — Kf3, E:g7, h7(3).

Valge käigul, võidab.

Antud seis on võrdne; valge võidusaavutamine pole sugugi kerge, sest must ähvardab vägisi viiki teha.

Lahendus: 1. c4!, Ke4, 2. Ke7, Kd4, 3. Kf7, g5, 4. Kg8!, h6, 5. Kf7! ja 6. Kg6 ning valge võidab.

Mängib aga must 2. —, g5, siis 3. Kf6, h5, 4. g:h, g4, 5. h6, g3, 6. h7, g2, 7. h8L, g1L, 8. Lh7+!, Kf3, 9. Ld3+, Kf4, 10. Lf5+ ja valged võidavad.

Nüüd aga noored malesõbrad võivad küsida, et miks just 1. käik peab olema etturiga — c4!, kas ei võiks see olla ka kuningas: 1. Ke7.

Ei või, sest 1. Ke7? peale mängib must 1. — g5! 2. Kf6, K:g4, 3. c4, Kf4! ja must saavutab viigi.

Partii nr. 2 — Lipugambiit

Mängitud Nõukogude Liidu treeningturniiril Moskvas 15. vóorus 1939. aastal.

Käesolev partii on sel turniiril meie suurmeisteri mängudest ka kõige ilusam, sest siin näeme ehtsat Keres'e mängukäsitlust. Venelased mainivad sel puhul, et säärast geniaalset mängu saab Moskvas harva näha.

Valged: P. Keres. Mustad: V. Smõslov.

1. d2—d4 Rg8—f6 2. c2—c4 e7—e6 3. Rb1—c3 d7—d5 4. Oc1—g5 Of8—e7 5. e2—e3 0—0 6. Rg1—f3 b7—b6 7. c4:d5 e6:d5 8. Of1—d3 Oc8—b7 9. Ld1—c2 Rb8—d7 10. 0—0 h7—h6 11. Og5—f4 a7—a6 12. Vf1—d1 Rf6—e8 13. Val—c1 Oe7—d6 14. Rc3—e2 Ld8—e7 15. Of4:d6 Le7:d6 16. Re2—g3 g7—g6 17. h2—h4 h6—h5 18. Rf3—g5 c7—c5 19. Od3—f5! c5:d4 20. Of5—e6! d4—d3 21. Lc2:d3 Rd7—e5 22. Ld3—b1 f7:e6 23. f2—f4 Kg8—g7 24. f4:e5 Ld6:e5 25. Vd1—f1 Vf8:f1+ 26. Vcl:f1 Re8—d6 27. Rg3:h5+ Kg7—h6 28. Rh5—f6 Le5:e3+ 29. Kg1—h1 Le3—d4 30. Rg5:e6 Ld4:h4+ 31. Kh1—g1 d5—d4 32. Lb1—c1+ g6—g5 33. Lcl—c7 ja must alistus.

Partii nr. 3 — Sitsiilia avang

Mängitud Kemeril teisel rahvusvahelisel maleturniiril 1939. a.

Valged: V. Mikenas. Mustad: L. Dreierberg.

1. e2—e4 c7—c5 2. Rg1—f3 e7—e6 3. d2—d4 c5:d4 4. Rf3:d4 Rg8—f6 5. Rb1—c3 Of8—b4. 6. Rd4—b5 d7—d5 7. e4—e5 Rf6—d7 8. Ld1—g4 Ob4—f8 9. Oc1—g5! Ld8—a5 10. Lg4—a4! La5—b6 11. 0—0 Of8—c5 12. b2—b4 Oc5—e7 13. Og5:e7 Ke8:e7 14. Vd1:d5! Lb6:f2 15. Rb5—c7 e6:d5 16. Rc3:d5+ Ke7—d8 17. Of1—b5 Lf2—d4 18. e5—e6! Ld4—a1+ 19. Kc1—d2 La1—d4+ 20. Ob5—d3 Rb8—c6 21. La4:c6! Ld4—f2+ 22. Ke1—d1 Vh8—e8 23. e6:d7 Oc8:d7 24. Lc6:b7 Od7—g4+ 25. Kd1—c1 Ve8—e1+ 26. Kc1—b2 Va8—c8 27. Vh1:e1 Lf2:e1 28. Lb7:a7 Le1—e5+ 29. c2—c3 Le5—e1 30. La7—c5 Le1—d2+ 31. Ob3—c2 ja mustad alistusid.

Partii nr. 4 — Kataloonia avang

Mängitud Kemeril turniiril Riias 1939. a.

Valged: S. Flohr. Mustad: L. Szabo.

1. d2—d4 Rg8—f6 2. c2—c4 e7—e6 3. g2—g3 d7—d5 4. Of1—g2 Of8—e7 5. Rg1—f3 d5:c4 6. Ld1—a4+ Rb8—d7 7. 0—0 0—0 8. La4:c4 c7—c5 9. d4:c5 Rd7:c5 10. Oc1—e3

Rohkem annab 10. Rc3, mille järel mustadel oleks raske olnud arendada vigureid liputiival.

10. — — Ld8—d5! 11. Lc4—c2

Pärast lippude vahetust mäng oleks omandanud viigilise ilme.

11. — — Ld5—e4 12. Lc2—c1 R5—a4 13. b2—b3 Ra4—b6 14. Rb1—d2 Le4—b4 15. Oe3—d4 Oc8—d7 16. a2—a3 Lb4—b5 17. Vf1—e1 Od7—c6 18. Lcl—b2 Rb6—d7 19. Rd2—c4 Rd7—c5

Mustad võrdsustavad mängu, ja kasutades oma lipu suuremat aktiivsust, algavad võitlust initsiatiivi saavutamiseks.

20. Rc4—d2

Mitte 20. Vab1, sest järgneb 20. —, Oe4!

20. — — Vf8—d8 21. a3—a4 Lb5—a6 22. Og2—f1 Rc5—e4 23. Rd2:e4 Oc6:e4 24. Rf3—e5 Va8—c8 25. Ve1—c1 b7—b6 26. e2—e3 La6—b7 27. Vcl:c8 Vd8:c8 28. Va1—c1 Oe7—c5?

Szabo ilma igasuguse aluseta püüab mängu viia keeruliseks, loobudes viigivõimalusest: 28. —, V:c1, 29. L:c1, Rd7 jne.

29. a4—a5! Oc5:d4?

See käik otsustab partii valgete kasuks. Mängima oleks pidanud: 29. —, h6!, kuigi pärast 30. a6, Lb8, 31. b4, O:d4, 32. V:c8+, L:c8, 33. L:d4 valgete positsioon ilmselt oleks parem. Flohr suurepäraselt kasutab nüüd vastase nõrkusi.

30. Lb2:d4! Vc8—f8

Mitte 30. —, b:a, sest järgneb 31. V:c8+ L:c8,

32. L:a7 kahekordse ähvardusega L:a5 ja L:f7+.

31. a5—a6 Lb7—b8

Kui 31. —, La8, siis otsustab 32. Vc7!

32. Re5—g4! Rf6:g4 33. Ld4:e4 Rg4—f6 34. Le4—b7

Valgete mäng on positsiooniliselt võidetud, mustad ei saa enam päästa Ea7.

34. —, Lb8—e5 35. Lb7:a7 Rf6—g4 36. La7—c7 Le5—d5 37. Of1—g2 Ld5:b3 38. a6—a7 Lb3—a2 39. a7—a8L ja mustad alistusid

Kemeril teise rahvusvahelise maleturniiri lõpptulemus kujunes järgmiseks: 1. suurmeister Flohr (N. Vene) 12 punkti 15 võimalikust; 2.—3. Stahlberg (Rootsi) ja Szabo (Ungari), à 11 p.; 4. Mikenas (Leedu) 10,5 p.; 5. Bökk (Soome) 10 p.; 6. Feigin (Läti) 9 p.; 7. suurm. Bogoljubov (Saksa) 8,5 p.; 8. suurm. Petrov (Läti) 8 p. ja järgmised on kõik Läti maletajad: 9. Dreierberg 6,5 p.; 10. dr. Hasenfuss 6 p.; 11.—12. Apšeneek ja Melngailis, à 5,5 p.; 13.—14. Koblenz ja Solman, à 5 p.; 15. Bezrutško 4 p. ja 16. Ozol 2,5 punkti.

Leedu meister Vladas Mikenas oli turniiril ainuke, kes valgetega võitis kõik mängud. Kõige rohkem võite saavutas Ungari noor maletaja Laszlo Szabo, võites 11 mängu. Suurmeister Salo Flohr tõestas seekord oma head vormi, ta ei kaotanud ühtki mängu.

Malepartii P. Keres — raadiokuulajad

Riigi Ringhäälingu korraldusel algas veebruaril lõpul huvitav maleüritus — suurmeister Paul Keres kontra raadiokuulajad. Ringhääling teatab oma käigud kaks korda nädalas — esmaspäeviti ja neljapäeviti.

Meil on sellelaadne üritus alles esmakordne, kuid välismaal — Inglismaal, USA-s, Hollandis jm. on säärane maletamismoodus juba ammu end läbi löönud.

Partii, mis algas ortodokskaitsesga lipugambiidis, arenes järgmiselt.

Valged: Paul Keres. Mustad: raadiokuulajad.

1. d2—d4 d7—d5 2. c2—c4 e7—e6 3. Rb1—c3 Rg8—f6 4. Oc1—g5 Of8—e7 5. Rg1—f3 Rb8—d7 6. e2—e3 0—0 7. Ld1—c2 c7—c5 8. 0—0—0 Ld8—a5 9. Kc1—b1 c5:d4 10. e3:d4 jne.

Nagu avangust võib järeldada, on kuulajaskond seni tabanud häid vastukäike.

Meie sportlaste sünnipäevi

APRILLIS

1. aprillil.

Karl Klein, sanitar, endine tuntud kergejõustiklane ja korv-, jalg- ning jääpallimängija, sünd. 1909. a. Peterburis.

2. aprillil.

Richard Freiman, ametnik Tartus, veesportlane ja sporditegelane, sünd. 1914. a. Tartus.

Ralf Liivar, pangaametnik Tallinnas, mitmekordne jalgpalli-internatsionaal, sporditegelane, sünd. 1903. a.

Ruudi Toomsalu, ametnik Tallinnas, Eesti ning Baltimaade kiireim sprinter, Eesti mitmekordne meister ja rekordite omanik, Eesti esindaja Berliini olümpiamängudel, sünd. 1913. a. Tallinnas.

3. aprillil.

Karl Vahi, pagar Tartus, mõnekordne poksi-internatsionaal, sünd. 1910. a. Tartus.

5. aprillil.

Julius Kivastik, spordiäri omanik Tartus, endine tegevspordlane ja praegune sporditegelane, sünd. 1889. a. Kambjas Tartumaal.

Aleksander Reedre, paadisadama omanik Tartus, paljukordne Eesti meister iluuislemises, sünd. 1893. a. Tartus.

Jaan Viira, trükitehnik Tartus, Eesti endisi väljapaistvamaid lühimaaajooksjaid, sünd. 1888. a. Tartus.

7. aprillil.

Eduard Eelmaa (Ellman), autojuht Tallinnas, 63-kordne jalgpalli-internatsionaal ning väljapaistvamaid Eesti edurivimehi, sünd. 1902. a. Tallinnas.

8. aprillil.

Ernst Idla, Eesti tuntumaid võimlemisjuhte, sünd. 1901. a. Järvamaal Oisu mõisas.

Jüri Kitsing, vandeadvokaat ja ärimees Tartus, omaaegseid tüsedamaid Eesti kergejõustiklasi ja käsipallimehi.

Anton Ohaka, Eesti Spordi Keskliidu maadlusõpetaja, endine hea kergejõustiklane ja Vene rekordite omanik, omaaegne elukutseline maadleja, sünd. 1894. a. Tallinnas.

10. aprillil.

Gert Schmidt, ametnik Tallinnas, mitmekordne kergejõustiku-internatsionaal, Eesti kõrgushüpe rekordi endine omanik, sünd. 1910. a. Tartus.

11. aprillil.

Boris Griidin, lukksepp Tallinnas, poksi-internatsionaal ja endine Eesti meister poksis, sünd. 1910. a. Moskvas.

Konstantin Pärste, endine väljapaistev kiiruisutaja ja sprinter, sünd. 1913. a. Tartus.

14. aprillil.

Evald Mahl, veoäri omanik Tartus, mitmekordne korvpalli-internatsionaal ja endine kergejõustiklane, sünd. 1915. a. Tartus.

Peter Nõo, Valgamaa spordiinstruktor, Valgamaa omaaegseid paremaid kergejõustiklasi, sünd. 1909. a. Valgas.

Otto Org, lennuasjanduse-inspektor Tallinnas, Eesti omaaegne teivashüppe-meister, sünd. 1900. a. Tapal.

August Rannu (Kirbits), sõjaväelane Petseris, Petserimaa omaaegseid väljapaistvamaid jooksjaid, sünd. 1904. a. Sänna vallas.

Aleksander Reinke, tolliametnik Tallinnas, Eesti mitmekordne meister ja internatsionaal poksis, sünd. 1912. a. Tallinnas.

15. aprillil.

Egon Parbo, kantseliametnik Tallinnas, paljukordne jalgpalli-internatsionaal, omaaegne väljapaistev käsipallimängija, sünd. 1910. a. Tallinnas.

16. aprillil.

Elmar Rooni (Mike), lukksepp Tartus, poksi-internatsionaal, tuntumaid noorte spordijuhte, sünd. 1909. a. Tartumaal.

17. aprillil.

Voldemar Ernesaks, pangajuhataja Pärnus, paljukordne Eesti meister ujumises ja omaaegne tuntud kergejõustiklane, sünd. 1903. a. Tallinnas.

Aleksander Kolmpere, Eesti kehakasvatuse-inspektor, omaaegne maailmarekordi-mees kümnevõistluses, mitme Eesti rekordi omanik, Pariisi ol.-mängude pronksmedalimees ja endine mitmekümne-kordne Eesti meister, sünd. 1899. a. Tallinnas.

Heinrich Räätsak (Reitsak), konstaabel Suure-Jaanis, endine Viljandimaa ja Järvamaa väljapaistvamaid kergejõustiklasi, sünd. 1908. a. Tapal.

18. aprillil.

Lauri Pehap, üliõpilane Tartus, käsipalli-internatsionaal ja Eesti meistermeeskondade liige, samuti endine väljapaistev ujuja, sünd. 1913. a. Tartus.

Georg Vinogradov, üliõpilane Tartus, Eesti tuntumaid käsipallimehi ja mitmekordne internatsionaal, Eesti esindusmeeskonna liige Berliini olümpiamängudel, sünd. 1915. a. Venemaal.

19. aprillil.

Aleksander Margiste, pangaametnik Tallinnas, paljukordne internatsionaal korvpallis, Eesti esindusmeeskonna liige Berliini olümpiamängudel, sünd. 1908. a. Tallinnas.

Alfred Mäll, Eesti Spordi Keskliidu tösteõpetaja, mõnekordne internatsionaal ning Eesti meister töstmises, sünd. 1907. a. Tallinnas.

22. aprillil.

Johannes Viira, tekstiiltöeline Viljandis, Viljandimaa tuntumaid maadlejaid, sünd. 1909. a. Viljandis.

23. aprillil.

Gertrud Vabrit, äriteenija Pärnus, Eesti endine meister naiste lühimaa-jooksudes, sünd. 1915. a. Pärnus.

24. aprillil.

Voldemar Peterson, politseiametnik Tallinnas, paljukordne jalgpalli-internatsionaal ja meistermeeskonna liige, sünd. 1908. a. Tallinnas.

27. aprillil.

Artur Haavamäe (Espenberg), kriminaalpolitsei ametnik Haapsalus, Saaremaa endisi väljapaistvamaid kergejõustiklasi, sünd. 1903. a. Hiiumaal.

Henriette Kärsna (sünd. Israel), üliõpilane Tartus, kergejõustiku-internatsionaal ning Eesti meister jooksudes, sünd. 1913. a. Tartus.

Herbert Niiler, Eesti Spordi Keskliidu käsipalliõpetaja, endine korvpallimängija ja jäähokimees, Eesti korvpallimeeskonna treener Berliini olümpiamängudel, sünd. 1905. a. Tallinnas.

Jaan Raudsoo, leitnant Võrus, Võrumaa mitmekordne meister odaheites, kaitseväge suusatamise-
meister, sünd. 1907. a. Rāpinas.

28. aprillil.

Johannes Kreutzberg, pottseppmeister Tartus, Eesti A-klassi kiiruisutaja, internatsionaal kiiruisutamises, sünd. 1906. a. Tartus.

Suur ja elav osavõtt

„Viikingi“ hindmõistatustest

Armsad tüdrukud ja poisid!

Meil on heameel märkida, et teie võtsite „VIIKINGI“ esimestest hindmõistatustest elavalt osa. Tuhandesse ulatuvad hindmõistatuste lahenduste saadetised annavad „VIIKINGI“ toimetusele kindla teadmise, et kulu mis on tehtud kiikidele, ei ole läinud loiu osavõtu pärast tuulde. Ühtlasi on meil kindel kavatsus edaspidi järjekindlalt korraldada hindmõistatusi. Juba järgmise numbriga hakkab jälle uus seeria ilmuma.

Suurem osa kõigist sissesaadetud lahendustest olid õiged. Kuna ruum selles numbris ei luba meil avaldada kõigi mõistatuste õigeid lahendusi, siis püüame seda teha järgmises.

Allpool toome hindmõistatuste lahendajate nimed, kes said kingid. Kes aga seekord jäid ilma, ärgu lasku veel pead longu, sest aasta jooksul ilmub veel küllalt hindmõistatusi! Oleme tänulikud teile suure ja elava osavõtu eest.

„VIIKINGI“ toimetus.

Kingid said järgmised hindmõistatuste lahendajad:

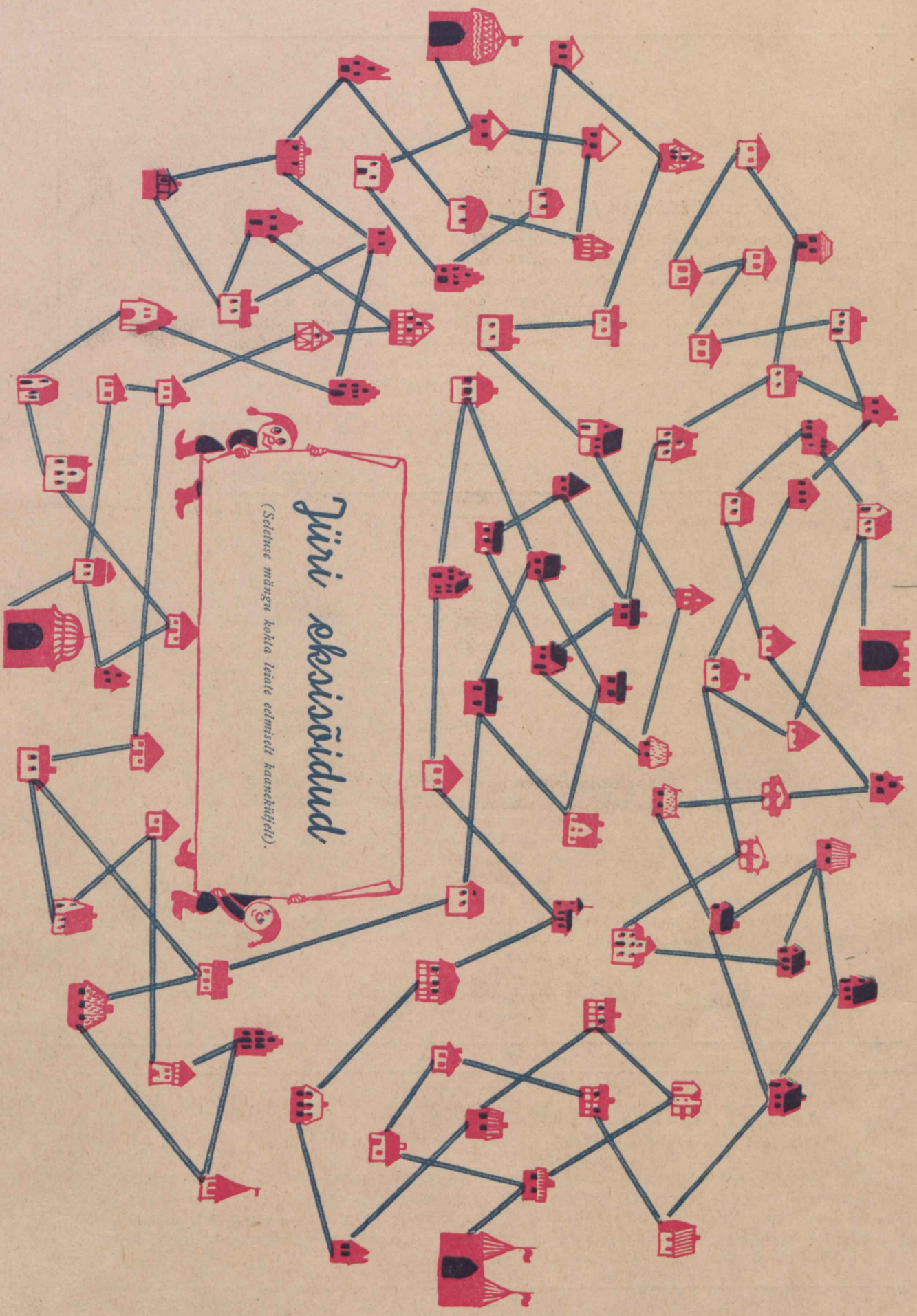
1. **Jalgratas** — Hans Hindreus, Tallinn.
2. **Päevapildiparaat** — Eerik Lond, Luiste.
3. **Suusad** — Hendrik Arumets, Mõisaküla al.
4. **Soome kelk** — Evald Torims, Riia.
5. **Portfell** — Eha Mänd, Tallinn.
6. **Film fotoaparaadile** — 1. Karin Juhani, Tartu; 2. Vello Truumaa, Tartu; 3. Kalju Kukkur, Tallinn.
7. **Romaan „India hauasammas“** — 1. Ülo Sammel, Rakvere; 2. Paul Laan, Haapsalu; 3. Ruudi Siirak, Valga; 4. Krista Kaldma, Võru; 5. Ilmar Kauge, Viljandi; 6. Robert Teene, Tallinn; 7. Henno Sepp, Mustjala; 8. Vello Peterson, Pärnu; 9. Villem Matvei, Halliste; 10. Tõnu Karma, Tartu; 11. Nikolai Lillemets, Vilo; 12. Hans Gross, Tartu; 13. Udo Veimre, Tallinn; 14. Harry Lillo, Pala; 15. Ülo Šõerd, Rosna; 16. Stanislav Meres, Valga; 17. Udo Saarest, Tapa; 18. Kalju Rooba, Roosna; 19. Leonhard Jõeorg, Kohila; 20. Erik Lihu, Jõgeva.
8. **Kunstipäraseid filminäitlejate ülesvõtteid (läikivad)** — 1. Ebba Saadve, Tallinn; 2. Volde-
mar Jõepera, Narva; 3. Virve Sapas, Uue-Kariste; 4. Arma Voiko, Valga; 5. Ilmar Tiru, Tartu; 6. Elmar Alas, Krivasoo; 7. Olav Männi, Tartu; 8. Hugo Matvei, Halliste; 9. Evi Liivik, Tallinn; 10. Helga Hellberg, Hageri; 11. Vilve Viira, Ropka; 12. Evald Kullerkupp, Kadrina; 13. Uno Reppo, Nõmme; 14. Helga Raud, Nõmme; 15. Virve Vilismäe, Krüüdneri; 16. Uno Romberg, Tallinn; 17. Vilma Mölder, Tartu; 18. Robert Graf, Võru; 19. Roland Rooslaan, Kirikküla; 20. Ilmar Kert, Haapsalu; 21. Gunnar Mühlberg, Tallinn; 22. Harald Koitla, Tapa; 23. Luigi Viilip, Kohtla-Järve; 24. Linda Hiie, Puka; 25. Kaljo Kuusik, Valga; 26. Endel Jaska, Kuresaare; 27. Harald Rajamets, Jõhvi.

• „Viiking“ nr. 5-ndas algavad uued hindmõistatused. •

Jüri eksisõidud

(Viimasel kaaneküljel toodud mängu õpetus).

Seda huvitavat mängu võib mängida 2 või 4 osavõtjaga, kes seavad oma pulgakesed üksteise vastu värvamaja juurde. Mängu võidab see, kes jõuab kõige rutem vastasolevasse värvamajja. Sellejuures aga tuleb tingimata teel puudutada mõlemaid kõrvalolevaid värvamaju. Kui tahate rutem mängu viia lõpule, visake silmi kahe täringuga. Majakesest majakeseni loeb üks silm, s. t. võite ainult teel niipalju maju edasi mihna, kuipalju näitavad teie täringud silmi. Käiku tagasi võtta on keelatud!

Jüri okraiaidud
(*Seltsuse mängu kohta teiste eelmiselt kaarekühjalt.*)